

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN POMORSKIEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

Pomorski Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
w Słupsku

Institucja Samorządu
Województwa Pomorskiego

Ocenianie w szkole

Różnorodność i inkluzja w edukacji

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

INFORMATOR OŚWIATOWY

• Nr 1/24 (205) • Rok XXXIV • STYCZEŃ - MARZEC 2024 • ISSN 1505-0904

Bożena Żuk: *Wiosenne ożywienia w edukacji* 3

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

Arkadiusz Gliszczyński: *A casu ad casum. Standardy ochrony małoletnich – wybrane zagadnienia i praktyczne wskazówki* 4

Anna Kreft: *Ocenianie szkolne we współczesnej szkole* 8

Mariusz Domański: *Wyzwania i zagadnienia związane z oceną szkolną. Dyrektorskie refleksje* 10

Izabela Danielkiewicz: *Ocenianie czy ocenomania? Refleksje o szkolnej rzeczywistości* 13

Mariusz Barański: *„Strzelać” czy „nie strzelać” czyli jak mierzyć, by dobrze wymierzyć? Ocenianie testów* 15

Mariola Stachurska: *Ocenianie kształtujące w naszej szkole* 17

Dorota Kojder-Wróblewska: *Inspiruj, motywuj, nie oceniaj, czyli o pozytywnym wzmacnianiu w edukacji na podstawie projektu „Dydaktyczne Piątki”* 18

Anna Kreft, Zbigniew Mazur: *Ocenianie bieżące jako informacja zwrotna wpływająca na efekty nauczania – badania własne* 21

Joanna Kierul-Cieślak: *Wiem... Język polski na egzaminie ósmoklasisty* 26

Ewa Misiewicz: *Czy można oceniać talent dziecka? Ocena osiągnięć uczniów z przedmiotu muzyka w szkole podstawowej* 28

Robert Kozłowicz: *Sukcesu nie mierzy się liczbą pucharów, ale drogą którą musisz pokonać, aby go osiągnąć* 31

Zofia Stodoła: *Inkluzja z perspektywy działań Fundacji PRZYSTAŃ* 33

Władysława Hanuszewicz: *Model Dostępnej Szkoły* 37

Katarzyna Rodziewicz: *Neuroróżnorodność w szkole, czyli jak czerpać z siły potencjału* 39

Agata Andrzejczuk: *Inkluzywna wyprawa Teatru Osobliwego do Oldenburga na First Inclusive Theatre Festival KIT. Kultur. Inklusion. Theater* 40

Marzena Tuliszka: *Projekt EU-BELONG: Międzykulturowe podejście do migrantów w regionie Europy. Tworzenie planu strategicznego dla województwa pomorskiego* 42

Adrianna Wisłocka: *Magia matmy. Rozwijanie kreatywności uczniów w Szkole Podstawowej w Biesowicach* 43

Malwina Kaczmarowska: *Szachy – zajęcia inne niż wszystkie. Innowacja w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Czesława Miłosza w Siemianicach* 45

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Sebastian A. Zdończyk, Władysława Hanuszewicz: <i>Neuroróżnorodność i neuroinkluzja. V Ogólnopolska Konferencja Naukowo-metodyczna z cyklu Niepełnosprawność. Zdrowie – Edukacja – Terapia</i>	47
Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Anna Kreft, Dorota Iwanowicz, Katarzyna Rodziewicz: <i>Projekt CogniQuest Erasmus+ w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku</i>	49

OLIMPIADY, IMPREZY, KONKURSY

Jolanta Betkowska: <i>Finał z Szymborską – VIII Pomorski Konkurs Literacki dla Nauczycieli</i>	50
Marta Kłosowska: <i>Edukacja morska wspierająca różnorodność i inkluzję w SOSW im. Biskupa z Miry Św. Mikołaja w Żukowie</i>	51
Katarzyna Leończyk: <i>„Z Energą na Księżyc”. Projekt ekologiczny uczniów Szkoły Podstawowej im. W. Witosa w Bierkowie</i>	53
Beata Trofimowicz: <i>IX Pomorski Festiwal Piosenki Marynistycznej „Marina 2023”</i>	55
Irena Czyż: <i>Konkurs „Mój Las” XXXVII edycja 2023/2024</i>	57

KSIĄŻKI, CZASOPISMA, MULTIMEDIA

Jan Wild: <i>Symbol miasta – album o kościele Mariackim w Słupsku. Kościół Mariacki w Słupsku. Historia, sztuka, wiara</i>	58
Dorota Czapiewska: <i>PBW poleca. To warto przeczytać</i>	59
Agnieszka Stolarczyk: <i>Tematyczne zestawienie bibliograficzne na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku</i>	60

Wiosenne ożywienie w edukacji

W powietrzu czuć pierwsze powiewy wiosny, która budzi nadzieje i pozytywnie wpływa na nasze samopoczucie. Sprawia, że stajemy się życzliwsi dla siebie wzajemnie. W atmosferę tę wpisują się artykuły zamieszczone w obecnym numerze *Informatora Oświatowego*, których autorzy dostrzegają ubogacającą moc różnorodności i podkreślają wartość inkluzji w edukacji.

Na Pomorzu stanowiącym enklawę różnorodnych kultur, od lat realizowane są programy i projekty wspierające zachowanie tożsamości mieszkańców z poszanowaniem ich różnorodności. Marzena Tuliszka, reprezentująca Ośrodek w projekcie EU-BELONG, pisze o pracach zespołu przygotowującego plan strategiczny dla województwa pomorskiego oraz o międzykulturowym podejściu do migrantów w naszym regionie Europy. Działania na rzecz obcokrajowców wpisują się w cele edukacji włączającej, o czym pisze Zofia Stodoła, która nawiązując do inkluzji, odnosi się do perspektywy działań realizowanych przez Fundację PRZYSTAŃ. Katarzyna Rodziewicz podpowiada, jak można czerpać z potencjału zawierającego w sobie neuroróżnorodność dzieci i młodzieży, a Agata Andrzejczuk zabiera nas na inkluzyjną wyprawę Teatru Osobliwego do Oldenburga. Przywołane działania wpisują się w Model Dostępnej Szkoły, w budowanie którego zaangażowana jest Władysława Hanuszewicz. Ideę szkoły dostępnej dla każdego ucznia, bez względu na charakter jego potencjału, odnajdziemy w artykule Roberta Kozłowicza, który przekonuje nas, że sukcesu nie mierzy się liczbą pucharów, ale drogą, jaką musimy pokonać, aby go osiągnąć oraz tekście *Magia matmy. Rozwijanie kreatywności uczniów w Szkole Podstawowej w Biesowicach*, autorstwa Adrianny Wisłockiej i artykule Malwiny Kaczmarowskiej pt. *Szachy – zajęcia inne niż wszystkie. Innowacja w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Czesława Miłosza w Siemianicach*.

Zmianom w relacjach szkolnych towarzyszą zmiany w postrzeganiu oceniania, o czym pisze Anna Kreft w artykule pt. *Ocenianie szkolne we współczesnej szkole*. Z kolei Ewa Misiewicz

rozważa: *Czy można oceniać talent dziecka?*, a Mariusz Domański snuje dyrektorskie refleksje na temat wyzwań związanych z oceną szkolną. Dorota Kojder-Wróblewska zachęca: *Inspiruj, nie ocenij*, pisząc o pozytywnym wzmacnianiu w edukacji na podstawie projektu „Dydaktyczne Piątki”.

Drodzy Państwo,
wszystkim nam życzę wiele przyjemności podczas lektury *Informatora Oświatowego*, a na nadchodzący wiosenny czas w edukacji mnóstwa inspiracji w klimacie inkluzji, który sprawi cuda i pozwoli Państwu wydobyć z siebie piękne, wielobarwne, różnorodne odcienie osobowości...

Z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych, w imieniu własnym oraz współpracowników, składam Państwu życzenia serdecznych spotkań z Bliżskimi oraz pięknej, słonecznej pogody, która pozwoli na doświadczanie radości obcowania z budzącą się do życia przyrodą.

Bożena Żuk

Dyrektor

Pomorskiego Ośrodka

Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

Wiosna, ach to ty

*Dzisiaj rano niespodzianie
zapukała do mych drzwi
Wcześniej niż oczekiwałem
przyszły te cieplejsze dni
Zdjąłem z niej zmoknięte palto
posadziłem vis a vis
Zapachniało zajaśniało
wiosna ach to ty
Wiosna wiosna
wiosna ach to ty*

Marek Grechuta

dr n. praw. Arkadiusz Gliszczyński

A casu ad casum Standardy ochrony małoletnich – wybrane zagadnienia i praktyczne wskazówki

Podjmując zagadnienie standardów ochrony małoletnich należy dostrzec podstawową regulację prawną, jaką jest ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*.

To w art. 7 tejże ustawy dokonywane są istotne zmiany polegające na wprowadzeniu nowej nazwy ustawy z dnia 13 maja 2016 r. *o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich* (nowa nazwa od dnia 15 lutego 2024 r.) oraz dopisaniu m.in. rozdziału 4b zawierającego Standardy ochrony małoletnich.

Przepisy wspomnianego rozdziału 4b wchodzi w życie z dniem 15 lutego 2024 r., przez co należy rozumieć, że organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich, ma czas na przygotowanie przedmiotowych Standardów do dnia nakreślonego powyżej.

Inny termin wprowadzenia uregulowań w ramach omawianych standardów, przewiduje art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. *o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw*: „Podmioty, o których mowa w art. 22b ust. 1 (organ zarządzający jednostką systemu oświaty oraz inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni) oraz art. 22c ust. 3 (podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich) ustawy zmienianej przez art. 7, mają obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy”.

We wspomnianych Standardach, w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju placówki lub działalności, podmiot odpowiedzialny zobligowany jest do

ich wygenerowania w określonych polach właściwości rzeczowej. Trzeba jednak zaznaczyć, że poprzez użyte określenie „w szczególności” ustawodawca wskazuje minimalny zakres tej właściwości rzeczowej, tym samym każdy podmiot może wprowadzić do tworzonych w jego jednostce Standardów inne obszary, dostosowujące proponowane wewnątrz regulacje do specyfiki pracy. Dla przykładu, inny zakres rzeczowy mogą obejmować Standardy wdrażane w szkole podstawowej, a inne w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym.

W trosce o to, aby niniejsze opracowanie przybrało praktyczny aspekt, poniżej przedstawiono proponowane, autorskie zapisy i układ rzeczowo-funkcjonalny Standardów.

Jednym z podstawowych elementów każdego procedur, a przecież Standardy w praktyce są zbiorem sposobów postępowania profilaktycznego, interwencyjnego, kryzysowego, jest stworzenie słowniczka użytych w dokumencie pojęć. Bez wątpienia wśród pojęć, które winny się tam znaleźć są m.in.: instytucja, kierownictwo/organizator działalności, krzywdzenie dziecka, przemoc fizyczna, przemoc emocjonalna, wykorzystywanie seksualne, zaniedbywanie małoletniego, personel, opiekun dziecka.

Przepisy wprowadzające Standardy ochrony małoletnich nie podejmują regulacji w zakresie procesu ich tworzenia. Niemniej jednak istniejące opracowania specjalistyczne wskazują, że przyszła skuteczność ujętych w procedurach działań na rzecz małoletnich, wymaga wcześniejszego zbadania tła sytuacyjnego, czyli tych okoliczności, które będą miały istotny wpływ na pojemność rzeczową poszczególnych obszarów. Innymi słowy chodzi o przeprowadzenie swoistego audytu wewnętrznego i oceny ryzyka.

Niezmiernie ważnym jest również opracowanie strategii wdrożeniowej (polityki) wytworzonych standardów (ustalenie: kto, gdzie, kiedy podejmie określone w tym zakresie działania?).

W standardach, w sposób dostosowany do charakteru i rodzaju placówki lub działalności, określone zostały następujące wskazane obszary strategiczne (poniżej zamieszczono propozycję nazw poszczególnych obszarów oraz ich odpowiedniki ustawowe):

1. Kodeks bezpiecznych relacji personel-małoletni („zasady zapewniające bezpieczne relacje między

małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich” – art. 22c.1.1). Zasady te mają jasno określać, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z dziećmi. Powinny być one dostosowane do realiów funkcjonowania placówki. Dlatego przykładowe obszary, których mogą dotyczyć to: kontakt fizyczny z dzieckiem, komunikacja werbalna z dzieckiem, równe traktowanie, kontakty bezpośrednie i online z dzieckiem poza placówką, przemieszczanie się (wycieczki) i warunki noclegowe (w tym internat), czynności higieniczno-pielęgnacyjne (dotyczy uczniów, którzy z uwagi na niepełnosprawność potrzebują pomocy w czynnościach bytowych), zasady dyscyplinowania dziecka.

2. Procedury interwencyjne w sytuacji krzywdzenia małoletniego, w tym podejrzenia krzywdzenia („zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego” – art. 22c.1.2). Przykładowe obszary interwencyjne: pracownik jako sprawca czynu krzywdzenia dziecka (podejrzenia tego czynu), czyny rówieśnicze – dzieci dokonują czynu krzywdzenia między sobą, krzywdzenie dzieci w środowisku domowym, bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia dziecka.

Przykładowa procedura postępowania w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego:

- każdy nauczyciel lub pracownik szkoły, który pozyskał informację o popełnieniu przez ucznia (w wieku pomiędzy 13-17 lat) czynu karalnego rozumianego jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe, wykroczenie lub wykroczenie skarbowe, w pierwszej kolejności przeciwdziała niezgodnemu z prawem działaniu, w tym udziela pierwszej pomocy pokrzywdzonemu (jeśli czyn karalny skierowany był przeciwko życiu lub zdrowiu) oraz odseparowuje pokrzywdzonego od sprawcy;
- osoba, która ujawniła czyn karalny wyczerpujący znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego, zobowiązana jest przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego, w tym zmierzające do ustalenia świadków zdarzenia, ujęcia sprawcy;
- osoba ujawniająca czyn karalny, niezwłocznie przekazuje informację o czynie karalnym wychowawcy, pedagogowi szkoły oraz dyrektorowi. Ze zdarzenia sporządza notatkę służbową, w której opisuje rodzaj zdarzenia, jego przebieg, skutki, podjęte czynności po ujawnieniu czynu karalnego;
- dyrektor szkoły może za zgodą rodziców/opiekunów prawnych nieletniego zastosować (jeżeli

uważa to za wystarczające) środek oddziaływania wychowawczego w postaci: pouczenia, ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie, przeproszenia pokrzywdzonego, przywrócenia stanu poprzedniego lub wykonania określonych prac porządkowych na rzecz szkoły. Zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego nie wyłącza możliwości zastosowania kary określonej w statucie szkoły.

- opisanego powyżej środka oddziaływania wychowawczego nie stosuje się w przypadku, gdy nieletni dopuścił się czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego. W takiej sytuacji o popełnieniu czynu karalnego dyrektor szkoły niezwłocznie zawiadamia sąd rodzinny lub Policję;
 - przed podjęciem decyzji o zastosowaniu przez dyrektora określonego środka oddziaływania wychowawczego, dyrektor szkoły zasięga opinii wychowawcy ucznia, pedagoga oraz psychologa szkoły;
 - w przypadku, gdy brak będzie przesłanek do zastosowania środka oddziaływania wychowawczego (brak zgody rodziców oraz nieletniego), wychowawca ucznia będącego sprawcą czynu karalnego wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów i przeprowadza z nimi oraz z uczniem rozmowę. Wzywa ucznia do zaniechania niewłaściwego zachowania, rodziców zaś do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Z tego spotkania sporządzana jest notatka służbowa, która przechowywana jest w teczce wychowawcy;
 - w przypadku braku podstaw do zastosowania środka oddziaływania wychowawczego wychowawca wnioskuje do dyrektora szkoły o zastosowanie kary określonej w statucie szkoły;
 - pożądanym elementem działań profilaktycznych jest sporządzenie kontraktu, którego szczegółowe regulacje zawarte są w odrębnych przepisach;
 - jeżeli rodzice ucznia będącego sprawcą czynu karalnego odmawiają współpracy z przedstawicielami szkoły lub nie stawiają się na wezwanie do szkoły, dyrektor szkoły o zaistniałym zdarzeniu zawiadamia sąd rodzinny lub Policję;
 - w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej środki oddziaływania wychowawczego, a ich zastosowanie nie przyniosło oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły o powyższym zawiadamia sąd rodzinny lub Policję.
3. Sposoby składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego („procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestęp-

stwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” – art. 22c.1.3 oraz „osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia” – art. 22c.1.7). Przy okazji tworzenia tych płaszczyzn właściwości rzeczowej, warto wspomnieć chociażby o zapisach art. 4.3 ustawy o *wspieraniu i resocjalizacji nieletnich*, gdzie czytamy: „Instytucje państwowe i samorządowe oraz publiczne i niepubliczne szkoły i placówki oświatowe, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego. Uwzględnić warto również treść art. 304 § 2 kpk: „Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosowanego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

4. Edukacja pracowników i osoby odpowiedzialne za ten proces („zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności” – art. 22c.1.5). Przygotowując opis tego obszaru warto uwzględnić odpowiedzi na niniejsze pytania: jaką formę powinny przyjąć szkolenia personelu obejmujące zapoznanie z przyjmowanymi Standardami ochrony dzieci przed krzywdzeniem? Czy formy szkolenia będą się różnić w zależności od adresatów szkoleń? Czy i w jakich szkoleniach z zakresu ochrony dzieci do tej pory uczestniczył personel? Warto przyjrzeć się działaniom, które zostały już zrealizowane w instytucji oraz indywidualnym doświadczeniom pracowników. Taka weryfikacja może pomóc w ustaleniu planu szkoleniowego, zdefiniowaniu priorytetów oraz podjęciu decyzji, które spotkania będą obowiązkowe dla wszystkich. Jaki jest wyjściowy cel prowadzonych działań edukacyjnych i szkoleniowych? Czy mają one charakter profilaktyczny czy interwencyjny? Jakie możliwo-

ści organizacyjne i jakie zasoby ma aktualnie instytucja? Czy wśród personelu są już osoby, które posiadają wiedzę i umiejętności wystarczające do przeszkolenia pozostałych pracowników w zakresie ochrony dzieci? Co może być najtrudniejsze w zaplanowaniu i przeprowadzeniu szkoleń? Jaką perspektywę czasową powinien obejmować plan, biorąc pod uwagę możliwości i potrzeby instytucji? Jaka forma edukacji (szkolenia/warsztaty, e-learning, pogadanka, case study, itd.) będzie najefektywniejsza, a jednocześnie możliwa do realizacji w instytucji w odniesieniu do każdej z grup?

5. Informowanie rodziców i dzieci o Standardach („zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania” – art. 22c.1.6). Standardy ochrony małoletnich należy udostępnić na swojej stronie internetowej oraz wywiesić w widocznym miejscu w swoim lokalu, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich.
6. Ewaluacja standardów („zasady przeglądu i aktualizacji standardów” – art. 22c.1.4). Podmioty (w tym szkoły i placówki) mają obowiązek co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.
7. Kodeks bezpiecznych relacji dziecko-dziecko (wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone – art. 22c.2.1). W opracowaniu niniejszego poziomu Standardów można uwzględnić proponowane poniżej zapisy (warto dopowiedzieć, że zapisy te operują na płaszczyźnie działań profilaktycznych):
 - uczniom nie wolno używać przemocy, znęcać się nad uczniami słabszymi, używać wulgarnego, obraźliwego języka, dopuszczać się czynów zabronionych na szkodę innych uczniów;
 - uczniom nie wolno wzajemnie się zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać;
 - uczniowie powinni szanować prawo innych uczniów do prywatności;
 - uczniom nie wolno używać wulgarnych słów, gestów i żartów, czynić obraźliwych uwag, nawiązywać w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywać wobec innych uczniów przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby);
 - uczniom nie wolno utrzymywać wizerunku innych uczniów (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografo-

- wanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydzić lub obrazić.
8. Bezpieczny dostęp do internetu („zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internet oraz procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalonymi w innej formie” – art. 22c.2.2 i 3). W odniesieniu do istniejących przepisów regulujących podejmowane zagadnienie: „Szkoly i placówki zapewniające uczniom dostęp do internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające” – art. 27 ustawy *Prawo oświatowe*, proponowane zapisy Standardów nie stanowią istotnego novum.
 9. Na zakończenie warto wspomnieć o uregulowaniach karnych, z których wynika, że każdy kto bę-

jąc obowiązany do wprowadzenia standardów ochrony małoletnich nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny do 250 zł albo karze nagany. W razie ponownego stwierdzenia niewykonania obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, sprawca podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł.

dr n. praw. Arkadiusz Gliszczyński

Doktor nauk prawnych, ekspert w zakresie prawa oświatowego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Wykładowca akademicki, twórca nowego modelu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na reintegracji wspieranej paradygmatem tożsamości osobowej, społecznej i kulturowo-cywilizacyjnej oraz twórca psychologiczno-społecznej teorii rozpoznawania predyspozycji przestępczych. Nauczyciel w Technikum Leśnym w Warcinie.

PODRĘCZNIK: Standardy ochrony dzieci w żłobkach i placówkach oświatowych

WYDAWCA: Fundacja Dajemy Dzieciom Się

Z Wprowadzenia

Celem tego podręcznika jest popularyzacja standardów ochrony dzieci, czyli zasad dotyczących zabezpieczenia dzieci przed wszelkimi formami krzywdzenia, zaniedbania, wykorzystania czy przemocy.

Publikację adresujemy do instytucji, które chcą wdrażać standardy ochrony dzieci – zarówno do placówek posiadających już Politykę Ochrony Dzieci i zamierzających ją zweryfikować, jak i tych, które dopiero planują ją opracować.

Przedstawione tutaj założenia oraz dobre praktyki mogą być pomocne w skutecznym dążeniu do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa. Przyjęcie standardów daje bowiem gwarancję, że instytucja dba o to, by nie narażać ich na ryzyko krzywdzenia oraz że wprowadziła procedury, które pozwalają odpowiednio zareagować w przypadku obaw o dobro dziecka.

Podręcznik
do pobrania:
<https://tiny.pl/dmd7n>

Publikacja w pdf

dr Anna Kreft

Ocenianie szkolne we współczesnej szkole

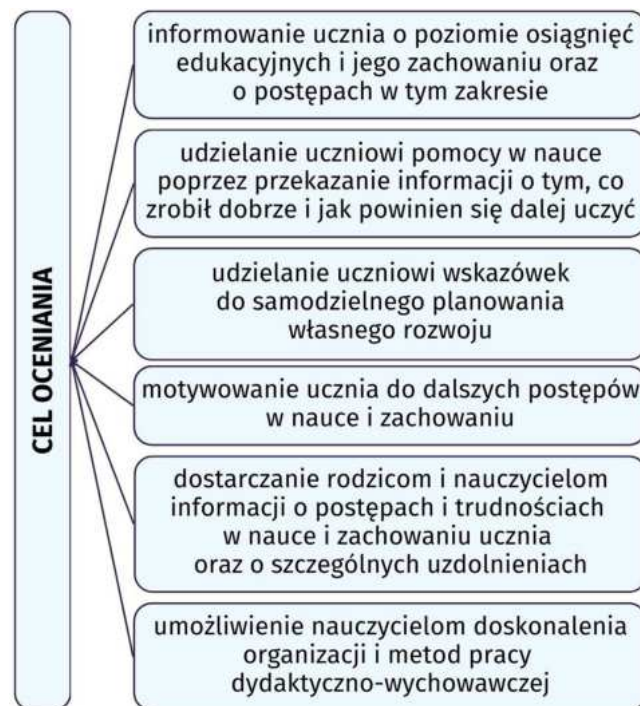
Ocenianie szkolne w polskiej szkole jest stałym elementem procesu nauczania i uczenia się. Od zawsze budzi dużo emocji. Ocena szkolna jest obiektem zainteresowania ucznia, nauczyciela, dyrekcji szkoły, rodziców, dziadków. Oczekiwania społeczne wynikające z jakości oceniania są wysokie. Nauczyciel w swojej pracy wystawiając oceny szkolne kieruje się obecnie obowiązującymi aktami prawnymi. Są nimi:

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r., poz. 900 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. 2023 poz. 984 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 2572).

Ocenianie to nie tylko wystawienie stopnia w formie cyfry, to bardzo szczególny proces. Cel oceniania jest bardziej złożony i niesie ze sobą wiele funkcji. Nie ocenia się przecież dla samego oceniania, po to tylko, żeby ocena pojawiła się w dzienniku szkolnym. Ma ona przyczyniać się do rozwoju ucznia. Trudno jednak jednoznacznie stwierdzić, że podane cele oceniania (Ryc. 1) zawarte w Ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty są rzeczywiście możliwe do osiągnięcia w szkołach przez nauczycieli.

W pracy nauczyciela podstawowym dokumentem jest podstawa programowa, w oparciu o którą opracowuje on program nauczania lub korzysta z programów przygotowanych przez osoby trzecie (na przykład wydawnictwa). Jak podano w Ustawie o systemie oświaty mówiąc o „programie wychowania przedszkolnego lub programie nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego lub opis sposobu realizacji celów kształcenia oraz treści nauczania zajęć edukacyjnych, dla których nie została

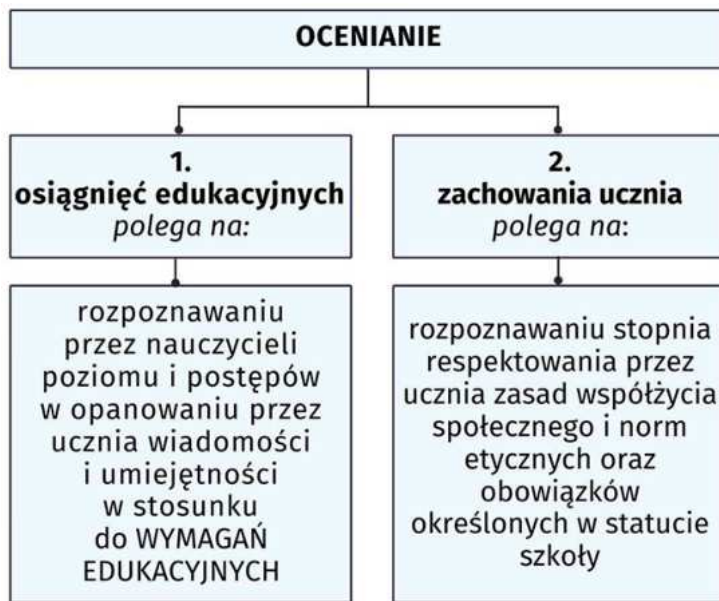
ustalona podstawa programowa kształcenia ogólnego, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania”.

Ryc. 1. Cel oceniania (na podstawie Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 z późn. zm.)

Kolejny krok postępowania nauczyciela to opracowanie wymagań edukacyjnych. Wymagania edukacyjne dotyczą niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez nauczyciela programu nauczania. Zatem wymagania edukacyjne to nic innego jak zestawienie oczekiwanych osiągnięć ucznia na poszczególne stopnie, które wynikają z realizowanego programu nauczania stworzonego w oparciu o podstawę programową.

Ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne uczniów według wymagań edukacyjnych oraz ich zachowanie (Ryc. 2). Wymagania edukacyjne to oczekiwany przez nauczyciela katalog niezbędnych osiągnięć ucznia przewidziany programem nauczania, w którym określono czego uczeń powinien się nauczyć, aby uzyskać daną ocenę.

Ryc. 2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia (na podstawie Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 z późn. zm.)

Nauczyciele często wykorzystują przygotowane przez wydawnictwa opracowania podające wymagania edukacyjne z poszczególnych przedmiotów, często też na bazie „gotowego” dokumentu modyfikują go przystosowując do własnych potrzeb. Niektórzy pedagodzy opracowują samodzielnie te wymagania. Nauczyciel ma tu dość dużą swobodę. Przepisy nie wskazują, jak skonstruować wymagania edukacyjne. Ważne, że mają one zostać stworzone, podane do informacji uczniów i ich rodziców. Opisane są przy wykorzystaniu czasowników operacyjnych (np. uczeń: analizuje, bada, diagnozuje, klasyfikuje, interpretuje, ocenia, porównuje, przelicza, wnioskuje, uzasadnia, rozróżnia, objaśnia).

Samodzielne przygotowanie opracowania zawierającego wymagania edukacyjne może w dużym stopniu później ułatwić pracę nauczyciela i dokonywanie oceniania bieżącego. Te przygotowywane przez wydawnictwa są często bardzo szczegółowe i odnoszą się do realizowanej każdej jednostki lekcyjnej. Tak zapisane wymagania mogą stanowić pewien problem podczas tworzenia sprawdzianu z konkretnego działu tak, aby zawrzeć w nim pytania odnoszące się do wymagań na każdą ocenę szkolną. Często nauczyciele przygotowując prace klasowe kierują się własną intuicją i starają się w momencie tworzenia testu lub innej formy sprawdzania wiedzy formułować w nich pytania o różnej skali trudności.

**OCENIA SIĘ OSIĄGNIĘCIA EDUKACYJNE
UCZNIĄ WYŁĄCZNIE W ODNIESIENIU
DO WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH**

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania

i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 2572) należy dostosowywać wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia: 1) posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, 2) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania – na podstawie tego orzeczenia; 3) posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującą na potrzebę takiego dostosowania – na podstawie tej opinii; 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych wyżej, ale ucznia, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole - na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, 5) posiadającego opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego – na podstawie tej opinii.

Przy czym należy pamiętać, że już w ustawie o systemie oświaty podkreśla się, że: „Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia”. Zatem należy indywidualizować pracę z każdym uczniem.

W artykule odniesiono się jedynie do wybranych aspektów oceniania koniecznych do realizacji przez nauczycieli w szkole. Tych uregulowań jest dużo więcej. Warto oceniać zgodnie z prawem. Warto też nie zapominać, że oceniamy ucznia, którego należy wspierać, rozumieć, mobilizować, motywować, a nie tylko, że oceniamy np. wytwór jego pracy.

dr Anna Kreft

Nauczyciel konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Mariusz Domański

Wyzwania i zagadnienia związane z oceną szkolną DYREKTORSKIE REFLEKSJE

Ocenianie w szkole od zawsze budzi emocje nie tylko wśród uczniów, rodziców, ale również nauczycieli. Dla dyrektora szkoły odgrywa ono kluczową rolę w kontekście nadzoru pedagogicznego z trzech istotnych powodów: monitorowania jakości nauczania, systematyczności oceniania oraz różnorodności ocen.

Pierwszym istotnym aspektem nadzoru pedagogicznego jest monitorowanie jakości nauczania. System ocen umożliwia diagnozę jakości nauczania w szkole. Oceny uczniów są jednym z kryteriów, które pozwalają na określenie skuteczności metodyki nauczania oraz zidentyfikowanie obszarów wymagających doskonalenia. Bez wątplenia, oceny są narzędziem ewaluacji osiągnięć uczniów. Poprzez analizę wyników szkolnych można ocenić, czy uczniowie osiągają oczekiwane cele edukacyjne i czy sposób nauczania jest skuteczny. Po wtóre, oceny stanowią punkt odniesienia do zapewnienia standardów nauczania. Dyrektor szkoły, w ramach prowadzonego nadzoru pedagogicznego, może używać ocen do porównywania wyników szkoły z określonymi standardami edukacyjnymi, co pomaga w utrzymaniu wysokich standardów jakości nauczania w danej placówce. Oceny szkolne, z pozycji nadzoru pedagogicznego, są również sposobem identyfikacji obszarów do poprawy w danej szkole. To ważne dla skoncentrowania się na konkretnych działaniach doskonalących oraz dostosowania strategii pedagogicznych do potrzeb uczniów. W końcu, oceny są również ważnym narzędziem dla rozwoju zawodowego nauczycieli: na podstawie ocen mogą oni dostosowywać swoje metody nauczania, śledzić postępy uczniów i rozwijać umiejętności pedagogiczne. Systematyczne monitorowanie wystawianych ocen pozwala na obserwację postępów uczniów i skuteczności szkoły, co wpisuje się w szersze cele, związane z odpowiedzialnością za jakość edukacji. Dyrektor szkoły, w ramach sprawowanego nadzoru, uświadamia nauczycielom, że analiza wystawionych ocen pozwala na precyzyjne kierowanie procesem nauczania. Kadra kierownicza może na bieżąco reagować na uzyskiwane przez uczniów wyniki, oferując dodatkowe wsparcie tam, gdzie jest to konieczne. Podsumowując, monitorowanie „jakości” oceniania w szkole odgrywa kluczową rolę w nadzorze pedagogicznym, zapewniając narzędzie do obserwacji i kontroli jakości nauczania, ewaluacji osiągnięć uczniów, utrzymania standardów,

identyfikacji obszarów do poprawy, rozwoju nauczycieli oraz komunikacji z interesariuszami.

Kolejnym istotnym aspektem skutecznego nadzoru pedagogicznego, sprawowanego przez dyrektora szkoły, jest systematyczność oceniania uczniów przez nauczycieli – proces ten odgrywa kluczową rolę w edukacji z wielu powodów. Systematyczne ocenianie umożliwia dyrektorowi skuteczne śledzenie postępów uczniów w nauce. Dzięki niemu można zidentyfikować obszary, w których młodzież osiąga sukcesy, a także te, które wymagają dodatkowej uwagi i wsparcia. W kontekście sprawowanego nadzoru pedagogicznego istotne jest systematyczne ocenianie, które pozwala nauczycielom dostosować swoje metody pracy do indywidualnych potrzeb uczniów. Bezdyskusyjny jest również fakt, iż systematyczne ocenianie motywuje do zaangażowania w naukę. Świadomość, że postępy są monitorowane i oceniane, może zwiększać motywację do osiągania lepszych wyników. Dodatkowo, konstruktywne opinie nauczycieli mogą pomóc zrozumieć, gdzie popełnili błędy i jak je poprawić.

Istotna jest również regularna komunikacja z rodzicami, w której nauczyciele mogą informować o postępach i trudnościach ich dzieci, co sprzyja partnerskiemu podejściu do edukacji i wspólnemu wsparciu uczniów. Systematyczne ocenianie jest również ważne w kontekście przygotowania do egzaminów. Ocena dostarcza informacji zwrotnej na temat umiejętności uczniów, co pozwala na lepsze zrozumienie, w których obszarach mogą wymagać oni dodatkowego wsparcia. Systematyczne ocenianie sprzyja sprawiedliwości i obiektywności w procesie edukacyjnym. Poprzez stosowanie spójnych kryteriów oceniania, nauczyciele mogą minimalizować ryzyko stronniczości i zapewnić uczniom uczciwą ocenę osiągnięć. Warto podkreślić, że oceny są ważne również w kontekście komunikacji z interesariuszami, takimi jak: rodzice, organ nadzoru pedagogicznego czy społeczność lokalna. Dostarczają one transparentnych danych na temat osiągnięć uczniów, a tym samym szkoły, co buduje zaufanie i wspiera otwartość w komunikacji.

Podsumowując – monitorowanie systematyczności oceniania uczniów to kluczowy element procesu edukacyjnego, który wspiera rozwój podopiecznego, pozwala dostosowywać proces nauczania do indywidualnych potrzeb, motywuje do osiągania lepszych

wyników i umożliwia efektywną komunikację również między nauczycielami a rodzicami.

Ostatnim ważnym aspektem oceny szkolnej, w ramach nadzoru pedagogicznego, jest ocenianie różnych aktywności uczniów, takich jak: prace pisemne, projekty, zadania grupowe czy klasowe, co stanowi kluczowy element wielu aspektów procesu edukacyjnego i wychowawczego. Pozwala to nauczycielom doceniać i premiować wszechstronny rozwój młodzieży. Uczniowie mają różne talenty i umiejętności, a ocenianie różnorodnych działań umożliwia uwzględnienie ich pełnego potencjału. Aktywności grupowe, projekty zespołowe i inne formy współpracy są ważne dla rozwoju umiejętności społecznych, a ich ocenianie może pomóc w identyfikowaniu zdolności uczniów do efektywnej współpracy, komunikacji i rozwiązywania problemów. Dostrzeżenie i premiowanie różnych aktywności może zwiększyć motywację i zaangażowanie młodzieży w proces nauki. Dla niektórych prace projektowe czy aktywności praktyczne mogą być bardziej interesujące i motywujące niż tradycyjne sprawdziany, co przyczynia się do pozytywnego podejścia do nauki. Ocenianie różnorodnych aktywności dostarcza nauczycielom informacji zwrotnej na temat skuteczności metod nauczania. Dzięki stosowaniu różnych form, nauczyciele mogą dostosować swoje podejście, identyfikując, które metody są najbardziej skuteczne w przekazywaniu wiedzy i rozwijaniu umiejętności.

W tradycyjnym systemie opartym głównie na egzaminach, niektórzy uczniowie mogą być niedoceniani lub nadmiernie oceniani. Dostrzeganie różnych działań pomaga zrównoważyć ten proces. Jest to szczególnie ważne w kontekście przygotowania uczniów do życia poza szkołą, gdzie umiejętności praktyczne często są równie ważne jak wiedza teoretyczna. Premiowanie różnorodnych aktywności sprzyja rozwijaniu kreatywności, zachęca do poszukiwania nowatorskich rozwiązań, krytycznego myślenia i twórczego podejścia do problemów.

Podsumowując, ocenianie różnorodnych aktywności uczniów przez nauczycieli wspiera ich wszechstronny rozwój, motywuje do nauki, dostosowuje proces nauczania do indywidualnych potrzeb i rozwija umiejętności nie tylko teoretyczne, ale także praktyczne i społeczne

W II Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Słupsku od kilku lat funkcjonuje nowa forma oceny/nagrody – „Złota Moneta”. Jest to wyjątkowe wyróżnienie, przyznawane uczniowi, który uzyskał nieprzeciętne wyniki edukacyjne, zdobywając tytuł finalisty lub laureata w olimpiadzie przedmiotowej. „Złota Moneta” ma na celu docenienie wybitnych osiągnięć edukacyjnych naszych uczniów oraz pro-

owanie zaangażowania w rozwijanie zainteresowań i umiejętności naukowych. Uczestnictwo w olimpiadach przedmiotowych to wyjątkowa okazja do pogłębiania wiedzy, rozwijania umiejętności analitycznych i kreatywnego myślenia. Nagroda nie tylko podkreśla wysiłki ucznia, ale stanowi również bodziec dla innych, inspirując do aktywnego udziału w konkursach. Jest to także sposób na budowanie atmosfery wspierającej naukę i promowanie zdrowej rywalizacji wśród uczniów. Poza otrzymaniem „Złotej Monety”, nazwiska finalistów i laureatów zostają umieszczone na specjalnym honorowym miejscu w szkole, aby wszyscy mogli podziwiać ich sukcesy.

Inną, ciekawą formą nagrody jest „Dzień z Wychowawcą”, który ma na celu docenienie zaangażowania i osiągnięć naszych klas w obszarze aktywności naukowej i społecznej. „Dzień z Wychowawcą” to wyróżnienie, przyznawane klasie, która wykazuje się nie tylko wysokimi osiągnięciami edukacyjnymi, ale także aktywnością społeczną, twórczą inicjatywą oraz pozytywnym wpływem na życie społeczne szkoły. Klasa, która zdobędzie tę nagrodę, ma okazję spędzić „Dzień z Wychowawcą” w wyjątkowy sposób. Planowane są różnorodne atrakcje, takie jak dodatkowe godziny wolne, specjalne zajęcia czy wyjście poza szkołę (np. do teatru, kina, na wystawę). Jest to forma uznania dla klasy, która aktywnie przyczyniła się do kształtowania pozytywnego ducha społeczności Mickiewicza. Warto również podkreślić, że ta nagroda nie tylko motywuje do indywidualnych osiągnięć, ale także do współpracy w ramach klasy. To wspólne wysiłki i zaangażowanie każdego ucznia przekładające się na sukces całej grupy, są tym, co cenimy najbardziej. Wierzę, że nagroda „Dzień z Wychowawcą” staje się dodatkową motywacją dla klasy, do angażowania się w różnorodne działania naukowe i społeczne.

W momencie, gdy tak wiele uwagi w przestrzeni publicznej poświęca się ocenianiu szkolnemu i spo-

czeństwo dyskutuje nad sensem oceniania, trzeba zadać sobie pytanie: *czy lubię być oceniana/ocenywany?* Warto pamiętać, że ocena może skłaniać do refleksji, a także być wskazówką do zmiany i rozwoju.

Bibliografia:

- Arends R., *Uczymy się nauczać*, WSiP, Warszawa 1994,
- Fenstermacher G., Soltis J., *Style nauczania*, WSiP, Warszawa 2000
- Kosińska E., *Ocenianie w szkole*, Rubikon, Kraków 2000,
- Kruszewski K., *Pedagogika w pokoju nauczycielskim*, WSiP, Warszawa 2000

Netografia:

- Sijko K., Walczak A., Wiszejko-Wierzbička D., *Systemy oceniania w szkole – prawo i praktyka*, Warszawa: IBE 2011 <https://produkty.ibe.edu.pl/docs/raporty/ibe-ee-raport-systemy-oceniania-w-szkole-prawo-i-praktyka.pdf> [dostęp: 11.02.2024]
- Funkcjonowanie szkolnych systemów oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów w województwie świętokrzyskim. Informacja o wynikach kontroli NIK https://www.nik.gov.pl/plik/id,28447,v,artykul_27762.pdf [dostęp: 10.02.2024]
- Taraszkiewicz M., *Kilka pomysłów na sprawdzenie wiedzy uczniów*; <https://edunews.pl/nowoczesna-edukacja/innowacje-w-edukacji/3340-kilka-pomyslow-na-sprawdzenie-wiedzy-uczniow> [dostęp: 10.02.2024]
- Sterna D., Strzemieczny J., *Organizacja procesów edukacyjnych dla wspierania uczenia się*, [w:] *Jakość edukacji. Różnorodne perspektywy*, Mazurkiewicz G. (red.), Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=266> [dostęp: 09.02.2024]

Mariusz Domański

Dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Słupsku, szkoły w Rankingu Liceów „Perspektywy” oraz Rankingu STIM. II Liceum notowane jest w prestiżowym Rankingu Szkoła Kompetencji Przyszłości, a także Microsoft Showcase Schools oraz Szkoły w Chmurze Microsoft. Absolwent studiów podyplomowych: Ewaluacja w edukacji, Zarządzanie zasobami ludzkimi oraz Administracja-prawo, zarządzanie i administracja. Ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli. Biegły sądowy w sprawach oświatowych.

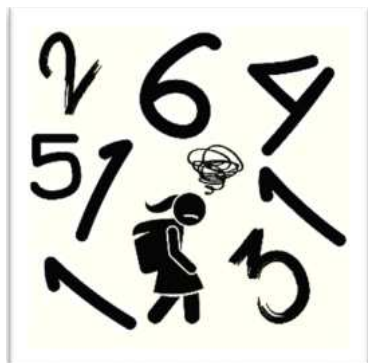

Zwolnieni z Teorii

to platforma dla studentów i licealistów do tworzenia własnych projektów społecznych. Otrzymasz tam wskazówki, które poprowadzą krok po kroku przez realizację Twojego projektu. Wiedzę wykorzystujesz w praktyce: nawiązujesz partnerstwa, uczysz się pracy w zespole, tworzysz harmonogram i budżet. Każdy, kto zrealizuje swój projekt, zostaje finalistą. Zatem -> Zrób własny projekt społeczny. Zyskaj doświadczenie i szansę na lepszą pracę. **Zdobądź międzynarodowy certyfikat ceniony przez pracodawców na całym świecie.**

Izabela Danielkiewicz

Ocenianie czy ocenomania? REFLEKSJE O SZKOLNEJ RZECZYWISTOŚCI

Jesteśmy oceniani od pierwszych chwil naszego życia. Tuż po urodzeniu, otrzymujemy punkty w skali Apgar, czyli według narzędzia diagnostycznego stosowanego do oceny stanu zdrowia noworodka. W wie-

lu sytuacjach poddawani jesteśmy różnego rodzaju diagnozom wstępnym i końcowym. Każdy etap w instytucjach oświatowych rozpoczyna się od określenia umiejętności wychowanka i kończy się także oceną uzyskanych kompetencji.

Ocena jest nieodłączną częścią naszego funkcjonowania. Mówiąc o ocenianiu myślimy przede wszystkim o ocenach uzyskiwanych w szkole, do której uczęszcza dziecko, bądź młody człowiek. Powtarzając za W. Okoniem: „ocena szkolna to ustosunkowanie się nauczyciela do osiągnięć ucznia, czego wyrazem może być określony stopień szkolny lub opinia wyrażona w formie pisemnej czy ustnej, a także zewnętrzne objawy zachowania się nauczyciela”¹. Ocena to „stopień szkolny, przyjęty przez władze szkolne znak symbolizujący wynik oceny”² lub ocena opisowa.

W systemie dydaktyczno-wychowawczym ocenianie pełni określone funkcje:

- dydaktyczną,
- społeczną,
- wychowawczą.

Funkcje oceniania należy rozważać zarówno w odniesieniu do ucznia, jak i nauczyciela. **Funkcja dydaktyczna** dotyka odbiorcę wiedzy do chwili, w której uczeń uczestniczy w procesie nauczania zorganizowanego. W momencie przekształcenia nauczania na formę zindywidualizowaną, stworzenie okazji do wzrostu wewnętrznej siły ucznia, następuje przekształcenie powyższej funkcji w funkcję informacyjną, która stanowi dla ucznia mechanizm motywacyjny. **Funkcja społeczna** realizowana jest wobec ucznia w zespole kla-

sowym rozumianym jako zorganizowana grupa współdziałających ze sobą jednostek. **Funkcja wychowawcza** w odniesieniu do ucznia pełni rolę samokontroli jako czynnika niezbędnego w nauczaniu. Jej zadaniem jest zmotywowanie ucznia do podejmowania wysiłku w celu zdobycia nowych umiejętności i wiadomości, szeroko rozumianej aktywności w uczeniu się.

Funkcje oceniania przedstawiają inny charakter wobec nauczycieli. Funkcja dydaktyczna jest ściśle związana z przyswojeniem przez ucznia danego materiału w odniesieniu do nauczyciela, przedstawia szeroki wymiar informacji o uczniu, jego wkładzie w proces dydaktyczny. Funkcja wychowawcza – w odniesieniu do uczących – dotyczy odpowiedniego doboru metod mających na celu aktywizowanie ucznia, stwarzanie właściwych warunków do rozwoju samodzielności; wykazuje też ścisły związek z zachęcaniem, motywowaniem, mobilizowaniem do osiągania wyznaczonych celów. Funkcję społeczną z perspektywy nauczyciela należy przedstawić w dwóch aspektach. Jeden dotyczy mechanizmów dokonywania selekcji, gdyż ma związek z promowaniem, dokonywaniem podsumowań i porównywaniu uczniów pod względem posiadanej wiedzy i umiejętności. Drugi aspekt związany jest z prognozowaniem rozwoju ucznia. Funkcja prognostyczna oceniania jest wypełniana głównie poprzez obserwację ucznia w trakcie pracy nad zadaniem³. Powyższe rozważania pokazują, iż nauczyciel – by oceniać – winien posiadać wysokie kompetencje i umiejętności. W procesie oceniania, oprócz nauczyciela, uczestniczą również osoby pośrednio lub bezpośrednio zaangażowane w działania edukacyjne. Są to: dyrektorzy, rodzice lub opiekunowie prawni, a także organy prowadzące i nadzorujące. Zasady oceniania wymagań, osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia zostały określone w Ustawie o systemie oświaty (Dz.U.2022.0.2230).

Jak wygląda szkolna rzeczywistość? Moim zdaniem ocenianie należy do najtrudniejszych z aspektów w pracy nauczyciela. Mamy świadomość, iż ocena powinna być rzetelna, adekwatna do osiągnięć i postępów ucznia, jego możliwości oraz zgodna z przyjętymi kryteriami oceniania. Z założenia i zapisu w statutach szkół tak jest, jednak w rzeczywistości ocenianie stało się środkiem w osiągnięciu celów szkoły i nauczyciela,

1. Okoń W. Słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, str. 269

2. Okoń W. Słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001, str. 370

3. Kopaczyńska I., Ocenianie szkolne wspierające rozwój ucznia, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2004, str. 26

bez względu na to, jakie skutki realne przynosi uczniowi. W wyścigu jaki stworzyły same szkoły i jednostki nadzorujące, ocenianie stało się narzędziem uzyskiwania wyników, motywowania ucznia do osiągania coraz lepszych rezultatów na testach, egzaminach zewnętrznych czy konkursach, w oparciu o klucz odpowiedzi, bez względu na faktyczne potrzeby i możliwości uczącego się. Naturalnie, nie ma nic złego w sprawdzaniu uzyskanej wiedzy, jest to wręcz wskazane. Jednak kontrole stały się głównym celem większości szkół i wiodącą metodą pracy na lekcjach. Sprawdziany diagnozujące, sprawdziany podsumowujące opracowany materiał, sprawdziany semestralne, prace kontrolne, kartkówki zapowiedziane, kartkówki niezapowiedziane, testy wiedzy, odpowiedzi ustne, odpowiedzi pisemne – są codziennością dziecka już od I etapu edukacji. Można zaryzykować stwierdzenie, że dużą część zajęć szkolnych stanowi sprawdzanie wiadomości uczniów w celu uzyskania oceny. W prasie i mediach coraz częściej pojawiają się informacje na temat przemęczenia dzieci i młodzieży ilością wymagań edukacyjnych. W dyskusjach pojawiają się zarzuty, że uczniowie chodzą do szkoły tylko po to, by zaliczać kolejne sprawdziany, testy, kartkówki, ewentualnie powyższe poprawiać. Padają głosy, iż nauczyciele pozwolili się wmanewrować we wszechpanujący wyścig wyników.

Czy szkoły zapadły na jedną z wielu chorób XXI wieku – ocenomanię? Czy pamiętamy w tym pędzie o uczniu? Dokumenty prawa oświatowego nie zobowiązują szkół do wystawiania określonej liczby ocen bieżących, cząstkowych. Żaden z dokumentów nie narzuca sposobu oceniania, pozostawiając ten aspekt pracy nauczycielom. Nie ma tam też zapisów nakazujących poddanie ucznia określonej liczbie sprawdzianów bądź kartkówek, nie znajdziemy również zapisów, które obligują placówki do przeprowadzania diagnoz na początku i na końcu roku szkolnego. To my, nauczyciele jesteśmy przekonani o konieczności posiadania przez ucznia dużej liczby ocen, sądząc, że ów fakt pozwoli nam dokonać rzetelnej oceny śródrocznej lub rocznej. Często uzasadniamy to zapisami w statucie szkoły, wymogami stawianymi przez dyrektora, organ prowadzący. Jednak, skoro rzeczywiście tak stanowi statut szkoły, to czy jego zapisy są zgodne z obowiązującym prawem oświatowym do jakiego powinniśmy się odnosić tworząc dokumenty wewnątrzszkolne? Odpowiem prowokująco: z moich obserwacji wynika, że statut rzadko lub w niewielkiej części jest spójny z zapisami dotyczącymi oceniania i sprawdzania wiedzy w prawie oświatowym. A powinien być, gdyż uchwalenie statutu jest kompetencją rady pedagogicznej. To rada pedagogiczna określa szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego, po wcześniejszych ustaleniach i opracowaniu w zespołach przed-

miotowych. W związku z powyższym, to nauczyciele decydują o liczbie sprawdzianów i kartkówek, o kryteriach oceniania ucznia i wymaganiach edukacyjnych z danego przedmiotu. Nie znalazłam przepisów, które w swym brzmieniu pozwalają organowi nadzorującemu narzucać placówkom sposób oceniania wewnątrzszkolnego, albowiem decyzje o jego kształcie podejmuje rada pedagogiczna w oparciu o obowiązujące i przytoczone akty prawne.

Powyższe dywagacje, pozwalają wysnuć stwierdzenie, że kluczem do zmiany sposobu oceniania w danej szkole są zapisy w statucie tejże placówki. W gestii nauczycieli i dyrektora szkoły jest decyzja o właściwym sposobie oceniania. Takim, który będzie jasny, rzetelny, sprawiedliwy, a jednocześnie pozbawiony pierwiastka frustracji i stresu dla ucznia.

Dzieci na pierwszym etapie edukacji tj. w klasach I-III otrzymują oceny opisowe. Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej nie mają obowiązku stosowania żadnych ekwiwalentów w postaci naklejek, znaczków, litererek, a tym bardziej cyferek. Ocena opisowa ma za zadanie odzwierciedlić faktyczny stan wiedzy i nabytych umiejętności oraz wskazywać uczniowi, jak powinien dalej pracować. Z założenia ma być dla dziecka rozwojowa. W moim odczuciu ocena opisowa jest zdecydowanie bardziej przyjazna od ocen punktowych i eliminuje niezdrową rywalizację wśród uczniów i rodziców. Wspomniana Ustawa dopuszcza również taki sposób oceniania w klasach starszych. Szkoły jednak z takiej możliwości nie korzystają, i nie uwzględniają w swoich statutach. W mojej szkole uczniowie w klasach IV-VIII nie podlegają ocenie w formie opisowej. Dlaczego tak jest? Czy wynika to z przyzwyczajenia, z wygody? Z pewnością łatwiej i szybciej jest określić wiedzę i umiejętności dziecka w procentach lub punktach, postawić cyfrę, znaczek, pieczętkę. Jednak stawiając cyferkę – najczęściej nie motywujemy młodego człowieka do dalszej nauki, a z pewnością zniechęcamy stawiając 1.

Nie lubimy zmian, boimy się ich, jednak są one niezbędne w obecnym czasie. Chcąc nadażyć za zmianami technologicznymi szkoła winna ulec transformacji. Należy zmienić sposób nauczania, sposób sprawdzania wiedzy i sposób oceniania. Ocenianie niesie za sobą daleko idące skutki i chyba nie zawsze o tym pamiętamy. Czy liczba ocen z danego przedmiotu definiuje umiejętności ucznia? Czy jeśli dziecko jest zafascynowane pewnym okresem w historii i potrafi z zapałem o nim opowiadać, a nie pamięta dat, to czy powinno uzyskać ocenę celującą czy dobrą? Przykłady tego typu można mnożyć, bo rzadko jest tak, że lubimy uczyć się wszystkiego. Jestem przekonana, że warto i należy zweryfikować nasze podejście do oceniania. Uważam, że konieczne jest zredukowanie liczby ocen i postawie-

nie na samoocenę ucznia i ocenianie kształtujące. Ocena powinna budować, motywować, zachęcać do dalszego odkrywania wiedzy. Może warto zweryfikować zapisy w statucie? Może jest inny sposób sprawdzania wiedzy niż kartkówki i sprawdziany? Oceny są ważne i niezbędne, jednak należy zmienić podejście uczniów, rodziców i nauczycieli.

Dawniej mówiono, że nauczyciel, który dużo wymaga i ostro ocenia to dobry belfer, że takiego uczniowie zapamiętają. Czy tak jest dzisiaj? W dobie wszechobecnej cyfryzacji, mediów społecznościowych, dzieci i młodzież są oceniane nieustannie.

Sprawmy, aby szkoła była miejscem przyjaznym zarówno uczniom, nauczycielom, jak i rodzicom. Wszyscy „po cegiełce”, na różne sposoby budujemy dobrostan całej społeczności szkolnej. Na co dzień bądźmy dla siebie życzliwi i wspierajmy się. Pamiętajmy, że wszystkie dzieci są nasze i wspólnie odpowiadamy za ich przyszłość. Jestem głęboko przekonana, że zmieniając szkołę i siebie odbudujemy prestiż zawodu nauczyciela.

Bibliografia:

1. Okoń W., Słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001
2. Kupisiewicz Cz., Kupisiewicz M., Słownik pedagogiczny, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009
3. Kopaczyńska I., Ocenianie szkolne wspierające rozwój ucznia, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2004
4. Redakcja Karbowniczek J., Mały leksykon pedagoga wczesnoszkolnego, Instytut Wydawniczy „Erica”, Warszawa 2014
5. Redakcja Sterna D. Oceniam, ucząc. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015
6. Nowicki K. Dyrektor Szkoły, Jawność oceniania, nr 2, 2023
7. Stańczyk M. Dyrektor Szkoły, Czy oceny motywują do nauki? nr 10, 2014
8. Niemierko B. Nowa Szkoła, Rozwój ucznia a ocena niedostateczna. nr 9, 2010
9. Olszewska M. Życie Szkoły, Techniki oceniania kształtującego - sposób na udaną lekcję, nr 9, 2017

Izabela Danielkiewicz

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej i nauczyciel techniki w Szkole Podstawowej nr 11 im. Mikołaja Kopernika w Słupsku. Jako terapeuta pedagogiczny prowadzi zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

Mariusz Barański

„Strzelać” czy „nie strzelać” czyli jak mierzyć, by dobrze wymierzyć? OCENIANIE TESTÓW

TEST				
1 -	A	B	C	D
2 -	A	B	C	D
3 -	A	B	C	D
4 -	A	B	C	D
5 -	A	B	C	D

Pewien czas temu uczestniczyłem wraz z innymi współpracownikami w kursie doskonalącym. W trakcie jego trwania ekspert, który prowadził zajęcia, zapowiedział sprawdzian. Składał się on z 10 pytań zamkniętych wielokrotnego wyboru. Za każdą poprawnie udzieloną odpowiedź mogliśmy zdobyć 1 pkt, a za każdą błędą prowadzący odbierał po 0,5 pkt. (Nie)typowa poprawka na zgadywanie¹.

Współczesne wyzwania edukacyjne stawiają przed nauczycielami pytanie, jak skutecznie oceniać wiedzę uczniów w warunkach testów z zadaniami wielokrotnego wyboru? Jednym z podejść do rozwiązania problemu zgadywania jest propozycja odejmowanie punk-

tów za błędne odpowiedzi. Zatem czy warto stosować poprawkę na zgadywanie?

Bez poprawki na zgadywanie, istnieje ryzyko, że uczniowie mogą zdecydować się na „losowe strzelanie”, zwłaszcza w przypadku trudnych pytań. To niekoniecznie odzwierciedla ich rzeczywistą wiedzę. Poprawka ta może skłonić uczniów do bardziej przemyślanego podejścia do odpowiedzi, a dla nauczyciela będzie oznaczać zminimalizowanie przypadkowego trafienia. Poprawka za błędne odpowiedzi wprowadza element ryzyka, co z kolei może motywować uczniów do bardziej dogłębnego przygotowania się do testów. Znając konsekwencje błędnych odpowiedzi, uczniowie są bardziej skłonni skoncentrować się na przyswajaniu wiedzy, zamiast polegać na „czystym strzelaniu”. Stosowanie poprawki może zwiększyć rzetelność wyników testów, eliminując wpływ czynnika losowego. Dzięki temu nauczyciele otrzymają bardziej precyzyjny obraz wiedzy uczniów.

Nieodłącznym elementem pracy nauczyciela jest ocenianie. Najlepiej, gdyby było ono jak najbardziej obiektywne. Wprowadzenie poprawki za błędne odpo-

1. Np. operowanie wzorem na obliczenie najczęściej stosowanej tzw. poprawki klasycznej: $x' = x - \frac{B}{L-1}$, gdzie x' – wynik poprawiony na zgadywanie, x – surowy wynik testowania, B – liczba błędnych odpowiedzi ucznia, L – liczba odpowiedzi do wyboru w każdym zadaniu w: B.Niemierko, Pomiar wyników kształcenia, WSiP W-wa 1999, ss. 262-263

wiedzi może pomóc w zminimalizowaniu subiektywności i presji związanej z ocenianiem, ponieważ wyniki będą bardziej oparte na rzeczywistej wiedzy ucznia. Wreszcie w prawdziwym życiu błędne decyzje często mają swoje konsekwencje. Poprawka za błędne odpowiedzi w testach uczy uczniów, że dokładność i staranność są ważne, a przypadkowe zgadywanie może prowadzić do strat.

Druga strona medalu już nie jest tak optymistyczna. Niektórzy twierdzą, że poprawka za błędne odpowiedzi może prowadzić do niesprawiedliwości w ocenie uczniów. Ci, którzy decydują się na ryzyko i zgadywanie, mogą stracić więcej punktów niż ci, którzy pozostają przy pewnych odpowiedziach, pomimo niewielkiej wiedzy. To zjawisko może wprowadzać niejednakowe warunki dla uczestników testu. Poprawka na zgadywanie może wywierać dodatkową presję i stres. Obawa przed utratą punktów za błędy może skutkować tym, że uczniowie będą bardziej skłonni do unikania trudniejszych pytań. To z kolei może zniechęcać uczniów do kreatywnego myślenia i poszukiwania nowatorskich rozwiązań. Stosowanie poprawki na zgadywanie może skutkować także tym, że uczniowie zamiast skupić się na głębszym zrozumieniu materiału skoncentrują się na strategiach testowych (np. eliminowaniu błędnych odpowiedzi). Testy stają się wtedy bardziej grą niż miarą rzeczywistej wiedzy i zrozumienia.

Ponadto wprowadzenie poprawki może sprawić, że interpretacja wyników stanie się bardziej złożona. Skomplikowane obliczenia punktacji mogą wprowadzać niejasności w procesie oceniania, zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Jednakże, czy ta metoda jest naprawdę rozwiązaniem, czy też jedynie otwiera nowe pułapki, zwłaszcza z perspektywy sprytu testowego uczniów?

Nie wiemy jakimi strategiami posługują się uczniowie przy rozwiązywaniu poszczególnych zadań. Podstawowe założenie głosi, że wszystkie błędy biorą się ze „ślepego zgadywania”. Ale mamy przecież także do czynienia z tzw. „wiedzą błędną” wynikającą z fałszywych wiadomości i luk w wiedzy i umiejętnościach uczniów np. w skutek nieobecności na zajęciach. Przy rozwiązywaniu zadań wielokrotnego wyboru uczniowie mogą wykorzystywać jedną ze strategii polegających na:

- samodzielnym formułowaniu odpowiedzi, w której to uczeń rozwiązuje zadanie na podstawie informacji zawartej w jego treści i porównaniu własnej odpowiedzi z odpowiedziami podanymi w teście,
- eliminacji najmniej prawdopodobnych odpowiedzi,
- wykorzystaniu przez uczniów ukrytych wskazówek. Mogą nimi być:
 - a) długość dystraktora – zazwyczaj odpowiedzi prawidłowe są najdłuższe,

- b) słowa-klucze – używanie pojęć słownikowych wskazuje na poszukiwaną odpowiedź,
 - c) interpretacja konstruktora tj. jego sposobu „ukrywania” prawidłowej odpowiedzi. Typowym przykładem jest lokalizowanie prawidłowych odpowiedzi na pozycjach środkowych (odpowiedzi: b, c) z racji przeświadczenia o zbyt oczywistym umieszczaniu ich na początku lub końcu (odpowiedzi: a, d). Także, jeżeli kolejne odpowiedzi zawierają elementy wspólne, to odpowiedzią prawidłową jest ta, w której występują one najczęściej.
- „ślepym zgadywaniu” – kierowaniu się wyłącznie intuicją w wyborze odpowiedzi.

Za wyjątkiem pierwszej strategii, pozostałe niosą ze sobą багаż nieuczciwie zdobytych punktów i demoralizacji uczniów, przyzwyczajanych do omijania trudności i pozorowania wiedzy.

W kontekście rozwiązywania zadań wielokrotnego wyboru istnieją zatem różne strategie, z których uczniowie mogą skorzystać. Z kolei nauczyciel może zastosować sposób oceniania, w którym za każdą poprawnie udzieloną odpowiedź przyznawać będzie punkty, a za błędną odejmować, co będzie miało na celu minimalizowanie przypadków zgadywania. Może także zdecydować się na metodę, w której za błędne odpowiedzi nie będzie odejmować punktów, co sprzyja większej otwartości uczniów na ryzyko.

W związku z powyższym, stosowanie poprawki na zgadywanie w zadaniach wielokrotnego wyboru okazuje się kontrowersyjnym tematem. Decyzja o jej zastosowaniu powinna być dokładnie przemyślana, biorąc pod uwagę różne aspekty, takie jak motywacja uczniów, sprawiedliwość oceniania, czy też skuteczność w przekazywaniu wiedzy. Jak zwykle, diabeł tkwi w szczegółach.

** No, tak. Sprawdzian napisałem. Odpowiedziałem poprawnie na 3 pytania, czyli zdobyłem 3pkt. Ale popełniłem 7 błędów, za które „zarobiłem” minus 3,5pkt. Wynik końcowy: 3-3,5=-0,5pkt. Cóż. Moja wiedza okazała się ujemna (!) Thumaczenie ekspertowi, że „nie strzelałem”, że przy ocenianiu zastosował zbyt silną poprawkę, a uzyskany wynik jest absurdalny, nie przyniosło pozytywnego rezultatu.*

Bibliografia:

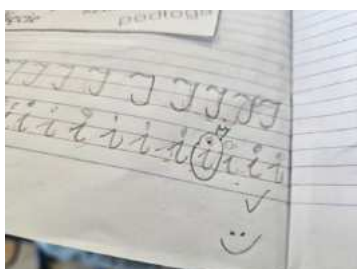
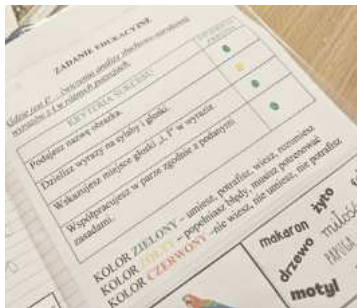
- Niemierko B., W poszukiwaniu technologii pisania zadań testów sprawdzających osiągnięcia uczniów. WSP Bydgoszczy. Poznań 1991.

Mariusz Barański

Wicedyrektor Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Mariola Stachurska

Ocenianie kształtujące w naszej szkole

Ocenianie kształtujące to idea, która zagościła kilkanaście miesięcy temu w naszej szkole, w Szkole Podstawowej im. majora Henryka Sucharskiego w Jezierzycach. To sposób pracy i sposób myślenia o edukacji, który służy podnoszeniu jakości nauczania. Wdraża uczniów do samodzielnego myślenia, wspiera pracę nauczycieli, poprzez dostarczanie im informacji o poziomie wiedzy i umiejętnościach uczniów, dzięki temu mogą oni lepiej realizować potrzebne treści. Ocenianie kształtujące obejmuje wiele działań, metod, technik i środków dydaktycznych, które wspierają rozwój uczniów i pomagają im w uczeniu się.

W maju 2022 r. Szkoła Podstawowa w Jezierzycach przystąpiła do działania – *Całościowy rozwój szkoły*, w ramach programu „Szkoła ucząca się”, realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej oraz Polsko-Amerykańską Fundację Wolności. Rozpoczęliśmy szkolenie: „Jak krok po kroku wprowadzić ocenianie kształtujące do swojego nauczania i uczenia się uczniów”. Przez wiele miesięcy zdobywaliśmy wiedzę na temat tego, czym jest ocenianie kształtujące, jak ważne jest to, by uczniowie znali cele i kryteria sukcesu, które realizują podczas lekcji. Uczyliśmy się, w jaki sposób udzielać dziecku informacji zwrotnej na temat zdobytych przez nie wiadomości i umiejętności. Wprowadzaliśmy elementy samooceny i oceny koleżeńskiej.

Uświadomiliśmy sobie, jak ważne jest podsumowanie lekcji, gdyż dzięki niemu uzyskujemy informacje o tym, w którym miejscu są dzieci, czy cel zajęć został zrealizowany. Stopniowo, zdobywając wiedzę podczas realizacji kolejnych modułów kursu, wprowadzaliśmy elementy oceniania kształtującego do naszej codziennej pracy. Poznaliśmy wiele przyjaznych dzieciom metod i technik, które teraz wykorzystujemy na co dzień. Na przykład metoda „zielonego długopisu” wdrożona w klasach 1-3, koncentruje się na wyróżnianiu i zaznaczaniu tych elementów pracy, jakie dziecku się udały. Metoda ta bazuje na pozytywnych wzmocnieniach, skupia się na tym, co dobre, budując poczucie własnej wartości.

W klasach 0-8 wykorzystujemy w codziennej pracy „patyczki OK”. Korzystając z patyczków z imionami dzieci, losujemy zespoły i pary do pracy, przydzielamy zadania do wykonania, wpływamy na aktywność i zaangażowanie uczniów w pracę na lekcji, wybierając ich losowo do odpowiedzi na wcześniejsze zadane pytania. Duży nacisk kładziemy na rozwój kompetencji kluczowej, jaką jest współpraca. Nasi uczniowie **pracują w parach i grupach** podczas zajęć. Nauka współpracy podczas wykonywania zadań to żmudny proces, który niesie ze sobą wiele trudności, jednak długofalowe korzyści są na tyle duże, że warto podjąć taki wysiłek. Ten rodzaj pracy jest wartościowy dla wszystkich uczniów. Dzieci dużo szybciej się uczą, bo uczą się też od siebie nawzajem. Dzięki pracy w parach i grupach z różnymi osobami (losujemy pary i grupy przy pomocy patyczków), dzieci się integrują, uczą się współdziałania, poznają się lepiej w zespole klasowym. W edukacji wczesnoszkolnej i na wielu przedmiotach w klasach 4-8, stosujemy „technikę świateł”. Polega ona na ustaleniu znaczenia kolorów i wykorzystywaniu ich w trakcie pracy lub na jej podsumowanie. Stosujemy kolory odpowiadające sygnalizacji świetlnej: zielony (rozumiem, jest ok), żółty (prawie rozumiem, potrzebuję wsparcia), czerwony (nie rozumiem). Znaczenie kolorów jest dobrze znane uczniom i rodzicom.

Techniki światła używamy w różnych sytuacjach. W czasie pracy samodzielnej uczniowie kolorami pokazują nauczycielowi, jak radzą sobie z zadaniami. „Techniką światła” nauczyciel ocenia uczniów podczas wykonywania zadań edukacyjnych. Kolory wykorzystują również dzieci, aby dokonać samooceny lub oceny koleżeńskiej.

W klasach 1-3 rezygnujemy z wystawiania dzieciom ocen cząstkowych – cyfrowych. W klasach starszych nauczyciele łączą oceny cyfrowe z ocenami kształtującymi. Udzielają dziecku na bieżąco **ustnej lub pisemnej informacji zwrotnej**, która mówi o tym, co uczeń już umie, gdzie popełnia jeszcze błędy, nad czym musi popracować i daje wskazówki do dalszej pracy.

Wprowadzenie oceniania kształtującego do szkoły to złożony i długotrwały proces. Jego powodzenie zależy od nauczycieli, uczniów i rodziców. Wszyscy muszą być przekonani, że ocenianie kształtujące odmieni szkołę, że wpłynie korzystnie na rozwój dzieci, sprawi, że będą lepiej się uczyć, uwierzą w siebie i z czasem wezmą odpowiedzialność za swoją edukację.

W lutym 2024 r. ukończyliśmy pierwszy etap długiego szkolenia i otrzymaliśmy tytuł SZKOŁY UCZĄCEJ SIĘ. Za nami pierwszy krok, przed nami jeszcze daleka droga, ale nie zamierzamy się zatrzymywać, ponieważ wierzymy w to, że idziemy w dobrą stronę.

Mariola Stachurska

Nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej w Szkole Podstawowej im. majora Henryka Sucharskiego w Jezierzycach. Pracuje w szkole 25 lat, a w tym roku szkolnym rozpoczęła kolejną przygodę z uczniami klasy pierwszej, której jest wychowawczynią.

Dorota Kojder-Wróblewska

Inspiruj, motywuj, nie oceniaj, czyli o pozytywnym wzmocnieniu w edukacji na podstawie projektu „Dydaktyczne Piątki”

Współczesna szkoła mierzy się z licznymi wyzwaniami. Na skutek rozwoju nowoczesnych technologii i wszechobecnego dostępu do informacji bardzo szybko zmienia się otaczająca nas rzeczywistość. Jako społeczeństwo zaczynamy inaczej postrzegać proces zdobywania wiedzy oraz inaczej myśleć o edukacji, nauczaniu i uczeniu się. Wszystko to sprawia, że przemianie ulega rola nauczyciela oraz rola ucznia. Dotyczy to nie tylko modelu pracy, ale także sposobu oddziaływania na ucznia. W związku z tym, że nieodzownym elementem procesu dydaktycznego jest ocenianie postępów edukacyjnych, uważam, że i w tym obszarze konieczne są zmiany. Poszukując odpowiedzi na pytanie czy i jak oceniać, natknęłam się na cykl spotkań prowadzonych przez Centrum Nowoczesnej Edukacji – Politechnika Gdańska w ramach projektu „Dydaktyczne Piątki”. W szczególny sposób zainteresowały mnie dwa tematy: **Jak (i czy) oceniać efekty uczenia**

się w dobre dostępu do wiedzy i AI?¹ oraz **Jak i czy oceniać: alternatywne sposoby oceniania**². Oba spotkania prowadziła dr hab. Joanna Mytnik, która jest liderką (dyrektorem) Centrum Nowoczesnej Edukacji.

Zainspirowana treściami wy wpływającymi z obu webinarów chciałabym przybliżyć poruszane w nich zagadnienia w nadziei, iż zachęcę innych nauczycieli do wysłuchania wspomnianych wyżej wykładów, gdyż uważam, że są źródłem wartościowych informacji.

Wystąpienia dr hab. Joanny Mytnik poparte są licznymi wynikami międzynarodowych badań nad edukacją, co uzmysławia odbiorcy, że przemiany w szkolnictwie są niezbędne. Dają również obraz pozycji Polski w światowych rankingach edukacyjnych. Pokazują, że przed nami jeszcze długa droga do zerwania z pru-

1. J. Mytnik, *Czy i jak oceniać efekty uczenia się?* CNE Dydaktyczne Piątki, <https://www.youtube.com/watch?v=BVG-VqEVTkc> [dostęp: 12.01.2024]
2. J. Mytnik, *Alternatywne sposoby oceniania* Politechnika Gdańska, <https://www.youtube.com/watch?v=nrqPiovrARs> [dostęp: 2.02.2024]

skim modelem edukacji, który wprowadził między innymi skalę oceniania mającą mierzyć poziom wiedzy i umiejętności oraz motywować do uczenia się. Prezentowane w webinarium badania wskazują, że bardzo często, zdobywane stopnie nie są równoznaczne z posiadaną wiedzą. Dr hab. Joanna Mytnik wyjaśnia, że wynika to z faktu, że w człowieku wyzwała się mechanizm skłaniający go do zdobywania ocen, a nie do budowania wiedzy. W konsekwencji uczeń uczy się, bo chce uniknąć kary (niska ocena) lub zdobyć nagrodę (wysoka ocena). Ponadto stopnie są narzędziem dającym nauczycielowi przewagę nad uczniem, a to zdaniem dr hab. Joanny Mytnik nie buduje między nauczycielem, a uczniem pozytywnej relacji. Nadmierna koncentracja na ocenach, jak wskazują prezentowane raporty, często powoduje wśród uczniów stany lękowe, skłania do unikania trudnych zadań, promuje rywalizację, motywuje do oszukiwania, zwiększa prawdopodobieństwo porzucenia nauki. Okazuje się również, że stopnie, nawet jeśli są dobre, uniemożliwiają efektywne uczenie się. Zdaniem dr hab. Joanny Mytnik gromadzenie przez ucznia ocen, bardzo często w określonym czasie, wprowadza do edukacji wymuszony sposób uczenia się, który zakłóca proces tworzenia śladów pamięciowych. Uczę się aby zdać, zaliczyć, a nie po to by wiedzieć, umieć, potrafić. Dodatkowo, inne badania pokazują, że współcześni uczniowie mierzą się z wieloma problemami, bardzo mocno obawiają się porażki, często brak im wiary we własne możliwości, łatwo się poddają i szybko rezygnują z podjętych działań.

Zatem, jak przekonuje dr hab. Joanna Mytnik, szkoła powinna wychodzić naprzeciw uczniowi, dbać o jego dobrostan, dawać mu pozytywne wzmocnienia, motywujące go do większego wysiłku. Nauczyciele powinni czerpać z odkryć neuronauki wyjaśniającej, m.in.: jak stres wpływa na uczenie się, w jaki sposób emocje wspierają lub zakłócają procesy związane z uczeniem się, jak aktywność fizyczna wpływa na zapamiętywanie. Dr hab. Joanna Mytnik wskazuje, iż powinniśmy zaprojektować taki model oceniania, który będzie pokazywał uczniowi, że jest kompetentny i który nie będzie skazywał go na ciągłe niepowodzenia. Kluczowym elementem w tym procesie mogą być badania ukazujące, iż we współczesnym świecie posiadanie tylko wiedzy zaczyna przechodzić na dalszy plan, liczą się kompetencje. Zatem bardzo istotne staje się uczenie oparte na kompetencjach, a pojawiający się trend stawia edukację w zupełnie innym świetle. Dr hab. Joanna Mytnik wskazuje, że przestają liczyć się oceny uzyskane podczas egzaminów, kluczowym nie jest poziom posiadanej wiedzy lecz znaczenie ma to, co potrafimy z tą wiedzą zrobić. W związku z powyższym zasadnym jest oderwanie od nauczania oparte na gromadzeniu wiedzy. Dr hab. Joanna Mytnik

przekonuje, że powinniśmy uczyć młodych ludzi jak zdobywać i stosować wiedzę, jak właściwie selekcjonować informacje, jak wykorzystywać je w procesie rozwijania kompetencji i kształtowania umiejętności.

Powyższe rozważania skłaniają do zadania pytania: Jeśli nie stopnie to co? W odpowiedzi wybrzmiało, iż jednym z kryteriów sukcesu jest informacja zwrotna (feedback). Powinna ona być skonstruowana w taki sposób, aby dawała szansę na rozwój. Dr hab. Joanna Mytnik wskazuje, że w procesie komunikacji z uczniem sformułowanie „nie umiesz” powinno zostać zamienione na „jeszcze nie umiesz”. Informacja zwrotna powinna poinstruować, pokazać uczniowi, jak zrobić coś inaczej, wzmocnić go (pokazać, co robi dobrze), zmotywowować do działania oraz zawierać konkretne informacje czyniące ją wiarygodną. Dr hab. Joanna Mytnik przekonuje, że musimy pamiętać również o tym, że feedback nie uwzględnia oceny wyrażonej stopniem, gdyż niweluje ona wówczas wszystkie informacje kierowane do ucznia oraz powinien być wyzbyty sformułowania „ale” podważającego kompetencje ucznia.

Zatem, jakich formuł używać? Okazuje się, że pomocne mogą być elementy pochodzące z obszaru biznesu koncentrujące się na wzmacnianiu przy użyciu informacji zwrotnej. Jak przekonuje dr hab. Joanna Mytnik określenia, których używają liderzy, aby zbudować mocny zespół, mogą znaleźć zastosowanie również w przestrzeni szkolnej. Zatem, co może okazać się pomocne? Po pierwsze, „Wierzę w Ciebie” – wspiera poczucie pewności siebie. Następnie, „Dziękuję, że wykonałeś zadanie” – docenia wysiłek. Kolejno, „Jak mogę wspomóc Twój rozwój?” – pokazuje zainteresowanie, „Jak sądzisz, co możesz zrobić?” – włącza w podejmowanie decyzji, „Czego potrzebujesz, by odnieść sukces?” – wyraża gotowość pomocy, „Opowiedz mi więcej o swoim pomysłem” – rozwija kreatywność, „Z jakimi problemami, wyzwaniem się mierzysz?” – pozwala podzielić się trudnościami. Z uwagi na powyższe powinniśmy zadbać o rzetelny sposób komunikowania się z uczniem. Dr hab. Joanna Mytnik wskazuje, że powinniśmy zrezygnować z atawizmu, czyli tendencji, skłonności do prezentowania tego, czego uczeń nie umie, skupianiu się na błędach, pokazywaniu czego uczeń nie potrafi. Zasadnym jest zmienić perspektywę i uwidaczniać kompetencje ucznia, dostrzegać jego mocne strony oraz w konstruktywny sposób przekazywać informacje dotyczące obszarów, nad którymi musi popracować.

Kolejnym punktem spotkania była koncentracja na kompetencjach przyszłości oraz zwrócenie uwagi na to, które z nich powinniśmy wspierać w procesie oddziaływań dydaktycznych. Wśród wymienionych pojawiło się analityczne i kreatywne myślenie (umie-

jętność rozwiązywania problemów), ciekawość świata i chęć ciągłego doskonalenia (uczenia się), umiejętność wykorzystywania AI i Big Data oraz przywództwo (bycie dobrym liderem). Ponadto, dr hab. Joanna Mytnik przekonuje, że projektując nowoczesny model oceniania powinniśmy pamiętać o trendach w edukacji: ludzie mogą uczyć się wszędzie i o dowolnym czasie, aktywne uczenie się jest bardziej efektywne, posiadanie szerokiego zakresu kompetencji jest istotne z punktu widzenia zmieniającego się świata, jednorazowe sprawdzanie wiedzy nie jest skutecznym narzędziem weryfikacyjnym.

Kluczowym elementem spotkania była wymiana doświadczeń i dobrych praktyk. Uczestnicy webinarów mieli szansę zaprezentowania stosowanych przez nich sposobów sprawdzania wiedzy opartych na pozytywnym wzmacnianiu. Poniżej zestawienie wybranych metod:

- **Metoda zielonego długopisu** – w pracy ucznia, kolorem zielonym, zaznacz zadania lub ich części wykonane poprawnie; nie skupiaj się na zaznaczaniu błędów, brak zakreślenia jest dla ucznia informacją o braku poprawności zadania. W ten sposób pokażesz uczniowi jego mocne strony oraz budujesz poczucie wartości.
- **Kryteria sukcesu** – prosząc ucznia o wykonanie zadania przekaż mu jasne, rzetelne wskazówki dotyczące tego, jakie informacje (elementy) powinna zawierać praca, aby była kompletna.
- **Kryteria oceny** – przekaż uczniowi informacje o tym, na co będziesz zwracał uwagę podczas oceny jego pracy, każdej z ocen przypisz kryteria.
- **Samoocena** – wypracuj z uczniami umiejętność rzetelnej oceny samego siebie w odniesieniu do postępów edukacyjnych. Kształcąc tę umiejętność wykorzystaj kartkówkę, test, sprawdzian, poproś ucznia aby przy niewykonanych lub błędnie rozwiązanych zadaniach umieścił informację mówiącą o tym, jakich umiejętności lub jakiej wiedzy mu zabrakło, aby wykonać zadanie poprawnie.
- **Informacja zwrotna od klasy** – ten sposób oceny ma zastosowanie podczas wypowiedzi ustnej. Poproś wybranych uczniów, aby wskazali dwa pozytywne elementy w wypowiedzi kolegi lub koleżanki, nie zawsze muszą się one odnosić do merytorycznej części wypowiedzi, mogą mieć związek z kompetencjami miękkimi.
- **Błędy grupowe** – zanim zwrócisz uczniom ocenione prace przekaż informacje związane z tym, jakie najczęstsze błędy pojawiły się w ich pracach. Nie zwracaj się personalnie, poproś uczniów aby każdy z nich, podczas przeglądania pracy, ocenił na ile twoje spostrzeżenia dotyczą jego samego.
- **Małe kroki** – podziel test lub sprawdzian na mniejsze elementy np. kartkówki, które ostatecznie będą składową oceny ze sprawdzianu. Pamiętaj o uprzednim przekazaniu uczniom kryteriów sukcesu.
- **Schemat rozwiązań** – ten model pracy ma zastosowanie w przypadku matematyki lub fizyki, gdzie pracujemy z zadaniami z treścią i liczy się wynik obliczonego zadania. Przy każdym z takich zadań podaj prawidłowy wynik, ta informacja zmotywuje ucznia do włożenia większego wysiłku w jego wykonanie.
- **Sprawdzian z notatkami (open-book exam)** – poproś uczniów aby przygotowując się do sprawdzianu lub testu stworzyli notatki, które zmieszczą się na kartce wybranego przez ciebie formatu, następnie poinformuj, że będą mogli z nich korzystać podczas sprawdzianu. Istotnym zadaniem dla nauczyciela, decydującego się na zastosowanie tej metody jest to, że powinien przygotować sprawdzian z zadaniami problemowymi, a nie sprawdzającymi wiedzę.
- **Sprawdź siebie** – podczas sprawdzianu lub testu zaproponuj uczniom, że na 3 lub 2 minuty przed jego końcem mogą zajrzeć do podręcznika, zeszytu ćwiczeń lub zeszytu z notatkami, dzięki czemu będą mogli upewnić się czy właściwie wykonali zadanie lub skorygować ewentualny błąd.
- **Stopniowanie trudności** – przygotowując sprawdzian lub test pamiętaj o umieszczeniu łatwiejszych, prostszych zadań na początku listy, pozwoli to budować w uczniu poczucie sprawczości i wzmocni jego motywację do dalszej pracy.
- **Mapa kompetencji** – zlecając uczniom pracę w grupie (zespołe) pozwól, aby każdy wybrał obszar, w którym czuje się kompetentny, pozwoli to uczniowi zaprezentować swoje mocne strony, nadzorując pracę zespołu zachęcaj do rozwoju, do wychodzenia ze strefy komfortu i podejmowania przez uczniów prób sprawdzenia swoich sił w innych obszarach, będących składową zadania lub projektu.

Podsumowując rozważania na temat inspirowania, motywowania i oceniania warto nadmienić, że nieodzownym elementem takiego modelu pracy jest wyposażenie ucznia w wiedzę związaną ze stylami uczenia się, zaznajomienie go ze skutecznymi metodami uczenia się, wskazywanie korzyści płynących ze zdolności do samooceny, czy ukazywanie zalet pracy zespołowej.

Dorota Kojder-Wróblewska

Nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej w Niepublicznej Szkole Podstawowej nr 7 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Słupsku, doradca metodyczny w zakresie edukacji wczesnoszkolnej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

dr Anna Kreft, Zbigniew Mazur

Ocenianie bieżące jako informacja zwrotna wpływająca na efekty nauczania – badania własne

Ocenianie bieżące towarzyszy stale pracy nauczyciela. Jak podano w Rozporządzeniu MEN w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów...¹ „Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć”. Prawidłowo stosowana ocena bieżąca jest informacją zwrotną, która pomoże uczniowi osiągać lepsze wyniki w nauce. Informacje zwrotne odnoszące się bezpośrednio do wykonanego zadania oraz do tego, jak wykonać je bardziej efektywnie, wpływają znacząco na osiągnięcia uczniów². Uczniom trudno się uczyć jeśli otrzymują jedynie stopnie zamiast wskazówek na temat, co zrobić, aby stać się lepszymi³. Informacja zwrotna jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na proces uczenia się uczniów⁴.

Celem artykułu jest przedstawienie analizy oceniania bieżącego na przykładzie Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Damnie (gmina Damnica) w oparciu o przeprowadzone badania własne. Głównym celem badania było poznanie, w jakim stopniu informacja zwrotna o ocenach bieżących motywuje uczniów do nauki, jakie sposoby uzasadniania ocen są stosowane w szkole i które z nich są najbardziej doceniane przez uczniów. Ponadto przeprowadzono próbę oceny wpływu prowadzenia regularnego oceniania bieżącego na efekty kształcenia. W dniach od 05.12.2023 r. do 08.12.2023 r. wśród nauczycieli i uczniów przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące oceniania bieżącego. W celu uzyskania miarodajnych wyników w badaniu wzięli udział wszyscy uczniowie klas 4-8 szkoły podstawowej (57 uczniów) oraz wszyscy nauczyciele uczący w tych oddziałach (14 nauczycieli).

Z założenia ocenianie bieżące powinno odbywać się systematycznie, w sposób zaplanowany. Aby

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 2572)

2. Bąk, O. (2015). Informacje zwrotne w szkole. Perspektywa nauczycieli i uczniów. *Teraźniejszość, Człowiek, Edukacja*: kwartalnik myśli społeczno-pedagogicznej, 18(3), 85-100 s.

3. Guskey, T. R. (2019). Grades versus comments: Research on student feedback. *Research on student feedback*. Phi Delta Kappan, 101(3), 42-47s.

4. Hattie, J. i Timperley, H. (2007, marzec). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112s.

podkreślić konieczność takiego właśnie spojrzenia na ocenianie w Statucie SP w Damnie dodatkowo podano wewnętrzne uregulowania, związane z częstotliwością oceniania bieżącego, którymi powinni kierować się nauczyciele. Zapisano w nim, że minimalna liczba ocen bieżących w ciągu jednego semestru uzależniona jest od przewidzianej do realizacji tygodniowej liczby godzin danego przedmiotu (przy jednej godzinie w tygodniu z danego przedmiotu należy wystawić uczniowi minimum 4 oceny bieżące, przy dwóch godzinach – 5 ocen, przy trzech – 6 ocen, a przy czterech lub więcej – 7 ocen). Dyrekcja szkoły na bieżąco monitoruje systematyczność oceniania. Wszyscy nauczyciele dostosowali się do obowiązujących zasad.

W prezentowanym badaniu wykorzystano technikę ankietowania i narzędzie kwestionariusza ankiety. Ankieta była anonimowa i składała się z 6 pytań, w tym 5 – to zamknięte, natomiast 1 – otwarte. Badanie wśród uczniów przeprowadzono podczas lekcji. Młodzi respondenci mieli podany dodatkowy komentarz do pytań, w razie potrzeby wyjaśniane też były indywidualnie wątpliwości.

Analiza wyników badań ankietowych

Pytanie pierwsze brzmiało: *W jaki sposób i jak często nauczyciele uzasadniają oceny bieżące?* Największa grupa uczniów oceniła, że najczęstszym sposobem udzielania informacji zwrotnej stosowanej przez nauczycieli jest komentarz wpisywany przy ocenie w dzienniku elektronicznym (34% respondentów podało, że *zawsze*). Drugim najczęstszym sposobem jest wpisanie oceny z komentarzem do zeszytu przedmiotowego, trzeci – to rozmowa na forum klasy.

Aż 71% nauczycieli stwierdziło, że podaje komentarz wpisywany przy ocenie w dzienniku elektronicznym *zawsze*, 35 %, że *bardzo często* lub *często*. Zdaniem nauczycieli drugą najczęstszą formą podawania przez nich informacji zwrotnej jest udzielanie jej podczas rozmowy indywidualnej (aż 57% respondentów podało, że *zawsze*). Trzeci częsty sposób informowania ucznia, to zarówno wpisanie oceny z komentarzem do zeszytu przedmiotowego i do zeszytu ćwiczeń (po 43%). Wyniki przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Wyniki – odpowiedź na pytanie 1: *W jaki sposób i jak często nauczyciele uzasadniają oceny bieżące?* (U – uczniowie, N – nauczyciele)

Sposób udzielania informacji zwrotnej (wyniki podano w %)	Zawsze		Bardzo często		Często		Czasem		Rzadko		Nigdy	
	U	N	U	N	U	N	U	N	U	N	U	N
podczas indywidualnej rozmowy	4	57	12	14	12	21	20	7	29	-	23	-
rozmowa na forum klasy	9	29	17	14	23	14	23	7	17	21	11	7
wpisanie oceny z komentarzem do zeszytu przedmiotowego	13	43	14	-	24	7	25	36	20	14	4	-
wpisanie oceny z komentarzem do zeszytu ćwiczeń	14	43	11	7	11	14	31	21	24	-	9	7
wysłanie informacji zwrotnej mailem	2	7	7	7	4	14	11	36	13	7	63	29
komentarz zapisywany przy ocenie w dzienniku elektronicznym	34	71	20	-	15	-	5	7	13	21	13	-
pisemnie na prośbę rodzica	4	29	4	-	2	-	10	36	33	14	47	14
kontakt telefoniczny	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-
stosowanie nagród dla uczniów	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ustnie na prośbę rodzica	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Na pytanie numer 2: *Jak często ustalona przez nauczyciela ocena bieżąca informuje ucznia o tym, co zrobił dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien się dalej uczyć?* uczniowie odpowiadali w sposób bardzo zróżnicowany. Najczęściej, biorąc pod uwagę odpowiedź uczniów: *zawsze* i *bardzo często* ocena informuje o tym, co i jak wymaga poprawy (48%) oraz o tym, co zrobił dobrze (38%). Natomiast 27% twierdzi, że ocena daje wskazówki, jak powinien dalej się uczyć.

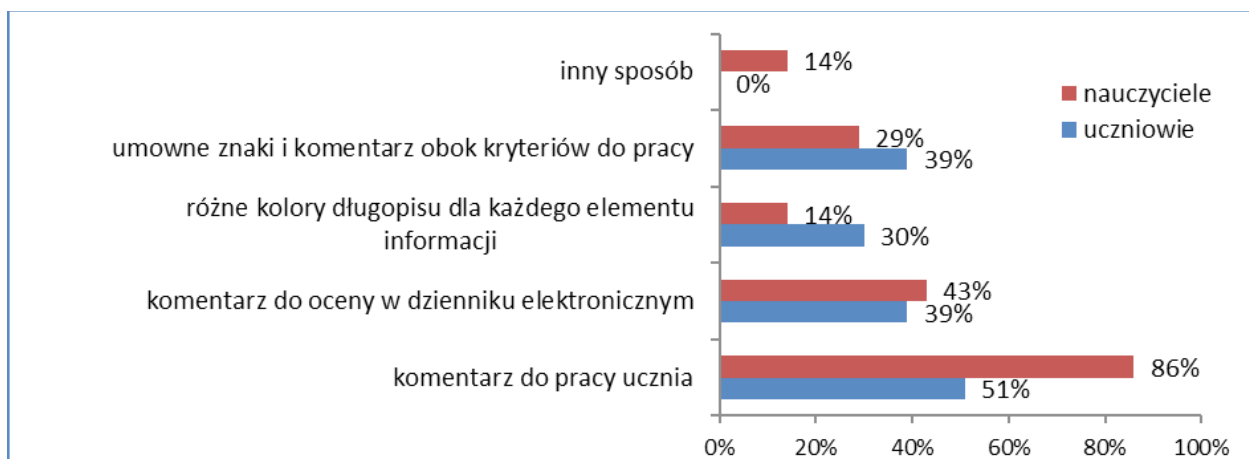
78% nauczycieli twierdzi, że *zawsze*, a 22%, że *bardzo często* wystawiona ocena informuje ucznia, co i jak wymaga poprawy. 64% badanych uważa, że ocena *zawsze* informuje ucznia o tym, co zrobił dobrze, 22%, że *bardzo często*, a 14% – *często*. Również 64% badanych nauczycieli uważa, że ocena bieżąca *zawsze* informuje ucznia, jak powinien się dalej uczyć, a 36%, twierdzi że *często*. Wyniki przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Wyniki – odpowiedź na pytanie 2: *Jak często ustalona przez nauczyciela ocena bieżąca informuje ucznia o tym, co zrobił dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien się dalej uczyć?* (U – uczniowie, N – nauczyciele)

Cel oceny bieżącej (wyniki podano w %)	Zawsze		Bardzo często		Często		Czasem		Rzadko		Nigdy	
	U	N	U	N	U	N	U	N	U	N	U	N
informuje ucznia o tym, co zrobił dobrze	27	64	11	22	26	14	27	-	7	-	2	-
informuje ucznia, co i jak wymaga poprawy	18	78	30	22	16	-	23	-	13	-	-	-
informuje ucznia, jak powinien się dalej uczyć	14	64	13	36	21	-	20	-	21	-	11	-

Na pytanie numer 3: *Które sposoby udzielania informacji o osiągnięciach ucznia są najbardziej doceniane przez uczniów?* ponad połowa młodzieży, bo aż 51% uznała komentarz do pracy ucznia za najlepszy sposób informowania o osiągnięciach. 39% badanych określiło jako dobry sposób informacji podawanie komentarza do oceny dodatkowo uzupełniony o umowne znaki i informacje odnoszące się do kryteriów pracy. Niewiele mniej, bo 30% docenia stosowanie różnych kolorów długopisu dla każdego elementu informacji.

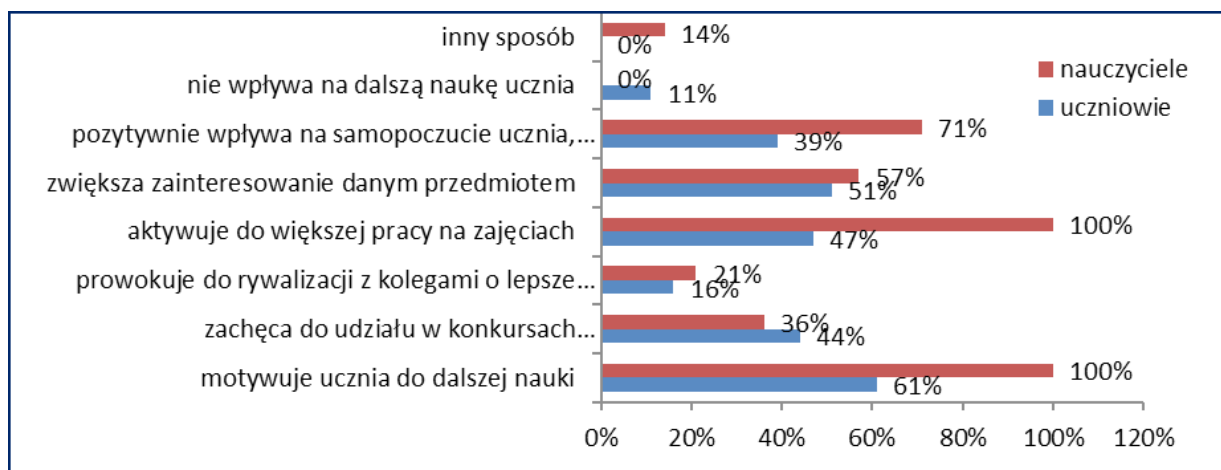
Podobnie wśród nauczycieli, aż 86% uważa, że najbardziej lubianą przez uczniów formą informacji zwrotnej o osiągnięciach jest bezpośredni komentarz do pracy dziecka. Podawanie komentarza do oceny w dzienniku lekcyjnym jest wysoko doceniane przez nauczycieli – 43%. Natomiast umowne znaki i komentarz obok kryteriów do pracy uznaje jako istotne 29% badanych, a 14% respondentów twierdzi, że stosowanie różnych kolorów długopisu dla każdego elementu informacji jest bardzo dobrze przyjmowane przez dzieci i młodzież. 14% podało inne sposoby, które ich zdaniem są doceniane przez uczniów, m.in.: zachętki motywujące, indywidualne rozmowy, uśmiechnięte buźki w przypadku dobrze wykonanego zadania, pochwała na forum klasy. Wyniki przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Najbardziej doceniane przez uczniów sposoby udzielania informacji o osiągnięciach według respondentów

W jaki sposób uzasadnianie ocen pomaga uczniom w dalszej nauce? – to pytanie numer 4. Uzasadnianie ocen motywuje do dalszej nauki – tak uważa 61% uczniów, 51% odpowiedziało, że zwiększa to zainteresowanie przedmiotem, 47% – aktywuje do większej pracy na zajęciach. Uczniowie podkreślali również – 44%, że uzasadnianie ocen sprzyja temu, że chętniej chcą wziąć udział w konkursach przedmiotowych, dla 39% uczniów uzasadnienie oceny ma wpływ na lepsze samopoczucie i większą pewność siebie. 11% badanych twierdzi, że ocenianie bieżące nie ma żadnego wpływu na ich dalszą naukę.

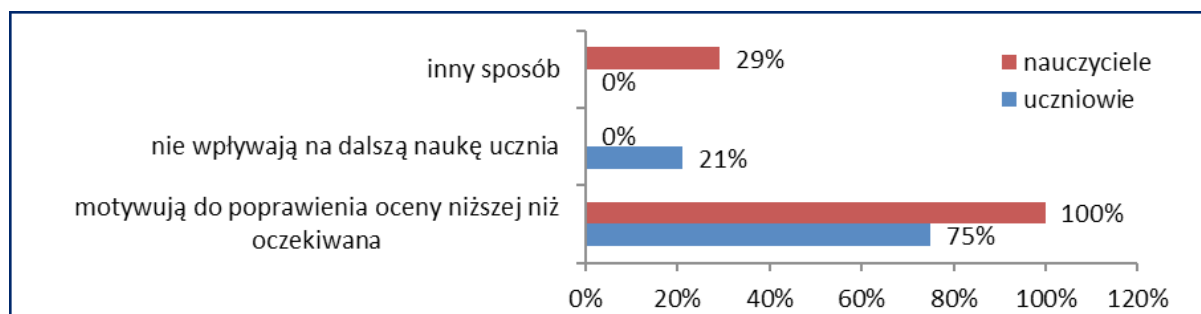
W opinii wszystkich nauczycieli informacja zwrotna o ocenach bieżących motywuje ucznia do dalszej nauki i aktywuje do większej pracy na zajęciach. Rozkład kolejnych, najczęściej podawanych odpowiedzi przez nauczycieli, przedstawia się następująco: pozytywnie wpływa na samopoczucie i pewność siebie – 71% odpowiedzi, zwiększa zainteresowanie przedmiotem – 57%, zachęca uczniów do udziału w konkursach przedmiotowych – 36%. Wyniki przedstawiono na wykresie 2.

Wykres 2. Sposoby uzasadniania ocen pomagające uczniom w dalszej nauce według respondentów

Na kolejne pytanie (5), które brzmiało: *W jaki sposób udzielone przez nauczycieli wskazówki motywują ucznia do samodzielnego uzupełniania wiadomości w przypadku uzyskania przez ucznia oceny niższej od oczekiwanej?* wszyscy nauczyciele odpowiedzieli, że podawane przez nich wskazówki motywują uczniów do samodzielnego uzupełniania wiadomości w przypadku uzyskania oceny niższej od oczekiwanej. 21% pedagogów stwierdziło, iż ich wskazówki niestety nie wpływają na dalszą naukę dziecka, nie motywują. Ponadto wśród innych sposobów motywowania 29% nauczycieli podało, że uzasadnianie ocen pomaga poznać im mocne i słabe strony, ma wpływ na poprawę oceny, jeśli jest taka potrzeba, poprawia wiarę w siebie, pokazuje sposoby uczenia się.

75% uczniów twierdzi podobnie jak nauczyciele, że uzyskana ocena motywuje ich do dalszej nauki i poprawiania ocen niższych niż oczekiwane. Pozostała grupa młodych respondentów nie podała żadnej innej odpowiedzi. Wyniki przedstawiono na wykresie 3.

Wykres 3. Sposoby motywowania ucznia na podstawie wskazówek nauczycieli do samodzielnego uzupełniania wiadomości w przypadku uzyskania przez ucznia oceny niższej od oczekiwanej według respondentów

Na pytanie numer 6: *Co należy zmienić w sposobie przekazywania informacji o osiągnięciach ucznia?* duża grupa uczniów (39%) nie udzieliła odpowiedzi. Spośród podanych propozycji 9% młodzieży domaga się możliwości poprawiania nie tylko ocen niedostatecznych, 5% respondentów chce, aby nauczyciele nie mówili na głos ocen na forum klasy, po 2% uważa, że przy każdej dobrej ocenie należy wstawić uśmiech, pieczątki, rozdawać zachętki, podawać wszystkie informacje w dzienniku elektronicznym. Żadnych zmian nie chce 11% uczniów.

Natomiast wśród nauczycieli pojawiły się pojedyncze propozycje następujących zmian: „wszystkie osiągnięcia uczniów należy pokazywać na forum szkoły”, „więcej doceniać niż wskazywać błędów”, „precyzyjnie (bez ogólników) wskazywać na czym polega popełniony błąd”, „rodzice powinni być na bieżąco informowani o sukcesach i porażkach przez dziennik elektroniczny (po każdej pracy klasowej lub gdy pojawi się konieczność)”. Wyniki przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4. Propozycje zmian w sposobie przekazywania informacji o osiągnięciach według uczniów

Wnioski

Badania pokazały, że w szkole stosowane są różne formy informowania ucznia o jego osiągnięciach. Najczęściej wybieranym sposobem informowania o ocenie bieżącej był komentarz do oceny w dzienniku elektronicznym oraz wpisywanie do oceny komentarza w zeszytach przedmiotowym lub zeszytach ćwiczeń, a także rozmowa na forum klasy. Są to formy, w której nauczyciele przedstawiają krótkie informacje zwrotne zrozumiałe dla dzieci.

Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele zdają sobie sprawę, że ocena bieżąca informuje ucznia o tym, co zrobił dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien uczyć się dalej, aby osiągnąć sukces. Tylko 2% uczniów wyraziło opinię, że na podstawie ocen nie jest w stanie stwierdzić, czy ocena informuje go o tym, co zrobił dobrze, a 11% badanych uważa, że ocena nie informuje o tym co ma poprawić, aby osiągnąć lepsze efekty nauczania. Być może badani uczniowie

źle zrozumieli pytanie i odnieśli się tylko do samego stopnia, a nie do informacji zwrotnej przekazanej przez nauczyciela podczas wystawiania oceny. Najbardziej doceniane przez uczniów sposoby przekazywania informacji zwrotnej to komentarz do pracy ucznia oraz komentarz do oceny w dzienniku elektronicznym.

Obie grupy respondentów deklarują, że uzasadnianie ocen pomaga w dalszej nauce poprzez motywowanie ucznia, aktywowanie do większej pracy na zajęciach, zwiększenie zainteresowania danym przedmiotem, wywiera pozytywny wpływ na samopoczucie i jego pewność siebie, zachęca do udziału w konkursach przedmiotowych oraz prowokuje niekiedy do rywalizacji z kolegami o lepsze oceny. Brak wpływu informacji zwrotnej na dalszą naukę deklaruje 11% badanych uczniów.

Wskazówki udzielane przez nauczycieli, które skupiają się na postępach i osiągnięciach ucznia motywują większość dzieci do poprawiania ocen niższych niż

przewidywana. Jednak 21% badanych wskazuje, że dostarczana informacji zwrotna nie wpływa na jego dalszą naukę. Przyczyną negatywnej odpowiedzi uczniów może być tu fakt, że informacja zwrotna udzielona przez nauczyciela jest trudna do zaakceptowania przez niektórych, albo jest tak podana, że nie jest dla nich zrozumiała.

Większość uczniów nie domaga się zmian w sposobie przekazywania informacji zwrotnej o osiągnięciach ucznia, jakie stosowane są w szkole. Natomiast niewielka część respondentów chciałaby, aby nie podawać ocen na głos na forum klasy, a także, aby przy każdej dobrej ocenie wstawiać uśmiechniętą buźkę, pieczętki i rozdawać zachętki uczniom oraz aby więcej doceniać niż wskazywać błędów, precyzyjniej (bez ogólników) informować na czym polega popełniony błąd. Część młodzieży zwróciła uwagę na brak możliwości poprawiania ocen wyższych niż tylko niedostatecznych, co nie powinno mieć miejsca w praktyce szkolnej. Uczniowie stwierdzili również, że chcieliby, aby rodzice byli na bieżąco informowani o ich sukcesach i porażkach przez dziennik elektroniczny (po każdej pracy klasowej lub gdy pojawi się taka konieczność). Taki system informacji funkcjonował w szkole w czasie pandemii i pewna grupa uczniów przyzwyczaiła się do systematycznych, dodatkowych informacji przekazywanych rodzicom. Praktykę tę w dalszym ciągu kontynuuje część nauczycieli.

Rekomendacje do dalszej pracy

- W dalszym ciągu należy przekazywać informacje zwrotne podczas oceniania i to w języku zrozumia-

łym dla ucznia z zastosowaniem różnych metod objaśniania, aby w procesie uczenia się była ona czynnikiem aktywującym, a nie hamującym.

- Warto przeanalizować wspólnie z uczniami przekazywane przez nauczycieli informacje zwrotne, aby uczniowie zrozumieli, na czym polegał popełniony błąd i co należy zrobić, aby poprawić swoje wyniki w nauce.
- Niezmiennie należy stosować doceniane przez uczniów sposoby informowania o ocenach bieżących, takie jak komentarz do pracy ucznia oraz komentarz zapisywany przy ocenie w dzienniku elektronicznym.
- Należy umożliwiać uczniom poprawianie każdej oceny, którą uznają za niezadowalającą.
- Warto rozważyć wprowadzenie dodatkowych form motywujących uczniów do nauki i jeszcze bardziej doceniać ich mocne strony.
- Należy udzielać wskazówek również tym uczniom, którzy piszą pracę bez błędów lub popełniają ich niewielką liczbę, aby zmobilizować ich do poszerzenia wiedzy i kształtowania nowych umiejętności.

dr Anna Kreft

Nauczyciel konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Zbigniew Mazur

Wicedyrektor Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Damnie, nauczyciel biologii, chemii.

BIBLIOTEKA

Biblioteka Słupsk

BBC

ul. Grodzka 3, Słupsk, tel. 59 840 58 23

**PRACOWNIA INTROLOGATORSKA
I PRACOWNIA DIGITALIZACJI**

USŁUGI oferujemy

- **poligraficzne i intrologatorskie**
WYDRUKI:
wizytówki, afisze, plakaty
ulotki (do A3)
OPRAWA
książek, czasopism, prac magisterskich,
laminowanie (do A3),
bindowanie i termobindowanie (do A4)
- **skanowania i OCR**
SKANOWANIE
książek, map, szkiców (do A1)
fotografii, negatywów, slajdów
ROZPOZNAWANIE TEKSTU (OCR)
z zeskanowanych dokumentów drukowanych

elementów powoduje przyznanie 0 pkt. W przypadku drugiego kryterium uczeń może popełnić nie więcej niż 2 błędy (językowe, ortograficzne, interpunkcyjne – łącznie). Jeżeli pojawi się ich więcej uczeń niestety otrzyma 0 pkt. za drugie kryterium.

Bardzo często uczniowie są zawiedzeni, ponieważ twierdzą, że napisali całe zaproszenie zgodnie z poleceniem, a otrzymali 0 pkt. Niestety w stresie, pośpiechu zapominają o 5 elementach lub uargumentowaniu, a także bardzo często popełniają więcej błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych, co powoduje, że nie otrzymują oczekiwanych punktów. Przypominajmy uczniom, by kilka razy sprawdzali, to co zapisali, zanim oddadzą arkusz. Niech się nie spieszą i maksymalnie wykorzystają czas przeznaczony na napisanie egzaminu.

Wypracowanie na dany temat to ostatnia część egzaminu pisemnego z języka polskiego. Uważam, że na to zadanie nauczyciel pracując z uczniami powinien poświęcić najwięcej czasu. Po pierwsze ważne jest, aby uczniowie dokładnie wiedzieli, jakie elementy w ich wypracowaniach są brane pod uwagę przy punktowaniu (w opowiadaniu lub rozprawce). Muszą znać 7 elementów podlegających ocenie, punktowaniu:

1. Realizacja tematu – czy wypowiedź jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu, czy zostały ujęte wszystkie kluczowe elementy tematu, czy uczeń w odpowiedni sposób odwołał się do lektury wskazanej w temacie, czy wypowiedź w całości jest na temat.
2. Elementy retoryczne (rozprawka) – czy argumentacja w pracy jest wnikliwa, czy argumenty są poparte właściwymi przykładami, czy są uporządkowane od najbardziej ważnego do najmniej ważnego lub są zapisane w porządku: argument – kontrargument.
2. Elementy twórcze (opowiadanie) – czy narracja jest prowadzona konsekwentnie, czy wydarzenia są logicznie ułożone, czy fabuła jest urozmaicona, czy lektura wskazana w poleceniu została wykorzystana w sposób ciekawy i twórczy.
3. Kompetencje literackie i kulturowe – czy uczeń wykorzystał znajomość lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu w sposób funkcjonalny, czy omówił wydarzenia, wątki, które istotnie wspierają jego rozumowanie, czy uczeń nie pomylił bohaterów, nie przypisał cech, których nie posiadają, nie wymyślił zdarzeń, których w lekturze nie ma.
4. Kompozycja tekstu – czy kompozycja jest zgodna z formą wskazaną w poleceniu, czy wypowiedź jest spójna, logiczna (jest zbiorem uporządkowanych myśli), czy jest podzielona na odpowiednio wyodrębnione akapity, z których każdy stanowi logicznie zorganizowaną całość.

5. Styl – czy styl wypowiedzi jest odpowiedni do jej treści i formy (uczeń napisał pracę stosując odpowiednie słownictwo charakterystyczne dla danej formy wypowiedzi), czy styl wypowiedzi jest jednolity i konsekwentny.

6. Język – czy uczeń poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki, czy środki językowe, których użył pozwalają zrealizować uczniowi temat w sposób swobodny i precyzyjny. W ocenie uwzględniany jest także zakres środków językowych oraz liczba błędów.

7. Ortografia – to kryterium uwzględnia liczbę błędów ortograficznych, jakie popełnił uczeń – 4 lub więcej błędów to już 0 pkt. (uczeń z dysfunkcjami 7 błędów lub więcej to 0 pkt.).

8. Interpunkcja – to kryterium uwzględnia liczbę błędów interpunkcyjnych, które popełnił uczeń – 6 lub więcej błędów to 0 pkt. (uczeń z dysfunkcjami 8 błędów lub więcej to 0 pkt.)

Po drugie uczeń musi także wiedzieć, co jeszcze jest ważne. Otóż jeżeli napisze pracę, która w całości nie będzie na temat, to otrzyma 0 pkt. Jeżeli nie odwoła się do treści lektury obowiązkowej wskazanej w poleceniu także otrzyma 0 pkt. Jeżeli jego praca będzie nieczytelna lub nie będzie zawierała w ogóle rozwinięcia (tylko wstęp) także otrzyma 0 pkt. W przypadku wypracowania, które będzie mało mniej niż 200 wymaganych słów, egzaminator będzie punktował tylko pierwsze trzy kryteria a w pozostałych przyzna 0 pkt.

Uczniowie często mają wątpliwości, na co bardziej zwrócić uwagę – formę czy treść. Warto im wyjaśnić, że wszystko jest ważne. Jeżeli będą znali kryteria i wiedzieli, co jest punktowane w ich wypracowaniach, na pewno będzie im łatwiej sprostać wymaganiom zawartym w poleceniu.

Dlatego uważam, że istotne jest by nauczyciele dokładnie omawiali ze swoimi uczniami kryteria wypracowania oraz cały test, by ćwiczyli wykorzystując dostępne na stronie OKE i CKE arkusze i materiały. Im więcej czasu poświęcą na powtórki i różne ćwiczenia, tym spokojniej i bezpieczniej będą czuli się ich uczniowie.

Joanna Kierul-Cieślak

Nauczyciel języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 4 w Słupsku. Egzaminator, nauczyciel doradca metodyczny w zakresie języka polskiego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Ewa Misiewicz

Czy można oceniać talent dziecka?

OCENA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW Z PRZEDMIOTU MUZYKA W SZKOLE PODSTAWOWEJ

Muzyka budzi w sercu pragnienie dobrych czynów

Pitagoras

Rozwój uzdolnień muzycznych uczniów nie przebiega równomiernie i dlatego też wymaga od nauczyciela bardzo zindywidualizowanego podejścia do ucznia. W zasadzie nie powinno się talentu oceniać, gdyż jest on darem natury. Dla dziecka posiadającego potencjał zdolności muzycznych, wykonanie utworu muzycznego – wokalnego, instrumentalnego, czy też tanecznego nie przysparza problemu, jest wręcz przyjemnością. Z kolei dla ucznia nie obdarzonego potencjałem, umiejętność ta jest nie tylko trudnością, ale i stresem. Może powodować zniechęcenie do artystycznej aktywności, jak i do samego przedmiotu. Za oceną przemawia jednak fakt, iż niewątpliwie podnosi jego rangę. Poza tym stanowi dla większości uczniów formę nagrody i jest czynnikiem motywującym i aktywizującym do pracy podczas lekcji. Dla nauczyciela to także wskaźnik efektywności osiągniętych celów kształcenia, zarówno dydaktycznych (wiedza i umiejętności), jak i wychowawczych, które przewiduje program. Aby te cele osiągnąć, należy przede wszystkim wzbudzić zainteresowanie przedmiotem. Nauczyciel powinien również na początku roku szkolnego podać uczniom kryteria oceniania skorelowane ze stopniami szkolnymi. Uczniowie muszą zostać poinformowani za jakie zadania mogą otrzymać oceny (ocenianie wewnątrzszkolne).

W klasach młodszych lekcje muzyki to w przeważającej mierze realizacja praktyczna różnych form aktywności muzycznej, więc nie da się uniknąć oceny umiejętności. Podstawowymi kryteriami mogą być zatem:

- zaangażowanie i aktywność ucznia na lekcji,
- chęć dziecka do śpiewu, gry na instrumentach, ruchu z muzyką, tworzenia i aktywnego słuchania muzyki, (**uwaga:** pamiętajmy jednak, że jeśli uczeń nie posiada słuchu intonacyjnego, to nie będzie potrafił prawidłowo zaśpiewać linii melodycznej nauczanej piosenki, ale może ją przecież z powodzeniem wykonać na dzwoneczkach chromatycznych lub flecie!),
- wkład pracy w wykonanie zadań w zeszycie ćwiczeń: quizy, krzyżówki, zagadki, zadania.

W programach przedmiotu muzyka w klasach starszych pojawia się sporo teorii, więc nauczyciel ma większe możliwości oceny uczniów, bo może uwzględnić jeszcze inne kryteria, na przykład:

rys. M.Bąk

Na temat zasadności oceny szkolnej z przedmiotów artystycznych: muzyki, plastyki i techniki, odbyło się wiele kontrowersyjnych dyskusji w trakcie ogólnopolskich konferencji metodycznych, w których miałam okazję na przestrzeni lat uczestniczyć. Temat jest nadal aktualny, a obecny resort edukacji rozważa możliwość zniesienia ocen z tych przedmiotów i wprowadzenie w zamian oceny opisowej, która będzie bardziej wymierną informacją zwrotną dla ucznia i nauczyciela.

Pytanie zasadnicze brzmi: czy można oceniać talent dziecka, czyli wrodzone predyspozycje uzdolnienia muzycznego?

Za uzdolnienia muzyczne uważa się powszechnie strukturę złożoną z wielu zdolności muzycznych:

I. Słuch muzyczny:

- wysokościowy (zdolność różnicowania dźwięków muzycznych w zakresie wysokości),
- harmoniczny (zdolność wyróżniania dźwięków w współbrzmieniu),
- barwowy (zdolności różnicowania dźwięków muzycznych w zakresie barwy),
- poczucie czasu (zdolność różnicowania dźwięków muzycznych w zakresie intensywności).

II. Pamięć muzyczna (zdolność zapamiętania, rozpoznawania i reprodukcji elementów oraz struktur muzycznych).

III. Poczucie rytmu (zdolność do percepcji i reprodukcji struktur rytmicznych).

IV. Smak muzyczny (zdolność wyróżniania i oceny wartości artystycznych w muzyce).

- posługiwanie się poprawnym językiem muzycznym (znajomość podstawowych terminów muzycznych i umiejętność stosowania ich w wypowiedziach o muzyce),
- pozyskiwanie dodatkowych informacji o muzyce w wydawnictwach multimedialnych, książkowych i innych dostępnych źródłach,
- wyszukiwanie nagrań z literatury muzycznej w celu zilustrowania twórczości kompozytorów, cech epoki, charakterystyki stylów, przygotowując prezentacje lub gazetki,
- znajomość sztandarowych utworów z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej,
- zaangażowanie w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska,
- obserwacja i znajomość bieżących wydarzeń z życia muzycznego w kraju i na świecie (konkursy, festiwale, premiery...),
- uczestnictwo realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych,
- wynik cząstkowych testów sprawdzających wiedzę i umiejętności realizowanego programu...

W szkole przedmiot muzyka oparty jest na dwóch kierunkach działania: *ekspresyjnym*, czyli czynnym uprawianiu muzyki poprzez: śpiew, grę na instrumentach, ruch z muzyką w zakresie odpowiadającym zdolnościom i zainteresowaniom uczniów jako własna ekspresja artystyczna oraz *percepcyjnym*, czyli stwarzaniu możliwości kontaktu z dziełami muzycznymi, słuchanie i poznawanie muzyki, która staje się źródłem przeżyć estetycznych.

Analiza podstawy programowej MEN 2017 – klasy IV-VII wskazuje wyraźnie, iż jedynie opanowanie treści obszaru: *I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna, w ramach której uczeń indywidualnie i zespołowo muzykuje, tworzy i improwizuje proste struktury dźwiękowe i układy ruchowo-taneczne, przedstawia cechy i charakter wykonywanych utworów werbalnie i pozawerbalnie, rozwijając swoje zdolności i umiejętności muzyczne, preferencje oraz umiejętności wartościowania wytworów kultury*” jest zależne od poziomu posiadanych uzdolnień muzycznych.

Obszar II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania. Uczeń rozumie podstawowe pojęcia i terminy muzyczne niezbędne w praktyce wykonawczej, percepcji oraz prowadzeniu rozmów o muzyce, poszukiwaniu informacji i twórczym działaniu, dostrzegając przy tym wzajemne relacje między nimi – zakłada wiele wiadomości teoretycznych do opanowania przez ucznia, m. in.: podstawy zasad muzyki – notacja rytmu, melodii (wysokości dźwięków, znaki przykluczowe i przygodne, elementy mu-

zyki: metrum, dynamika, agogika, artykulacja, budowa utworu, forma...).

Obszar III. Wiedza o kulturze muzycznej, narodowym i światowym dziedzictwie kulturowym. Uczeń interpretuje zjawiska związane z kulturą muzyczną, słucha muzyki, rozpoznaje, rozróżnia i omawia jej cechy, przedstawia własny stosunek do słuchanego i wykonywanego repertuaru, jest świadomym odbiorcą sztuki – obejmuje wiedzę niezbędną do prowadzenia rozmów o muzyce, np. aparat wykonawczy, instrumentarium, rodzaje muzyki, style muzyczne i ich przedstawiciele, charakterystyczne cechy epok w dziejach kultury muzycznej, życie i twórczość wybranych kompozytorów polskich i światowych.

Treści edukacyjne zawarte w podstawie programowej MEN 2017 są istotne w rozwoju uzdolnień muzycznych dziecka, rozwijają zainteresowania muzyką, stwarzają uczniowi możliwości do spontanicznej, odtwórczej i twórczej ekspresji muzycznej, a także przygotowują do świadomego korzystania z dorobku rodzimej i światowej kultury muzycznej, która jest nadrzędnym celem kształcenia muzycznego.

Kryteria oceniania muzyki jako przedmiotu artystycznego wymaga specyficznego podejścia do sprawdzania i oceniania osiągnięć ucznia. Należy więc oceniać przede wszystkim wysiłek i zaangażowanie włożony w opanowanie wspomnianej wyżej wiedzy i umiejętności. Najbardziej istotne jest, aby przede wszystkim wzbudzić zainteresowanie przedmiotem oraz motywować młodego człowieka do nauki i działań muzycznych.

Ocena przedmiotowa powinna być obiektywna – w opinii uczniów, instruktywna oraz motywująca do dalszej pracy. Do najczęściej spotykanych błędów, jakie popełniają nauczyciele podczas oceniania można wymienić:

- wystawianie za małej liczby ocen, które są podstawą oceny okresowej;
- ocenianie wyłącznie umiejętności praktycznych, związanych z muzycznymi predyspozycjami wrodzonymi;
- nieuwzględnianie indywidualnych różnic rozwojowych dzieci;
- uprzedzenie nauczyciela do niektórych uczniów, co znajduje odzwierciedlenie w zaniżaniu oceny;
- faworyzowanie uczniów zdolnych, często uczęszczających również do szkół muzycznych.

Cenną praktyką, którą można wdrożyć na lekcjach muzyki jest współdziałanie koleżanek/kolegów w ocenie wykonawstwa utworów wokalnych, instrumentalnych, czy też innych twórczych zadań muzycznych prezentowanych przez rówieśników na forum klasy. Taka obserwacja słuchowa bardzo intensyfikuje percepcję

i koncentrację uwagi, rozwija umiejętność spostrzegania błędów rytmicznych i melodycznych. Zmusza to uczniów do uważniejszego słuchania, analizowania, porównywania, korygowania błędów, co jednocześnie sprawia, że mają dużo satysfakcji i radości we współoceniu. Można również praktykować samoocenę ucznia, który wskaże swoje mocne i słabe strony w zakresie przedmiotu i zaproponuje ocenę do rozważenia przez nauczyciela.

Reasumując ocena przedmiotowa jest tylko stopniem i to niekoniecznie obiektywnym. Niezależnie czy pozostanie, czy też zostanie wkrótce przez MEN zniesiona, pamiętajmy o ogromnym wpływie muzyki na osobowość dziecka, jego rozwój psychofizyczny, emocjonalny, wrażliwość, muzykalność, umiejętności motoryczne... Rozwijajmy przede wszystkim zainteresowanie dziecka muzyką, bo korzyści z niej płynące zaprocentują w całym życiu.

Netografia:

- <https://www.prawo.pl/oswiata/zniesienie-ocen-z-plastyki-muzyki-i-wf,524782.html> [dostęp: 19.01.2024]

Bibliografia:

- Goriszowski W., Kowalik P., Metodologiczno-metodyczne problemy wychowania muzycznego w zarysie. Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, Kielce 1994
- Lewandowska K., Rozwój zdolności muzycznych u dzieci w wieku szkolnym. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1987
- Maturzewska M. Kotarska H. (red.), Wybrane zagadnienia z psychologii muzyki. WSiP, Warszawa 1992

Ewa Misiewicz

Nauczyciel konsultant ds. edukacji artystycznej w PODN w Słupsku. Wykładowca w Katedrze Sztuki Muzycznej Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku.

Polonez na liście UNESCO

Zdjęcie ze strony: <https://www.cultureave.com/>

Polonez w wykonaniu Baletu Cracovia Danza podczas Narodowego Święta Niepodległości w 2017 r.

Międzyrządowy Komitet ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO zaakceptował wniosek Polski o wpisanie poloneza - polskiego tańca narodowego na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO. Decyzja zapadła 5 grudnia 2023 r. podczas odbywającej się w Kasane (Botswana) 18. sesji Komitetu.

„Poloneza czas zacząć” - warsztaty taneczne

Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku zaprasza wszystkich zainteresowanych na warsztaty taneczne, które odbędą się w maju 2024 r.

Robert Kozłowicz

Sukcesu nie mierzy się liczbą pucharów, ale drogą, którą musisz pokonać, aby go osiągnąć

To popularne hasło stało się dla mnie inspiracją do rozważań na temat oceniania na lekcjach wychowania fizycznego. Coraz częściej w mediach słyszymy zapowiedzi przedstawicieli ministerstwa edukacji na temat zmian systemowych, a przede wszystkim odejścia od ocen w przedmiotach: wychowanie fizyczne, muzyka i plastyka. Na lekcjach wf może to skutkować coraz niższą frekwencją uczniów, a przez to spadkiem poziomu sprawności fizycznej młodych osób. Czy brak ocen pomoże rozwiązać powyższe problemy? Moim zdaniem częściowo tak. Tą opinią z pewnością narażę się moim koleżankom i kolegom „po fachu”, ponieważ wielu z nich nie wyobraża sobie wf-u bez stawiania stopni. A przecież często sprawdziany i testy sprawności dla uczniów związane są tylko z niepotrzebnym stresem i w żaden sposób ich nie rozwijają. Uważam, że ocena na lekcji wf jest zbędna. Zamiast niej potrzeba rzetelnej informacji zwrotnej, która trafi do ucznia i jego rodziców, zawierająca dane na temat mocnych i słabych stron oraz wskazówki do dalszej pracy. Stopnie z wychowania fizycznego można zastąpić obowiązkowym zaliczeniem, którego podstawą byłaby wysoka frekwencja i aktywny udział w zajęciach. Ponadto, uczniów szczególnie uzdolnionych sportowo, można nagrodzić odpowiednim wpisem na świadectwie, zapewniającym dodatkowe punkty przy rekrutacji do szkół ponadpodstawowych czy na studia.

Uczniowie na lekcji wf mają doskonalić zdolności motoryczne, zdobywać nowe umiejętności, poszerzać wiedzę teoretyczną, uczyć się zdrowych nawyków. Rolą nauczyciela/trenera zaś jest stworzenie przyjaznej atmosfery i sprzyjających warunków do rozwoju i dobrej zabawy. Byłoby wspaniale, gdyby udało się urzeczywistnić słowa Alberta Einsteina, który powiedział kiedyś, że *nauka w szkołach powinna być prowadzona w taki sposób, aby uczniowie uważali ją za cen-*

ny dar, a nie za ciężki obowiązek. Niestety dzisiejsza szkoła to często zbyt liczne klasy, formy zajęć oparte wyłącznie na rywalizacji, brak odpowiedniej bazy. Dodatkowo, słaba odporność psychiczna dzieci i młodzieży, której towarzyszy niska samoocena, stanowi przeszkodę w podejmowaniu wysiłku fizycznego. Żyjemy w czasach dynamicznego postępu naukowo-technicznego, który sprawia, że aktywność ruchowa (tak naturalna kiedyś), dzisiaj przegrywa z wirtualnym światem i życiem w mediach społecznościowych.

W świetle obowiązujących przepisów, podczas ustalania oceny z wychowania fizycznego należy w szczególności brać pod uwagę zaangażowanie, postępek i wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki przedmiotu. W praktyce ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej oraz wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania. Odbывается ono w ramach oceniania wewnątrzszkolnego.

Ocenianie na lekcjach wychowania fizycznego wzbudza wiele emocji wśród nauczycieli wuefistów. Aby poznać ich opinie i wątpliwości poprosiłem o odpowiedź na 9 pytań, które zadałem poprzez ankietę online. Odpowiedzi udzieliło 55 pedagogów, z czego ponad 70% stanowili nauczyciele ze szkół podstawowych. W pytaniu pierwszym zapytałem: *Czy uważasz, że oceny z wychowania fizycznego motywują uczniów do aktywności fizycznej?* 23,6% respondentów odpowiedziało przecząco, a aż 76,4% twierdząco. W pytaniu drugim należało wybrać – zgodne z własnym przekonaniem – jedno z trzech stwierdzeń: (1) *Lekcje wf (z zasady) powinny być zajęciami dodatkowymi dla chętnych;* (2) *Część zajęć powinna być obowiązkowa, a część dowolna;* (3) *Lekcje WF (z zasady) powinny być zajęciami obowiązkowymi dla wszystkich* – to zdanie wybrało najwięcej, bo aż 74,5% ankietowanych. Na pytanie: *Jak często wstawiasz oceny na lekcjach wychowania fizycznego?* – najwięcej osób (47,3%) odpowiedziało, że *raz na dwa tygodnie*; 23 osoby (41,8%) zadeklarowały, że *oceniają raz w miesiącu*, a niespełna 11% *wystawia oceny raz w tygodniu*. Pytanie czwarte brzmiało: *Jakie kryteria są dla Ciebie najważniejsze*

podczas oceniania na lekcjach wychowania fizycznego? Cieszy fakt, że aż 85,5% nauczycieli wybrało odpowiedź: *zaangażowanie i postawa ucznia*. Frekwencję na zajęciach i postęp w doskonaleniu umiejętności bierze pod uwagę 14,6% ankietowanych (po 4 wskazania). Na pytanie 5: *Czy uwzględniasz indywidualne predyspozycje fizyczne uczniów przy ustalaniu ocen?* aż 65,5% respondentów odpowiedziało twierdząco (tak); 27,3% – *czasami*, tylko 4 spośród ankietowanych wstawiając oceny nie zwraca uwagi na uwarunkowanie fizyczne dzieci. 81,8% odpowiedziało, że *obserwacja postępów ucznia jest najważniejsza przy wystawianiu ocen*, a 18,2% bierze pod uwagę *wyniki testów sprawnościowych*. Pytanie 7 brzmiało: *Czy wystawiając ocenę z przedmiotu uwzględniasz pozalekcyjną aktywność sportową uczniów?* Twierdzącej odpowiedzi (tak) udzieliło 69,1% ankietowanych; *czasami* – 25,5%. W pytaniu 8 zapytano: *czy obecny system oceniania z wychowania fizycznego jest właściwy?* 21,8% ankietowanych nauczycieli odpowiedziało, że *tak*; najwięcej, bo aż 61,8% uważa, że *częściowo*. Ostatnie pytanie brzmiało: *Czy Twoim zdaniem propozycja likwidacji oceny z przedmiotu wychowanie fizyczne to dobry pomysł?* Zdecydowana większość respondentów uznała, że to zły pomysł, gdyż ocena motywuje uczniów do obecności i aktywności na lekcji wf-u.

To „dlaczego jest tak źle” z ocenianiem i frekwencją na zajęciach, skoro „jest tak dobrze” i na dodatek, w opinii nauczycieli wf – łatwo dostać bardzo dobre stopnie? Moim zdaniem wynika to z faktu, że dość duża grupa nauczycieli nie do końca rozumie potrzeby uczniów i prowadzi zajęcia w przekonaniu, że tylko ocena jest w stanie zmotywować ich do fizycznego wysiłku i pracy nad sobą. Natomiast dzieci i młodzież nie widzą potrzeby starania się o oceny, ponieważ wystarczy naprawdę niewiele aby mieć „5” na świadectwie. Oprócz spadku motywacji uczniów do wysiłku fizycznego, nauczyciele obawiają się lekcji wychowania fizycznego bez ocen z kilku innych powodów:

1. Obowiązujący system oceniania daje nauczycielom jasne punkty odniesienia do mierzenia postępu uczniów i ich osiągnięć. „Szkola bez ocen” może wydawać się mniej precyzyjna, co budzi niepewność co do skuteczności nauczania i monitorowania postępów wychowanków.
2. Presja ze strony społeczeństwa i rodziców, wśród których istnieje silne przekonanie, że oceny są głównym wskaźnikiem postępów uczniów i jakości nauczania.
3. Nieprzygotowanie do zmiany. Dla wielu nauczycieli brak ocen oznacza zmianę, która wymaga dodatkowej pracy przy planowaniu i realizacji lekcji. Łatwiej wstawić „5” niż opisowo scharakteryzować postępy czy braki dziecka.

Tradycyjne oceny na lekcjach wychowania fizycznego można zastąpić ocenami opisowymi uwzględniając:

1. **ewaluację umiejętności motorycznych:** poprawę techniki w różnych dyscyplinach sportowych, zwiększenie wydolności fizycznej czy rozwijanie umiejętności pracy zespołowej;
2. **cele indywidualne dotyczące kondycji fizycznej i zdrowia:** to zachęca ucznia do osobistego zaangażowania w rozwijanie sprawności fizycznych i promuje samodyscyplinę;
3. **aktywność fizyczną i sportową poza lekcjami** np.: udział w zawodach sportowych, rajdach pieszych lub rowerowych, regatach, spływach kajakowych, itp.;
4. **portfolio zdrowia i aktywności fizycznej:** uczniowie mogą prowadzić portfolio, w którym dokumentują swoje postępy w zakresie aktywności fizycznej, zdrowego stylu życia i osiągnięć sportowych;
5. **zadania projektowe:** wychowankowie mogą brać udział w projektach edukacyjnych związanych z tematyką wychowania fizycznego i zdrowotnego, np.: projektowanie programu treningowego, analiza danej dyscypliny sportowej, planowanie i przygotowanie imprezy szkolnej o zdrowiu, układanie jadłospisu na określony tydzień.

Zmiana w ocenianiu otwiera drogę do zindywidualizowanego podejścia do nauczania i lepszej integracji działań edukacyjnych z celami rozwoju osobistego i społecznego uczniów. Ważne, aby nauczyciel uwzględniał indywidualne predyspozycje i umiejętności fizyczne podopiecznych, ich rozwój na przestrzeni poszczególnych etapów kształcenia, a przede wszystkim zaszczerpił w nich chęć aktywnego, zdrowego spędzania czasu. Oznacza to dostosowanie wymagań i celów do możliwości każdego ucznia oraz regularne udzielanie podopiecznym konstruktywnego feedbacku dotyczącego ich postępów i osiągnięć. Takie wskazówki i sugestie pomogą uczniom w identyfikowaniu obszarów do poprawy oraz zmotywują do dalszej pracy. Najważniejsze, aby ocenianie było procesem wspierającym rozwój ucznia, a nie narzędziem do wymierzania kar czy nagród. Należy pamiętać, że wychowanie fizyczne to nie tylko przedmiot nauczania, ale to także całokształt oddziaływań pracy dydaktycznej i wychowawczej związanej z rozwojem fizycznym uczniów, ich sprawnością oraz z edukacją zdrowotną.

Robert Kozłowicz

Nauczyciel konsultant ds. aktywności sportowej i promocji zdrowia w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Zofia Stodola

INKLUZJA z perspektywy działań Fundacji PRZYSTAŃ

Fundacja PRZYSTAŃ powstała z troski o losy absolwentów *kształcenia* specjalnego. Pięć lat temu udało się zebrać grupę rodziców, oligofrenopedagogów i społeczników, którzy poświęcili swój czas i energię, aby pomóc dorosłym osobom z niepełnosprawnością intelektualną i spectrum autyzmu. Zrobili to, ponieważ ci młodzi ludzie nie mieli żadnych szans na pracę i usamodzielnienie, byli skazani na izolację w domach, pozostawieni samym sobie. Inkluzja była dla nich pojęciem czysto abstrakcyjnym, bo jak można mówić o włączeniu społecznym kiedy jedyne co możesz zrobić to „siedzieć w domu przed telewizorem”. Nikt ciebie nie chce, nikt nie chce dać ci pracy, nie masz już szkolnego biletu i nie stać cię nawet na przyjazd do szkoły, w której jeszcze niedawno miałeś chociaż kilku kolegów.

Fundacja podjęła próbę zmiany tej smutnej rzeczywistości absolwentów kształcenia specjalnego. Mimo wielu trudności (m.in. brak środków finansowych, pandemia, brak zleceń), Fundacja zdobyła lokal (Słupsk, ul. Gdyńska 13A), wyremontowała go i przede wszystkim utworzyła Przedsiębiorstwo Społeczne, które dzisiaj zatrudnia ponad 20 osób z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności. Zatrudnienie to nie jedyny aspekt pracy Fundacji. Jeszcze ważniejszym wydaje się być usamodzielnienie podopiecznych, przygotowanie do życia i właśnie inkluzja, rozumiana jako włączenie do społeczeństwa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (ekskluzją), poprzez stwarzanie szans i możliwości uzyskania zasobów potrzebnych do funkcjonowania w życiu społecznym.

Jak wskazuje B. Szatur-Jaworowska włączanie społeczne, jest to aktywny udział jednostki w życiu społeczeństwa. Oznacza ono równość szans, dostęp do życia społecznego i kulturalnego, udział w podejmowaniu decyzji, które człowieka dotyczą, dokonywanie samodzielnych wyborów, kontakty i relacje z innymi ludźmi, możliwość płatnej pracy, dochodzenie swoich praw¹. Według W. Dykcika o inkluzji możemy mówić wtedy, gdy wszyscy ludzie są postrzegani i doceniani w swojej różnorodności, ze swoimi możliwościami

i ograniczeniami². I ma to sens, kiedy opiera się na dobrowolnych, niewymuszonych relacjach międzyludzkich opartych na wzajemnym szacunku. SZACUNKU! A nie „łaskawej” akceptacji.

W ostatnim czasie w Fundacji zadaliśmy sobie pytanie: co zmieniło się w dziedzinie inkluzji osób z niepełnosprawnością intelektualną w naszym środowisku? Na ile włożyliśmy swój kamyczek do tego procesu przez prawie pięć lat naszego działania? Bo, że jest to proces, nie ulega wątpliwości, i to długotrwały, wymagający zmian nie tylko w postawach naszych podopiecznych, ale przede wszystkim w stosunku do nich osób „pełnosprawnych”.

Nie możemy oceniać globalnych zmian, nie posiadamy żadnych danych statystycznych w tym zakresie. Spróbujemy przedstawić to, co udało nam się zrobić i w jakim kierunku zmierza nasza praca.

Aby inkluzja osób z niepełnosprawnością intelektualną stała się rzeczą naturalną i oczywistą w środowisku społecznym, trzeba do tego przygotować obydwie strony tego procesu. I rzeczywiście nasze działania – nawet te nie do końca uświadomione – musiały i nadal muszą odnosić się zarówno do naszych podopiecznych, jak i do środowiska, w którym jesteśmy, pracujemy i żyjemy.

Spróbujemy przedstawić naszą pracę w tych dwóch aspektach tj. w odniesieniu do naszych podopiecznych – osób z niepełną sprawnością i do społeczności lokalnej.

1. INKLUZJA A OSOBY Z NIEPEŁNĄ SPRAWNOŚCIĄ

Przez pierwsze lata działania Fundacji skupiliśmy się na organizacji miejsc pracy dla naszych podopiecznych. Wymagało to bardzo dużo wysiłku, nawiązania relacji z przedsiębiorcami, przekonanie ich, aby nam zaufali oraz przekazali część bardzo ważnej i odpowiedzialnej pracy. Za każdym razem tłumaczymy, że „niepełnosprawność nie oznacza bylejakości”, a potem codzienne udowadniamy, że tak jest. Na szczęście nasi młodzi pracownicy w tej roli spełniają się wspaniale, rewelacyjnie! Szczęśliwi, że ktoś im zaufał, że mają

1. B. Szatur-Jaworowska, *Uwagi o ekskluzji i inkluzji na przykładzie polityki społecznej wobec osób starszych*, [w:] *Ekskluzja i inkluzja społeczna. Diagnoza – uwarunkowania – kierunki działań*, red. J. Grotowska-Leder, K. Faliszek, Toruń, Wydawnictwo AKAPIT-DTP, 2005, s. 63-72

2. W. Dykcik, *Wykluczanie, dyskryminacja i marginalizacja godności oraz praw osób z głębszą i złożoną niepełnosprawnością jako problem społeczny i pedagogiczny*, [w:] *Współczesne problemy pedagogiki specjalnej*, red. U. Bartnikowska, Cz. Kosakowski, A. Krause, Olsztyn, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2008, s. 33-38

pracę (jak brat, siostra, tata), pracują z tak wielkim zaangażowaniem, że czasem musimy kategorycznie zarządzać przerwami i tłumaczyć, że urlop to prawo każdego pracownika do odpoczynku, a nie kara. Oczywiście nie jest łatwo zrealizować każde zlecenie, ale asystenci, którzy są zatrudnieni aby im pomóc, potrafią tak zorganizować pracę, że każdy dostaje to, w czym jest najlepszy. Pracujemy na zasobach, wzmacniamy mocne strony. To wszystko sprawia, że nasi pracownicy zaczęli wierzyć w siebie, bo niestety przez lata izolacji – traktowania jako gorszych, żyjących z piętnem niepełnosprawności – przyzwyczaili się do tego, że tacy są i trudno było ich przekonać, że przecież są CU-DOWNI! Przypominamy o tym codziennie, że mają wiele zasobów, że bardzo dużo potrafią i niczym się nie różnią od innych, bo nie ma ideałów, a każdy z nas ma swoją niepełną sprawność. Mateusz i inni asystenci codziennie otaczają ich całkowitą akceptacją i szacunkiem (oczywiście, nie należy traktować ich nadmiernie, muszą znać swoją wartość, ale też realnie patrzeć na swoje możliwości). W Fundacji czują się dowartościowani, znają swoją moc i co najważniejsze, mają poczucie bezpieczeństwa, a więc siłę i pewność siebie, aby nawiązywać relacje nie tylko między sobą, ale wychodzić z uśmiechem, radością i wiarą do innych.

Być może łatwiej nam realizować idee inkluzji w Fundacji – bo nie bez znaczenia jest wiek i dojrzałość naszych podopiecznych (większość ma ponad 30 lat, są też tacy, którzy mają ponad 50). W szkole byli traktowani jak dzieci, często znajdowali się pod opieką zbyt opiekuńczych rodziców. Potrzeba usamodzielnienia była odległa i niepotrzebna. Teraz widzą, że muszą sami wziąć odpowiedzialność za swoje życie, za dorosłość.

Bardzo często rozmawiamy o wartości, jaką są relacje z drugim człowiekiem. Mamy w Fundacji przewodnią myśl: „Po pierwsze Przyjaciele” – jako opiekunowie i asystenci dobrze wiemy, że nasi podopieczni nie poradzą sobie bez Przyjaciół, a stąd już prosta droga do inkluzji.

Bądź ostrożny, ale nie bój się ludzi, nawiązuj relacje! Najpiękniejszym dowodem na inkluzję naszych podopiecznych są słowa naszej opiekunki i obserwacje dokonane podczas wspólnego wyjazdu do Krakowa. Przewodniczka, która towarzyszyła nam kilka dni, zegnając się z nami powiedziała „to dziwne, ale oni są tacy OTWARCI, łatwo nawiązują relacje, nie boją się świata, pierwszy raz widzę taką grupę”. Swoją drogą, jakie to smutne – pierwszy raz!

W Krakowie z naszą młodzieżą spędziliśmy wieczory na Starym Rynku, bawiąc się i tańcząc w klubach – w ostatni wieczór jeden z właścicieli uczynił z nich gości honorowych – zaprosił WSZYSTKICH, pozwolił odtwarzać taką muzykę, jaką sami wybiorą, cieszył się kiedy tańczyli, a my opiekunowie zachwycaliśmy

się, kiedy kolejni turyści wchodzili do lokalu i chcieli do nas dołączyć.

W kontekście INKLUZJI warto też napisać o Sklepie Charytatywnym, który prowadzi Fundacja. Gdyby nie pomoc jednej z Firm, która nas wspiera w ramach CSR – Społeczna Odpowiedzialność Biznesu, nie wydarzyłyby się społeczne włączenie osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz spektrum autyzmu. W sklepie pracują nasi podopieczni nawiązując relacje z klientami. Obserwujemy olbrzymi progres, jaki dokonał się w ich zachowaniu. To co nas bardzo cieszy, to coraz większa liczba klientów, którzy nie tylko robią zakupy w sklepie wspomagając Fundację, ale nawiązują równorzędne relacje i przychodzą systematycznie. Nasi podopieczni są gotowi, aby idee inkluzji wprowadzić w życie.

2. INKLUZJA A ŚRODOWISKO LOKALNE

Następny etap to przygotowanie do inkluzji społeczeństwa. Wydaje się, że najważniejsze jest wyposażenie otoczenia w wiedzę na temat osób z niepełną sprawnością. Boimy się tego czego nie znamy. Niestety włączenie społeczne jednostek z niepełnosprawnością intelektualną utrudniają naznaczające i marginalizujące postawy oraz dystans społeczny wobec tych osób, wynikający najczęściej z braku bezpośrednich kontaktów i doświadczeń oraz wystarczających informacji o inności. Pomimo rozwoju nauki i świadomości społecznej, mają miejsce sytuacje nieprzychylnie wobec osób, które inaczej funkcjonują. Niestety nadal zdarza się, że inny wygląd lub zachowanie determinuje jego postrzeganie przez otoczenie. Osoba „napiętnowana” nie ma możliwości ukazania swoich mocnych stron, ponieważ inni nie chcą poświęcić jej swojego czasu. Kluczowy tutaj jest WSPÓLNIE spędzony czas, poznanie, nie przez opowiadanie, ale przez kontakt, stworzenie okazji do bezpośrednich spotkań, w naturalny, niewymuszony sposób. Osoby z niepełną sprawnością nie mogą być w tych relacjach w pozycji biernych obserwatorów.

Słupska szkoła „Elektryk” zorganizowała u siebie warsztaty dla podopiecznych naszej Fundacji. Uczniowie stworzyli możliwość aktywnego zaangażowania, a nasi podopieczni doświadczyli uczestniczenia we współdziałaniu, a nawet współodpowiedzialności. Ich podmiotowość i sprawczość nie była marginalizowana, a wręcz przeciwnie, wydawać się mogło, że uczniowie „Elektryka” byli wpatrzeni w naszych podopiecznych i to od nich czerpali piękną umiejętność radości życia. Jesteśmy przekonani, że to spotkanie nie było jednorazową akcją. Po warsztatach był już wspólny bal kar-

nawałowy oraz wizyta młodzieży u nas w Fundacji. Finalnie powstał film nakręcony przez uczniów Elektryka, który będziemy mogli udostępnić i pokazywać światu, ile piękna tkwi w naszych wzajemnych relacjach.

Warsztaty w „Elektryku” były częścią konkursu ogłoszonego przez Fundację pod hasłem „Młodzież dla PRZYSTANI”. Nasz cel jest jeden – poznawanie osób z niepełną sprawnością, kształtowanie pozytywnych postaw, budowanie wzajemnych relacji, znajdowanie przyjaciół. Pomysł polegał na tym, aby młodzież szkół ponadpodstawowych zaprojektowała plakat lub nagrała krótki film o naszych podopiecznych. Konkurs został zorganizowany wspólnie ze Szkolnym Klubem Wolontariusza przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku.

Żeby wykonać pracę konkursową, oczywistym było, że młodzież musiała zebrać wiedzę o osobach z niepełnosprawnością intelektualną i spektrum autyzmu. Kilkakrotnie organizowaliśmy dni otwarte w Fundacji, niestety z przykrością musimy przyznać, że niektóre osoby na pierwsze spotkanie przyszły dlatego, że otrzymały takie polecenie od dyrekcji szkoły. Bardzo nas ucieszyły sygnały, które otrzymaliśmy później, że wielu wyszło z PRZYSTANI zaciekawionych tym, co zobaczyli, że było to dla nich życiowe doświadczenie i my, jako Fundacja, jesteśmy pewni, że nawet jeśli nie wrócą do nas w najbliższym czasie, to ta wizyta zapoczątkuje w ich dorosłym życiu.

Ostatecznie na konkurs wpłynęło prawie 70 plakatów oraz 4 filmiki. Dużym sukcesem okazało się również głosowanie na Instagramie na nagrodę publiczności. Za interesowanie pracami i konkursem przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Zwieńczeniem był koncert w auli Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Podopieczni Fundacji PRZYSTAŃ i uczniowie słupskich szkół ponadpodstawowych spotkali się na scenie, zostały wręczone nagrody oraz zaprezentowane prace, a wszyscy razem bawili się podczas koncertu gwiazdy Square’a.

Zaangażowanie młodych ludzi w proces inkluzji ma olbrzymie znaczenie, bo to właśnie oni będą w przyszłości decydować o kierunkach społecznego rozwoju. Zostaną: politykami, samorządowcami, menadżerami, lekarzami, architektami przestrzeni urbanistycznej (trudno w tym momencie nie odnieść się do olbrzymiej ilości barier, które ograniczają dostępność naszym podopiecznym do przestrzeni publicznej, jak więc możemy mówić o inkluzji). To obecni uczniowie będą tworzyć nową rzeczywistość, będą twórcami prawdziwej inkluzji.

Zmiana postaw młodych ludzi wobec osób z niepełną sprawnością to kontynuacja i przyszłość podję-

tych przez nas działań, jednak nie możemy skupić się tylko na uczniach i czekać na owoce swojej pracy za kilka lat.

Kluczowa jest zmiana postaw i poglądów otoczenia TU i TERAZ. Zastanawiamy się więc co jeszcze możemy zrobić w tej kwestii? Przede wszystkim stawiamy na „oswajanie” środowiska z naszą obecnością, na pokazywanie sukcesów, na przedstawianie podopiecznych przez pryzmat tego, co mogą zaoferować drugiemu człowiekowi. Są to na pewno: wrażliwość, prostolinijność, szczerłość, opiekuńczość, pracowitość i wiele innych cech, które czynią z nich wspianiałych i oddanych przyjaciół. Gdy więc tylko pojawia się taka okazja, bierzemy udział w festynach i uroczystościach organizowanych przez współpracujące z nami Firmy, kilkakrotnie odwiedzaliśmy też zakłady pracy naszych kontrahentów. W efekcie, co nas bardzo cieszy, pracownicy w wewnętrznych ankietach piszą o konieczności zwiększenia współpracy z Fundacją i gotowości uczestniczenia w spotkaniach z nami. Jeden z kontrahentów zgłosił ostatnio potrzebę zorganizowania warsztatów o niepełnosprawności dla swoich pracowników. Poza tym często wychodzimy z podopiecznymi do kina, teatru, zapraszamy wolontariuszy do Fundacji, ale też sami, jako wolontariusze odwiedzamy seniorów, zapraszamy sąsiadów (np. na wspólne kołędowanie). Każdy gość, który pojawia się w Fundacji jest dla nas wyjątkowy, staramy się poświęcić mu jak najwięcej czasu i uwagi. Bywamy z podopiecznymi w mediach, prowadzimy profile społecznościowe, na których w ciepłych barwach staramy się przedstawić życie Fundacji. Co roku, w dniu 21-go marca w przestrzeni miejskiej, z wielką radością organizujemy Światowy Dzień Osób z Zespołem Downa. Swoją obecność zaznaczymy po-

przez ustawienie na Skwerze Pierwszych Słupszczan, dedykowanego Fundacji PRZYSTAŃ – Słupskiego Niedźwiadka Szczęścia. W ten sposób pragniemy przyzwyczaić mieszkańców miasta i powiatu do obecności osób z niepełną sprawnością, nie tylko obok siebie, ale w dojrzałych, równorzędnych relacjach.

PODSUMOWANIE

Inkluzja ma miejsce wtedy, kiedy następuje poprawa relacji społecznych pomiędzy osobą niepełnosprawną i jej otoczeniem oraz gdy jednocześnie zmienia się otoczenie, stając się bardziej otwarte i pomocne. Aby stało się to faktem, bezwarunkowo potrzebny jest wysiłek całego środowiska, zarówno osób z niepełnosprawnością, jak i miejsca, w którym się znajdują. Warto zacząć od siebie, rodziny, sąsiadów, znajomych, a w dalszej kolejności – całej społeczności lokalnej. Chcemy i będziemy promować sprawdzone modele wsparcia społecznego wypracowane i prezentowane chociażby przez naszą Fundację. Nie możemy jednak zapominać, że niezbędne są systemowe decyzje, które powinny tak wspomóc społeczną inkluzję dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną w środowisku lokalnym, aby wszyscy, w tym podopieczni Fundacji PRZYSTAŃ, mogli zgodne ze swoimi możliwościami i potencjałem funkcjonować w życiu społecznym i zawodowym jako **pełnoprawni partnerzy osób pełnosprawnych**.

Zofia Stodoła

Założycielka i prezeska Fundacji PRZYSTAŃ. Oligofrenopedagog, wieloletnia nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Unicef w Słupsku.

Władysława Hanuszewicz

Model Dostępnej Szkoły

Dostępność (ang. accessibility) to szerokie pojęcie używane do opisanego stopnia, w jakim dany system może być używany przez możliwie dużą grupę ludzi. W przeciwieństwie do użyteczności jako „łatwości użycia” czy ergonomii użytkownika, dostępność oznacza „możliwość skorzystania” z funkcji lub właściwości danego systemu. Problematyka dostępności jest związana z barierami, jakie stoją przed osobami z niepełnosprawnościami lub starszymi.¹ Wyróżnia się trzy główne typy dostępności: architektoniczną, informacyjno-komunikacyjną oraz cyfrową. Sektor publiczny (urzędy, szpitale, ośrodki zdrowia, opieki społecznej) oraz szkoły, przedszkola i placówki oświatowe zobowiązane zostały do zagwarantowania co najmniej minimalnej dostępności tego miejsca, na podstawie ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2020 poz. 1062).

W ostatnim kwartale 2023 roku w Polsce pojawiło się narzędzie jakiego dotąd jeszcze nie było. Z myślą o szkołach podstawowych wymagających poprawy szeroko rozumianej dostępności powstał Model Dostępnej Szkoły (MDS), wypracowany dzięki zaangażowaniu dwóch zespołów, które równolegle realizowały projekty o nazwie „Dostępna Szkoła”. Pierwszy z nich stworzyła Fundacja Fundusz Współpracy i Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego. Organizacje te współpracowały w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, jako pilotaż działania „Szkoła bez barier” – program Dostępność Plus. Drugi zespół to partnerstwo Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Stowarzyszenia Młodych Lubuszan i Politechniki Gdańskiej.² W dwóch równoległych projektach Model Dostępnej Szkoły przetestowany został, łącznie przez ponad 190 szkół podstawowych, ogólnodostępnych i specjalnych.

Powstały dokument wyznacza standardy w obszarach dostępności architektonicznej, w wymiarze technicznym, edukacyjnym oraz społecznym, a także w zakresie organizacji szkoły oraz obowiązujących w niej procedur. Stał się wzorcem zapewnienia dostępności placówek edukacyjnych dla osób ze szczególnymi i różnymi potrzebami. Materiał opiera się na zasadach projektowania uniwersalnego i ma pomóc tym, którzy chcieliby szkoły dostępnej dla wszystkich, a przy

tym podejmują działania, by tę wizję wcielić w życie. Wdrożenie wskazanych przez MDS standardów daje gwarancję, że „szkoła będzie miejscem przyjaznym dla dzieci, rodziców, nauczycieli i innych członków społeczności lokalnej – niezależnie od ich potrzeb”. Standardy opisane w Modelu mają charakter uniwersalny i mogą być wprowadzane w każdym typie szkół, tzn. w placówkach ogólnodostępnych, specjalnych, integracyjnych i z oddziałami integracyjnymi. MDS zorientowany jest na zapewnienie efektywnego pobierania edukacji przez każde dziecko, również to ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wynikającymi m.in. z niepełnosprawności, szczególnych uzdolnień, choroby czy trudności adaptacyjnych.

Model Dostępnej Szkoły został przygotowany i podzielony na trzy poziomy dojrzałości: podstawowy, średni i zaawansowany, przy czym każdy poziom definiują cztery obszary:

1. Społeczno-edukacyjny:
 - Wsparcie i realizacja indywidualnych potrzeb edukacyjnych
 - Opieka i wychowanie
2. Organizacyjny:
 - Organizacja i procedury
 - Kwalifikacje i kompetencje
 - Dostępność cyfrowa i informacyjna
 - Dowóz
3. Architektoniczny:
 - Warunki dostępności dojścia do budynku
 - Warunki dostępności budynku
 - Warunki dostępności otoczenia (np. tereny sportowe i rekreacyjne)
4. Techniczny:
 - Wyposażenie i ogólne dostosowania
 - Ewakuacja

Rozwiązania należące do poziomu podstawowego (najniższego) są kluczowe, a ich funkcjonowanie w szkole pozwala zapewnić minimalną dostępność. Model Dostępnej Szkoły jest dokumentem nowatorskim, nie tylko określa uniwersalne standardy, ale daje też placówce kilka dodatkowych narzędzi, są to: ankieta autodiagnozy, audyt oraz indywidualny program poprawy dostępności. Przeprowadzenie ankiety autodiagnozy pomoże dyrektorowi we wstępnym rozpoznaniu potrzeb i ocenie funkcjonujących w szkole rozwiązań

1. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_\(projektowanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_(projektowanie))

2. <https://www.dostepnaszkola.info/>

pod kątem zapewniania dostępności. Audyt natomiast, pozwala na kompleksową ocenę, czy szkoła spełnia wymagania określone w standardach przewidzianych dla danego poziomu. Każde z tych narzędzi, może być wielokrotnie wykorzystywane w celu oceny oraz sprawdzenia, na ile prowadzone w szkole działania faktycznie przybliżyły ją do zapewnienia dostępności. Czym jest Indywidualny Program Poprawy Dostępności (IPPD)? To dokument przygotowywany przez szkołę samodzielnie, w którym zawierają się najważniejsze założenia zmian, jakie w obszarze dostępności placówka zamierza wprowadzić. Określa m.in.: zasoby materialne i niematerialne szkoły, rozpoznane potrzeby wszystkich uczestników życia szkolnego, wskazuje poszczególne działania, koszty i efekty ich realizacji. Stanowi kompleksowy i przekrojowy plan, który powinien zawierać również harmonogram i szacowany budżet placówki. W IPPD można też zaplanować inne, literalnie niewskazane w MDS rozwiązania, służące do osiągnięcia założonych efektów. Indywidualny Plan Poprawy Dostępności szkoły spełni swoje zadanie, jeżeli będzie opracowany w sposób realny i możliwy do wykonania.

Model Dostępnej Szkoły jest dokumentem przełomowym, jeśli chodzi o wsparcie placówek edukacyjnych w realizacji zadania, jakim jest wzrost ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi. Poza tym może mieć znaczący wpływ na większe zrozumienie i świadomość kadry placówki na temat wyzwań, z jakimi na co dzień mierzą się osoby ze szczególnymi potrzebami. MDS w całej swojej okazałości promuje edukację włączającą wśród pracowników szkół, uczniów, rodziców i społeczności

lokalnej. Wspiera również rzetelną wiedzę kadry o dostępności szkoły nie tylko w obszarze architektonicznym i technicznym (tj. infrastruktura, sprzęt, wyposażenie itp.), ale też komunikacyjnym i organizacyjnym.

Netografia:

- <https://www.dostepnaszkoła.info/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://model.dostepnaszkoła.info/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://cofund.org.pl/projekty/dostepna-szkola> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.dostepnaszkoła.info/model-dostepnej-szkoly/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://edukacja.wziasiegiureki.pl/wp-content/uploads/2022/11/7.-Dostepna-szkola-w-dzialaniu-%E2%80%93-pilotaz-modelu-%E2%80%93-Bartosz-Siemiatkowski.pdf> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://tyfloswiat.pl/czasopismo/tyfloswiat-1-2021/projekt-dostepna-szkola/> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://pzn.org.pl/przestrzen-dostepnej-szkoly-dowiedz-sie-wiecej/> [dostęp: 02.02.2024]
- <http://sp1szprotawa.pl/projekty/dostep-szk> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.gdansk.pl/urząd-miejski/wydział-rozwoju-społecznego/gdanski-model-dostepnej-szkoly,a,219098> [dostęp: 02.02.2024]
- <https://www.spbachorzec.pl/index.php/projekt-dostepna-szkola> [dostęp: 02.02.2024]
- https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/94665/Dostepna_szkola.pdf [dostęp: 02.02.2024]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_\(projektowanie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dost%C4%99pno%C5%9B%C4%87_(projektowanie)) [dostęp: 02.02.2024]

Władysława Hanuszewicz

Nauczyciel konsultant ds. wspomagania nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

MODEL
DOSTĘPNEJ SZKOŁY

Publikacja w pdf
<https://tiny.pl/dm6j6>

www.dostepnaszkoła.info

Od czego zacząć pracę z Modelem?

<p>Krok 1 → Zapoznaj się z treścią Modelu Dostępnej Szkoły (MDS)</p>	<p>Krok 2 → Przeprowadź Audyt Dostępności</p>
<p>Krok 3 → Opracuj Indywidualny Plan Poprawy Dostępności (IPPD)</p>	<p>Krok 4 → Prowadź działania zwiększające dostępność</p>

Baza wiedzy

Przełomowy materiał, który jest dla Ciebie wsparciem na drodze do większej dostępności

 Definicje Przejdź	 Webinary Zobacz	 FAQ Przejdź
--	--	--

Grafika ze strony: <https://www.dostepnaszkoła.info/>

Katarzyna Rodziewicz

Neuroróżnorodność w szkole czyli jak czerpać z siły potencjału

Płeć, wiek, pochodzenie, orientacja, religia, status niepełnosprawności czy przekonania, wszystko to sprawia, że każdy z nas jest inny i postrzega rzeczywistość w odmienny sposób. Różnorodność to pojęcie z zakresu socjologii i nauk politycznych – odnosi się do odmienności i niejednorodności w zakresie istotnych społecznie cech. Oznacza unikalność, która pozwala poznać i zrozumieć odmienne światopoglądy.

Na przestrzeni ostatnich lat wiele mówi się o obszarze różnorodności związanym ze specyfiką budowy układu nerwowego, która w sposób bezpośredni ma wpływ na efektywność procesu edukacji i przyswajania wiedzy. Należy podkreślić, że neuroróżnorodność jest powszechna i dotyczy każdego. Stanowi element bioróżnorodności populacyjnej i odnosi się do różnic biologicznych w odniesieniu do budowy i funkcjonowania ludzkiego mózgu. Z perspektywy neurobiologicznej ludzi można ją porównać do płatków śniegu, które po wnikliwej analizie okazują się różne i urozmaicone, nie ma dwóch identycznych. Pomimo, że ludzkie mózgi rozwijają się w podobny sposób, to jednak charakteryzują się odmiennym przetwarzaniem informacji, co wpływa na indywidualne predyspozycje do określonych typów zadań. Taka wiedza na temat funkcjonowania człowieka kładzie nowe światło na wiele aspektów życia, w tym na proces edukacji.

W dobie zainteresowania neuroróżnorodnością edukacja nie może funkcjonować w jednowymiarowych normach, które traktują każdego w jednakowy sposób. Przekonanie, że istnieje jedyny słuszny sposób uczenia musi ustąpić miejsca podejściu, w którym proces edukacji opiera się na indywidualizacji i uwzględnia zróżnicowane metody i formy przekazywania wiedzy. We współczesnej diagnozie ucznia skupiamy się na opisywaniu jego trudności i deficytów w efektywnym przebiegu procesu edukacyjnego. Zapominamy o zmianie perspektywy, która uwzględniałaby zapewnienie odpowiednich warunków i dostosowanie sposobów pracy do specyfiki budowy układu nerwowego danej jednostki. Tak sztywne i jednowymiarowe podejście do edukacji uniemożliwia prawidłowy rozwój funkcji kognitywnych u osób, których funkcjonowanie odbiega od norm neurotypowości.

Proponowany przez polskie szkolnictwo schemat uczenia skupia się na dostosowaniu dziecka i ucznia do narzuconego przez siebie systemu. Współczesne

instytucje edukacyjne zdają się nie dostrzegać szybkości przemian zachodzących w świecie – nie ma w nich przestrzeni na zrozumienie i tolerancję, w odniesieniu do neuroróżnorodności. Postrzeganie ucznia i dziecka przez pryzmat jego trudności i deficytów na samym starcie, wartościuje ujemnie osoby o odmiennej budowie układu nerwowego. Dodatkowo system edukacji w Polsce posługuje się sztywnością postrzegania określonego typu neuroróżnorodności. Niejednokrotnie długa i żmudna diagnoza kończy się zdefiniowaniem nazwy określonego typu różnorodnej budowy mózgu i jego funkcjonowania. Z należytą starannością opisuje się wówczas wynikające z tego trudności, wnikliwie analizuje się deficyty rozwojowe i zaleca sztywne dostosowania. Całkowicie zapomina się o omówieniu potencjałów, które wiążą się z indywidualnymi predyspozycjami osobniczymi w odniesieniu do nazwanej neuroróżnorodności. Nie dostarcza się informacji na temat metod i form pracy, które wpływałyby realnie na prawidłowy rozwój funkcji kognitywnych. A nade wszystko nie definiuje się neuroróżnorodności na skali spektrum towarzyszących jej objawów i sposobów funkcjonowania określonych jednostek.

Jeżeli neuroróżnorodność zaczniemy postrzegać jako zasób a nie ograniczenie, będziemy mogli wydobyć ukryty potencjał uczniów. Wzbogaci to placówki oświatowe w nowe doświadczenia, które pobudzą kreatywność i innowacyjność. Tworząc neuroprzyjazne przestrzenie i stosując indywidualizację podejścia, zapewnimy optymalne warunki do czynienia postępów rozwojowych i edukacyjnych, a także zmaksymalizujemy wyniki poszczególnych jednostek. Dodatkowo podejście wolne od patologizacji neuroróżnorodności stanowi kluczowy element do walki z dyskryminacją i brakiem zrozumienia. Jest fundamentem, na którym należy budować tolerancję i otwartość dla mniejszości neurologicznych, które tak samo jak inni, zasługują na możliwość samorozwoju i realizacji celów. Wsparcie w tym zakresie i dostrzeganie specyficznych potrzeb wydaje się być również podejściem poprawnym z punktu widzenia fundamentalnych założeń etyki.

Katarzyna Rodziewicz

Psycholog oraz specjalista ds. badań i analiz w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Agata Andrzejczuk

Inkluzywna wyprawa Teatru Osobliwego do Oldenburga na First Inclusive Theatre Festival KIT. Kultur. Inklusion. Theater

fot. Michał Giedroń

Na początku 2024 roku, w dniach od 29 stycznia do 6 lutego Teatr Osobliwy uczestniczył w Międzynarodowym Festiwalu Teatrów Inkluzywnych (First Inclusive Theatre Festival KIT. Kultur. Inklusion. Theater) w Oldenburgu (Niemcy). Do udziału w tym wydarzeniu, oprócz słupskiej grupy teatralnej, zakwalifikowały się zespoły z Armenii, Gruzji, Ukrainy, Portugalii, Hiszpanii, Austrii i Niemiec. Od początku wyprawy do Oldenburga towarzyszyły nam wielkie emocje. Po pierwsze, że wyjeżdżamy tak daleko od domu i bez opiekunów, którzy na co dzień organizują większość aktywności moim aktorom. Po drugie, że po raz pierwszy wystawiamy spektakl w formule konkursowej, w której ocenia nas profesjonalne jury. I choć od otrzymania nominacji mieliśmy przekonanie i poczucie, że nagrodą jest sam udział w wydarzeniu, to najbardziej cieszył fakt, że będziemy mieli okazję pobyć ze sobą prywatnie i poznać się w sytuacjach, w których spotykając się tylko na zajęciach nie mamy okazji.

Podczas Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Inkluzywnych Teatr Osobliwy zaprezentował spektakl „Żadanice”, który został doceniony przez jurorów i otrzymał nagrodę w kategorii Najlepszy Spektakl, a także nagrody za reżyserię oraz scenografię. W ramach tego wyróżnienia przedstawiciele zespołu pojadą na mistrzowskie warsztaty teatralne i będą mogli wziąć udział w kolejnej edycji festiwalu bez przechodzenia przez eliminacje. To ogromne wyróżnienie i docenienie pracy moich aktorów, ale również fantastyczna przygoda, którą nie sposób porównać z niczym, czego dotychczas doświadczyliśmy.

Spektakl „Żadanice” to drugi z kolei projekt Teatru Osobliwego zagrany premierowo w 2022 roku w Ośrodku Teatralnym Rondo w Słupsku. Tytułowe żadanice to lalki – motanki wywodzące się ze słowiańskiej tradycji, którym przypisuje się magiczne działanie – spełnianie życzeń. Stały się inspiracją do opowiedzenia o naszych pragnieniach, marzeniach moich aktorek o miłości. To opowieść o dorastaniu i odkrywaniu dorosłości oraz związanych z nią potrzeb. To historia dziewczyny, która czując potrzebę miłości, wyrusza w podróż, by ją odnaleźć i zdobyć. A tytułowa lalka, która powstaje w trakcie spektaklu jest strażniczką tego marzenia i ma nie pozwolić o tym zapomnieć. W spektaklu występują: Karolina Czujko, Hanna Czyż, Igor Kaczmarczyk, Emilia Książek, Julia Nitka, Karolina Poziarska, Julia Synakowska, Karolina Żołecka.

Oldenburska publiczność z dużym entuzjazmem przyjęła spektakl, a owacjom nie było końca. „*Bardzo miło, że podchodzili do nas i mówili, że pięknie gramy*” – komentowała z uśmiechem Karolina Poziarska, jedna z aktorek Teatru Osobliwego. Jurorzy podczas omówień wskazali, że było to nieskazitelne widowisko, o ciekawej fabule i kreacjach aktorskich. Podkreślano, że ogromną przyjemnością było przyglądanie się umiejętnej współpracy wykonawców na scenie, a także ich skupieniu i autentyczności przekazu. To wszystko znalazło odzwierciedlenie w werdykcie Międzynarodowego Festiwalu Teatrów Inkluzywnych, ale przede wszystkim bardzo ucieszyło młodych aktorów – amatorów.

Tydzień w Oldenburgu był wypełniony po brzegi atrakcjami, ponieważ oprócz prezentacji scenicznych, organizatorzy zaplanowali wiele ciekawych warsztatów i wydarzeń towarzyszących. Były one przede wszystkim wspaniałą okazją do bliższego poznania się z innymi uczestnikami, ale i szansą na zdobycie nowych umiejętności oraz świetną zabawę. W trakcie tych kilku dni słupsy artyści wzięli udział w warsztatach tanecznych (poprowadzonych przez Mihr Theatre – Contemporary Dance Company z Armenii oraz Diversamente In Danza z Verony) oraz muzycznych, na których zgłębiali temat rytmu i improwizacji dźwiękiem. Fantastycznym doświadczeniem okazały się warsztaty cyrkowe, podczas których zgłębiali sztukę żonglowania, wykorzystując piłeczki i foliowe torby. Jednak największą radość wywołały warsztaty walki scenicznej,

na których uczestnicy uczyli się jak upozorować walkę, by była ona bezpieczna, ale efektowna dla widza.

Ale przecież nie samą sztuką żyje człowiek. W trakcie pobytu w Niemczech mieliśmy wiele sposobności do wspólnego bycia ze sobą, zabawy i podróży poza programem festiwalu. Pojawiły się okazje do świętowania, jak choćby urodziny naszej Julki czy nocne rozmowy na korytarzu hotelowym. Były też imprezy przy muzyce, zarówno te integracyjne, które zaplanowali organizatorzy, ale i te we własnym gronie, w wersji kameralnej. I wreszcie wymarzona wyprawa do Bremy, wpleciona we włączenie się oldenburgskimi ulicami, któremu nie było końca.

Teatr Osobliwy działa w Ośrodku Teatralnym Rondo w Słupsku od 2018 roku pod opieką artystyczną Agaty Andrzejczuk. Aktualnie grupę tworzą w większości osoby dorosłe o zróżnicowanych potrzebach, ale i bezgranicznej chęci tworzenia. Są to: Karolina Czujko, Hanna Czyż, Oskar Jędrzejewski, Igor Kaczmarczyk, Emilia Książek, Julia Nitka, Karolina Poziarska, Julia Synakowska, Adam Szybalski, Karolina Żołecka.

Grupa zadebiutowała w 2020 roku spektaklem „Rzecz o złotej rybce”, którego premiera odbyła się online, ponieważ praca nad spektaklem trwała w czasie pandemicznym, w dużej mierze wirtualnie. („Rzecz o złotej rybce”. Obsada: Karolina Czujko, Hanna Czyż, Oskar Jędrzejewski, Igor Kaczmarczyk, Emilia Książek, Julia Synakowska, Karolina Poziarska, Karolina Żołecka. Scenariusz i reżyseria: Agata Andrzejczuk. Nagranie i montaż: Michał Giedroń. Spektakl zdobył wyróżnienie w The Best Off //On-line – Konkursie na Najlepszy Projekt Teatru Niezależnego On-line.

Najnowsza produkcja Teatru Osobliwego „Oniryczność” miała premierę w 2023 roku, a spektakl był częścią projektu „Oniryczność – Teatralne Spotkanie z Teatrem Osobliwym”, w ramach którego odbył się cykl

spotkań z ponad tysięczną publicznością wokół tematu twórczości i pasji tworzenia. Powstała także publikacja „Osobliwie o (Teatrze) Osobliwym”. („Oniryczność”. Obsada: Karolina Czujko, Hanna Czyż, Oskar Jędrzejewski, Emilia Książek, Igor Kaczmarczyk, Julia Nitka, Karolina Poziarska, Julia Synakowska, Adam Szybalski, Karolina Żołecka. Scenariusz i reżyseria: Agata Andrzejczuk. Asystentki sceniczne: Agata Pietruszewska, Monika Szłyk. Choreografia: Anna Pietruszewska. Scenografia: Viktoriia Sorokina, Agata Andrzejczuk. Reżyseria światła: Maciej Sierosławski. Opracowanie muzyczne: Kamila Bilińska. Współpraca dramaturgiczna: Stanisław Miedziewski).

W 2021 roku Gazeta Świętojańska ogłosiła Teatr Osobliwy jednym z najciekawszych zjawisk na mapie teatralnego Pomorza. W roku 2023 Teatr Osobliwy zdobył Słuską Nagrodę Teatralną. W założeniu działania twórcze, które podejmujemy są sposobnością do odkrywania przede wszystkim swoich potrzeb i możliwości, a przy okazji, siłą rzeczy, mierzenia się z własnymi ograniczeniami. Teatr niesie ze sobą moc transgresji, co oznacza, że stwarza możliwości do przekraczania siebie, swoich granic. Teatr, który uprawiamy jest przestrzenią do współbycia, współistnienia osób z różnymi potrzebami.

Agata Andrzejczuk

Instruktor teatralna, oligofrenopedagożka, nauczycielka muzyki i plastyki. Założycielka i reżyserka Teatru Osobliwego. Pracuje jako nauczyciel-terapeuta w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. UNICEF w Słupsku. Od 2018 roku związana z Ośrodkiem Teatralnym Rondo. Koordynatorka Powiatowego Konkursu Recytatorskiego Poezji Polskiej dla dzieci i młodzieży. Pomysłodawczyni i realizatorka projektu „Teatryk domowy”. Wieloletnia wykładowczyni Akademii Pomorskiej w Słupsku, współpracuje z Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą w Bydgoszczy oraz z Pomorskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

fot. Słupski Ośrodek Kultury

Marzena Tuliszka

Projekt EU-BELONG: Międzykulturowe podejście do migrantów w regionie Europy

TWORZENIE PLANU STRATEGICZNEGO DLA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Projekt „EU-BELONG: Międzykulturowe podejście do migrantów w regionach Europy” jest przedsięwzięciem realizowanym przez Zgromadzenie Regionów Europy w partnerstwie z regionami europejskimi z Włoch, Niemiec, Austrii, Rumunii oraz Hiszpanii w latach 2022-2025. Polskie regiony są reprezentowane przez województwa: pomorskie i wielkopolskie. Jego celem jest poprawa integracji migrantów oraz poczucia przynależności poprzez opracowanie regionalnych strategii. Działanie współfinansują Fundusz Azylu, Migracji i Integracji Unii Europejskiej oraz międzynarodowe i europejskie instytucje: Rada Europy, Międzynarodowa Organizacja ds. Migrantów oraz Europejski Komitet Regionów.

Pierwsze spotkanie Zespołu Zadaniowego ds. regionalnej polityki migracyjnej w województwie pomorskim, który pełni funkcję koordynacyjną i inicjatywną w sprawach związanych z podejmowaniem systemowych działań na rzecz integracji imigrantów na Pomorzu, odbyło się w kwietniu 2023 roku i dotyczyło wyzwań i potrzeb związanych z napływem uczniów z Ukrainy.

Uchwałą Zarządu Województwa Pomorskiego z 11 lipca 2023 r. powołano Platformę Współpracy, składającą się z przedstawicieli poszczególnych sektorów: administracji publicznej, kultury, edukacji i zdrowia. Zadaniem Platformy jest wymiana doświadczeń, informacji oraz wskazanie obszarów do wdrożenia procesu integracji migrantów w regionie. Inauguracyjne spotkanie odbyło się online 18 lipca 2023 r., podczas którego przybliżony został cel pracy Platformy oraz harmonogram spotkań. Produktem finalnym będzie strategia integracji migrantów w województwie pomorskim.

W ramach prac Platformy – w spotkaniach online oraz stacjonarnych – brali udział nie tylko powołani uchwałą członkowie Platformy Współpracy, ale również osoby wchodzące w skład Zespołu Zadaniowego ds. regionalnej polityki migracyjnej oraz zaproszeni goście.

W ramach Projektu EU-BELONG Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego przeprowadził badanie pn. „Polityka migracyjna w województwie pomorskim”. Jego celem było scharakteryzowanie systemu zarządzania integracją migrantów w regionie oraz określenie priorytetów i zakresu działań, które powinny zostać podjęte na rzecz efektywnej integracji migrantów. Zbadano obszary integracji: praca, mieszkalnictwo, zdrowie, pomoc społeczna, język oraz edukacja i kultura. Kolejnym krokiem w ramach projektu będzie rozpoczęcie procesu tworzenia, a następnie wdrażania, testowania oraz ewaluacji regionalnego planu strategicznego.

W październiku 2023 r. odbyły się cztery stacjonarne spotkania robocze, których tematami przewodnimi były: kultura, życie społeczne, edukacja oraz rynek pracy. Uczestnicy przeanalizowali bieżącą sytuację, ustalili jak być powinno, określili obszary zmiany oraz zebrali przykłady dobrych praktyk.

Uchwałą Zarządu Województwa Pomorskiego z 24 października 2023 r. powołano Pomorską Radę do spraw regionalnej polityki migracyjnej, której celem jest koordynowanie działań oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz wsparcia integracji imigrantów w województwie pomorskim. W skład Rady powołanej zarządzeniem Marszałka Województwa Pomorskiego wchodzi przedstawiciele departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, jednostek organizacyjnych Samorządu Województwa Pomorskiego, przedstawiciele administracji rządowej, środowisk naukowych, organizacji pozarządowych, w tym międzynarodowych, zaangażowanych w realizację działań polityki migracyjnej. Na czas realizacji projektu EU-BELONG w skład Rady weszli również członkowie Platformy Współpracy. Prace Rady stanowią kontynuację działań realizowanych przez Zespół Zadaniowy ds. regionalnej polityki imigracyjnej, którego kadencja zakończyła się 30 września 2023 roku. Podczas spotkania indagującego, które odbyło się 21 listopada 2023 r. przedstawiony został plan pracy oraz harmonogram spotkań Rady, a także informacja na temat aktualnego etapu realizacji projektu EU-BELONG oraz raport ze spotkań dotyczących współtworzenia planu strategicznego.

8 grudnia 2023 r. w Centrum Solidarności w Gdańsku odbyła się ogólnopolska konferencja dotycząca wyzwań w zakresie polityki migracyjnej, zorganizowana przez Samorząd Województwa Pomorskiego pn. „Pomiędzy wolnością a przymusem migracji”. Tym razem skupiono się na perspektywie miast i regionów w kontekście zmian w trendach migracyjnych oraz poświęcono wiele uwagi kobiecemu wymiarowi migracji. Zaprezentowano także projekt planu strategicznego dotyczącego integracji migrantów w województwie pomorskim, który powstaje w ramach projektu EU-BELONG: Międzykulturowe podejście do integracji migrantów w regionach Europy.

Marzena Tuliszka

Nauczyciel konsultant ds. edukacji obywatelskiej i regionalnej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, członek Pomorskiej Rady do spraw regionalnej polityki migracyjnej.

Adrianna Wisłocka

Magia matmy

ROZWIJANIE KREATYWNOŚCI UCZNIÓW W SZKOLE PODSTAWOWEJ W BIESOWICACH

Do każdej szkoły uczęszczają uczniowie o rozmaitych zainteresowaniach, różnym poziomie wiedzy i motywacji do nauki. Wielu z nich ma również specjalne potrzeby edukacyjne. Jak w takiej sytuacji stworzyć każdemu warunki do osiągnięcia sukcesu na miarę swoich możliwości? Ciekawym rozwiązaniem mogą być projekty edukacyjne. Spotykają się one zazwyczaj z ogromnym zainteresowaniem ze względu na swoją atrakcyjną formę, a motywacja i zaangażowanie uczniów są znacznie wyższe niż podczas pracy tradycyjnymi metodami.

Dlaczego metoda projektu może być ciekawa i pomocna w pracy nauczyciela? Zachęca młodzież do samorozwoju, kształtuje kreatywność, samodzielność oraz uczy współpracy i korzystania z doświadczenia innych. Pracując tą metodą uczniowie mogą poznać swoje mocne i słabe strony, zdobywać nowe doświadczenia, uczyć się dyskutować nad pomysłami i wybierać te najlepsze, a także prezentować to, czego dokonali na forum klasy czy szkoły. Z kolei nauczyciel zdobywa nowe doświadczenia i zyskuje inną perspektywę. Z pewnością łatwiej mu dostrzec zainteresowania i zdolności oraz pomóc mającym trudności. Uczy się jak wyjść z roli przewodnika, a jedynie wspierać uczniów w drodze do realizacji ich celów.

Tańcowała matma z nitką

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Biesowicach aktywnie uczestniczą w projektach wspieranych przez Fundację mPotęga. W tym roku szkolnym realizowali projekt pt. „Tańcowała matma z nitką”, którego celem było pokazanie, że matematyka jest obecna i potrzebna w ich życiu.

Zespół projektowy podzielił się na mniejsze grupy i pracował nad strojami o tematyce matematycznej. Przygotowano modne sukienki, ciekawe spódnice i bluzki dla manekinów. Wybrano też peruki, a potem nastał czas na makijaż i ostatnie poprawki oraz wybór dodatków. Praca nad kolekcją strojów sprawiła uczniom dużo radości. Miło było patrzeć, jak projektują kreacje, wybierają materiały i wspólnie szyją. Okazało się bowiem, że zawód krawcowej wcale nie jest taki łatwy. Wymaga pomysłowości, cierpliwości i dokładności.

Ponadto, w ramach działań projektu, zaplanowano organizację warsztatów dla młodszych kolegów z klas

4-6. Odbyły się zajęcia pod tytułem „Obraz z gwoździ i nitki”. Uczniowie przy pomocy deski, gwoździ i kolorowych nici rozpoczęli swoją przygodę z techniką String Art. Ze zdziwieniem zauważyli, że wykorzystując jeden szablon można stworzyć prawdziwe dzieło sztuki na wiele sposobów. Praca nad obrazami spodobała się uczestnikom warsztatów. A niektórzy wykorzystali nawet nowo zdobyte umiejętności do przygotowania prac na Wojewódzki Konkurs Matematyczno-Plastyczny organizowany już po raz XVII przez Szkołę Podstawową w Silnie.

Kolejne spotkanie zatytułowane „Magia matmy i koloru” cieszyło się nie mniejszym zainteresowaniem. Tym razem uczniowie projektowali matematyczne wzory na koszulkach. Swoje pomysły można było namalować, narysować lub wyhaftować i udekorować wstążkami, guzikami czy cekinami. Był to dla uczniów nowy sposób przedstawienia królowej nauk i pochwalenie się swoimi umiejętnościami plastycznymi. Powstały różnorodne i ciekawe projekty, które zaprezentowano na zorganizowanej później wystawie.

Na ostatnie warsztaty zaproszono nie tylko dzieci, ale i dorosłych. Tematem spotkania był haft matematyczny. Wszyscy – i duzi i mali – projektowali, a potem kolorowymi nitkami malowali geometryczne obrazki. Okazało się bowiem, że wielokąty foremne mają wiele przekątnych, które tworzą ciekawe i symetryczne wzory. Zadanie sprawiło frajdę każdemu i dzięki zaangażowaniu oraz kreatywności uczestników powstało wiele pięknych, kolorowych prac.

W czasie realizacji projektu „Tańcowała matma z nitką” nie zabrakło też konkursów. We wrześniu odbyły się rozgrywki popularnej gry „Kółko-krzyżyk” i wyłoniono najlepszych. Z kolei w październiku odbył się gminny konkurs pod tytułem „Świat guzików”. Technika wykonania pracy była dowolna, ale musiała ona zawierać co najmniej jeden guzik. Pracę można było przygotować na papierze lub materiale, a guziki przyszyć lub przykleić. Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem. Zużyto ogromne ilości guzików i powstały interesujące prace.

Matematyczni detektywi

„Matematyczni detektywi” to projekt skierowany do uczniów klas 4-6. Jego uczestnicy mieli wiele oka-

zji by przekonać się, że z matematyką można ciekawie spędzić czas.

Już w czasie warsztatów kulinarnych „Matematyczny szef kuchni” wykorzystali swoje umiejętności matematyczne. Podczas przygotowywania pizzy, zapiekanek, spaghetti i ciasta zobaczyli, że z królową nauk praca idzie im sprawniej.

Podczas zajęć zatytułowanych „Zaszyfrowany świat matematyki” uczniowie podzieleni na zespoły rozwiązywali zagadki matematyczne. Były np. zadania z zapałkami, dzielenie sznurka na części, budowanie płotu, odszyfrowywanie wiadomości. Wspólna nauka sprawiła uczestnikom warsztatów wiele radości. Mogli dzielić się swoimi pomysłami i dyskutować o sposobie rozwiązania matematycznych problemów.

Z kolei w czasie warsztatów „Matematyczni detektywi” można było zobaczyć eksperymenty chemiczne, ale również samemu przeprowadzić matematyczne doświadczenia. Uczestnicy zajęć sprawdzali na czym polega tzw. doświadczenie Buffona i jaki ma ono związek ze słynną liczbą Pi. Ponadto była też okazja zobaczyć do czego służy krążek mierniczy czy poznać grę „Samotnik”. W czasie warsztatów słuchano muzyki Mozarta – pasjonata matematyki, który podobno tworzył swoje utwory przy okazji rzucając kostkami do gry w kości.

Do nauki poprzez zabawę zaproszono również dorosłych. Dzieci wspólnie z rodzicami rozwiązywały matematyczne zagadki podczas pikniku pt. „Escape room – czyli matma nie tylko dla dzieci”. Dwuosobowe zespoły, korzystając z kolejności działań, odszukiwały ukryte zagadki w różnych częściach szkoły. Potem drużyna dorosłych rywalizowała z drużyną dzieci o pudełko z cukierkami, które można było otrzymać po poprawnym wykonaniu zadania. Było to ciekawe doświadczenie, ale wcale niełatwe zadanie. Okazało się bowiem, że rodzice bardzo lubią łamać sobie głowę przy matematycznych zagadkach i wygrać z nimi nie jest łatwo.

Projekt zakończył się turniejem sportowym „Matematyczny tor przeszkód”. Drużyna dzieci rywalizowała z drużyną dorosłych. W czasie spotkania można było odszyfrować wiadomość korzystając z szyfru Cezara oraz sprawdzić czy opłaca się chodzić na skróty. Ponadto upieczono dwie blachy ciastek i wykonano korale z guzików. Uczestnicy turnieju nie siedzieli zbyt długo na ławeczkach, ale z zapałem wzięli udział w konkurencjach sportowych. Były ćwiczenia z balonami, piłkami, pachołkami i hula-hop czy woreczkami. Wszyscy mimo zmęczenia świetnie się bawili.

W ramach projektu odbyły się konkursy, które zachęcały do kreatywności i niecodziennych rozwiązań. Biorąc udział w konkursie fotograficznym „Gdzie ukryła się matma?”, uczniowie z aparatem fotograficznym zaglądali w różne miejsca. Byli w kuchni, na po-

dwórku czy lesie i sprawdzali, gdzie można odnaleźć symetrię, figury, bryły i skalę.

Udział w konkursie „Mój escape room” polegał na zaprojektowaniu i wykonaniu pokoju zagadek. Technika wykonania pracy była dowolna, ale w projekcie trzeba było ukryć co najmniej 5 zagadek oraz hasło końcowe. Niektórzy uczniowie przygotowali plansze z pokojem, inni pudełka z matematycznymi pytaniami.

Ponadto zorganizowany został międzyszkolny konkurs wiedzy pt. „Łamacze głów”. Przez osiem kolejnych tygodni na blogu projektu zamieszczane były zagadki matematyczne. Zadaniem uczestników konkursu było rozwiązanie zadania na kartce podpisanej jego imieniem i nazwiskiem, zrobienie zdjęcia pracy i przesłanie rozwiązania na wskazany w regulaminie e-mail. Chociaż udział w konkursie wymagał systematycznej i wytrwałej pracy, to widać było, że bardzo spodobał się uczniom.

Realizacja projektów po raz kolejny pokazała, że nauka poprzez zabawę i rozwiązywanie nietypowych zagadek może być ciekawą przygodą. Pozwala zaangażować nie tylko uczniów mających zainteresowania matematyczne, ale również tych, którzy twierdzą, że z królową nauk im nie po drodze. Zaplanowanie różnego rodzaju działań zachęca uczniów do pracy w zespołach rówieśniczych, czy z rodzicami, bo przecież każdy może znaleźć coś, co go zacieka i zainspiruje do realizacji własnych pomysłów.

Adrianna Wisłocka

Nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej w Biesowicach. Koordynatorka i opiekunka projektów uczniowskich realizowanych we współpracy i wspieranych przez Fundację mPotęga.

Malwina Kaczmarowska

Szachy – zajęcia inne niż wszystkie INNOWACJA W ZESPOLE SZKOLNO-PRZEDSZKOLNYM IM. CZESŁAWA MIŁOSZA W SIEMIANICACH

Szachy odgrywają istotną rolę w nabywaniu oraz kształtowaniu wielu umiejętności wykorzystywanych przez człowieka w ciągu całego życia. Wprowadzenie nauki gry w szachy w młodszym wieku szkolnym wpływa także wszechstronnie na wspomaganie rozwoju uczniów.

W naszej szkole od września 2017 r. prężnie działa koło szachowe dla chętnych ze wszystkich klas, którego opiekunem jest Danuta Zielińska. Środki na działalność pomógł pozyskać z Uczniowskiego Klubu Sportowego Gminnej Akademii Piłkarskiej Bruskowo Wielkie, nauczyciel wychowania fizycznego Tomasz Rybak (również prezes i trener UKS Orlik Siemianice, a także UKS GAP Bruskowo Wielkie).

Zajęcia koła szachowego organizowane są raz w tygodniu (szachowe piątki od 14.30 do 16.00), a ich celem jest dążenie do stymulowania aktywności poznawczej i twórczej jak największej liczby uczniów. Skupiamy się na rozwijaniu umiejętności logicznego myślenia, intuicji, wyobraźni, rozumowania i wnioskowania, gdyż gra w szachy wpływa korzystnie na rozwój poznawczy, emocjonalny oraz osobowościowy, dlatego opiekunowie wprowadzając zasady tej gry, uczą dzieci wytrwałości i koncentracji uwagi oraz radzenia sobie z przegraną. Szachy są dyscypliną tworzącą współzależność między humanistyczną fantazją, a umiejętnościami matematycznymi oraz kształceniem pozytywnych postaw społecznych i emocjonalnych młodych ludzi. Szachy wpływają także na rozwój psychiczny i intelektualny dzieci. Ucząc się grać w szachy, nasi uczniowie dostrzegają w nich przede wszystkim rozrywkę, nie zdając sobie często sprawy, że bawiąc się „drewnianym wojskiem”, ćwiczą i doskonalą swoje umysły.

Od 2022 roku realizujemy w klasach drugich innowację szachową „Podróż w świat szachów”, którą mam przyjemność prowadzić. Zajęcia odbywają się w wymiarze 3 godzin tygodniowo (po 1 godzinie lekcyjnej w każdej z klas drugich). Innowacja ma na celu zwiększenie umiejętności matematycznych uczniów, szczególnie w zakresie logiki, strategii, orientacji przestrzennej, myślenia analitycznego, rozwiązywania problemów. Jej zadaniem jest również kształtowanie ważnych cech osobowości, takich jak: odpowiedzialność, koncentracja, intuicja, cierpliwość, determinacja, uczciwość, opanowanie czy wola walki i zwycięstwa.

Innowacja oraz koło szachowe mają zachęcać dzieci do przeniesienia „mody na szachy” do swoich do-

mów, aby stały się one dobrą alternatywą na wykorzystanie czasu wolnego wspólnie z rodziną. Dlatego też gry wszędzie. Społeczność szkolna gra w szachy podczas przerw międzylekcyjnych i na zajęciach w świetlicy szkolnej. A swoje umiejętności może zmierzyć w turniejach cyklicznych organizowanych w naszej szkole pt. „Szachy z Dyrektorem”. Nasi szachiści próbują swych sił również i poza szkołą, uczestnicząc i zajmując wysokie miejsca w turniejach (np. Otwarte Mistrzostwa Miasta Słupsk Juniorów w szachach, Turniej Juniorów o Puchar Prezesa Parku Wodnego 3 Fale w Słupsku, Drużynowa powiatowa olimpiada młodzieży w Smołdzinie, 15 Mistrzostwa Województwa Pomorskiego w Trąbkach Wielkich). Cieszymy się również, że ta dyscyplina sportowa zdobywa coraz większą popularność wśród rodzin naszych wychowanków.

Profesor Andrzej Szyszko-Bohusz, znany szachista, twórca teorii nieśmiertelności genetycznej powiedział: „Podstawowym celem zarówno sportu, sztuki, jak i nauki, a zatem również królewskiej gry szachowej, jest wszechstronny rozwój głównych cech osobowości i sprawności fizycznej; doskonalenie uczuć, emocji, intelektu, spotęgowanie siły woli oraz podniesienie na wyższy poziom sfery moralno-społecznej (...)”¹. Pozytywny wpływ szachów na inteligencję potwierdził tak-

1. A. Szyszko-Bohusz, *Etyka w sporcie szachowym*, miesięcznik *Szachista* (kwiecień 2002); W: <http://www.blog.konikowski.net/2012/04/28/andrzej-szyszko-bohusz/> [dostęp: 23.01.2024]

że słynny psycholog prof. Howard Gardner. W swojej pracy *Multiple Intelligences (Inteligencje wielorakie)* stwierdził on, iż szachy wpływają na dwa z ośmiu rodzajów inteligencji: matematyczną i przestrzenną. Inteligencja matematyczna jest oparta na myśleniu przy czynowo-skutkowym. Dominacja tego typu inteligencji skłania człowieka do postrzegania świata poprzez logiczne myślenie, ciągi zdarzeń oraz kreatywne rozwiązywanie problemów. Dzieci z rozwiniętą inteligencją matematyczną lubią rozwiązywać zagadki, samodzielnie dbają o szczegóły, szybko dostrzegają związki między różnymi zjawiskami oraz łączą je².

Czymże więc są szachy? W naszym rozumieniu to nic innego, jak narzędzie stymulujące rozwój emocjonalny i intelektualny dziecka, kształtujące jego osobowość i pozwalające na wszechstronny rozwój twórczego potencjału, który drzemie w każdym młodym człowieku.

2. D. Gębuś, B. Pawlica, E. Widawska, Z. Wieczorek, E. Wysocka *Jak rozwijać swoje zdolności: inteligencje wielorakie, myślenie twórcze i osobowość twórczą? Poradnik dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych*, Wydawca: Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, Katowice-Częstochowa 2015 r., s. 20-21; <http://edulider.pl/edukacja/koncepcja-inteligencji-wielorakich-wedlug-howardagardnera> [dostęp: 11.04.2019 oraz H. Gardner: *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Media Rodzina, Poznań 2002, s. 38-50.

Malwina Kaczmarowska

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej prowadząca innowację szachową w klasach 2. Oligofrenopedagog, pełniący funkcję wicedyrektora w Zespole Szkolno-Przedszkolny im. Czesława Miłosza w Siemianicach.

FITSCHOOL

Projekt profilaktyczny „Fit School”

INNOWACYJNE PROSTE NARZĘDZIE, BEZPŁATNE LEKCJE WF

Fundacja Medcover wraz ze specjalistami pediatrii i fizjoterapeutami opracowała **bezpłatny program treningowy** pn. **Fit School**.

Podstawową przesłanką powstania projektu jest zidentyfikowana potrzeba zwiększenia poziomu aktywności fizycznej o charakterze tlenowym u dzieci rozpoczynających naukę szkolną (kluczowy okres rozwojowy).

Adresaci projektu: * NAUCZYCIELE wychowania fizycznego, edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego; * DZIECI w wieku 6-9 lat, tj. uczniowie klas 0-3 placówek oświatowych, przedszkoli i szkół podstawowych.

Fundacja Medcover bezpłatnie udostępnia online **gotowe zajęcia w formie filmów treningowych** wspierających nauczycieli w promowaniu aktywności fizycznej, inspirowaniu i motywowaniu dzieci do regularnego ruchu oraz dbaniu o swoje zdrowie.

Zasoby serwisu FitSchool:

- 30-min treningi aktywności fizycznej
- 3-min treningi aktywności fizycznej w formie śródlekcyjnych „przerw dla mózgu”
- certyfikowane szkolenia z wielu dziedzin naukowych

30 30-minutowe treningi dla dzieci

30 3-minutowe treningi "przerwa dla mózgu"

Informacja i grafika ze strony: fitschool.pl D.I.

Serwis FitSchool: fitschool.pl

dr Sebastian A. Zdończyk, Władysława Hanuszewicz

Neuroróżnorodność i neuroinkluzja

V OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWO-METODYCZNA Z CYKLU NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ. ZDROWIE – EDUKACJA – TERAPIA

5 grudnia 2023 r. w wielofunkcyjnej auli Uniwersytetu Pomorskiego (UP) w Słupsku odbyła się jubileuszowa V Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna z cyklu Niepełnosprawność. Zdrowie – Edukacja – Terapia pt. „Neuroróżnorodność i neuroinkluzja”. Organizatorami konferencji byli: prof. UP Danuta Gierczyńska – prorektor ds. studentów UP w Słupsku, Bogusława Medwid – kierownik Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UP w Słupsku, Instytut Pedagogiki UP w Słupsku, Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Dajmy Im Radość” w Słupsku. W skład komitetu naukowo-organizacyjnego weszli: przewodniczący dr Sebastian A. Zdończyk z UP w Słupsku; dr Jolanta Maciąg z UP w Słupsku (wiceprzewodnicząca); dr Marta Jurczyk z Uniwersytetu Gdańskiego, dr Michał Tomczak z Politechniki Gdańskiej; Tomasz Dobrowolski z UP w Słupsku, Maciej Maraszkiewicza z UP w Słupsku, Władysława Hanuszewicz z Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku (sekretarz), Renata Wismont – Prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Niepełnosprawnych „Dajmy Im Radość” w Słupsku. Konferencji przyświecało kilka celów, były to: przygotowywanie szkół masowych w taki sposób, żeby były w stanie każdemu uczniowi zapewnić optymalne środowisko do nauki; dostarczenie wiedzy nt. specyfiki pracy nauczycieli i uczniów pomorskich szkół i placówek oświatowych w obszarze edukacji włączającej; upowszechnianie problematyki dotyczącej neuroróżnorodności i neuroinkluzji w szkołach i placówkach oświatowych oraz podnoszenie jakości i skuteczności pomorskiej edukacji poprzez dbanie o kondycję psychiczną uczniów i nauczycieli.

W ramach pierwszej części, w sesji planarnej, której moderatorem był dr Sebastian A. Zdończyk, prelegenci zmierzali się z bardzo trudną problematyką inkluzji w edukacji. *Inkluzywne praktyki na rzecz wsparcia osób neuroróżnorodnych w edukacji i pracy* przedstawił dr n. społ. Michał Tomczak z Katedry Przedsiębiorczości Wydziału Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej. Dr n. społ. Grzegorz Piekarski, wicedyrektor Instytutu Pedagogiki UP w Słupsku zaprezentował wykład nt. *Rola języka inkluzywnego we wspieraniu dzieci i młodzieży w różnorodności – perspektywa pedagogiczna*. Zagadnienie: *Inkluzja edukacyjna dzieci*

w spektrum autyzmu na etapie przedszkola przedstawił mgr Tomasz Dobrowolski, który jest zarówno pracownikiem uniwersyteckim, jak i dyrektorem Przedszkola Miejskiego Integracyjnego nr 8 „Zamek Skarbów” w Słupsku. Psycholog, psychoterapeuta Maciej Maraszkiewicz (UP Słupsk) omówił temat *Jestem ważna/ważny. Im lepiej zadbasz o siebie, tym lepiej zadbasz o innych*. Na zakończenie sesji plenarnej wystąpiła dr Marta Jurczyk z Uniwersytetu Gdańskiego przedstawiając temat *Rozwój psychoseksualny i tożsamość seksualna nastolatków w spektrum autyzmu*.

Po przerwie, podczas której poczęstunek zapewniło Stowarzyszenie Przyjaciół Niepełnosprawnych „Dajmy Im Radość” w Słupsku, uczestnicy konferencji przeszli do sal dydaktycznych, gdzie odbyła się druga, warsztatowa część konferencji, moderowana przez Władysławę Hanuszewicz (PODN Słupsk). Podczas spotkań omówiono zagadnienia praktyczno-merytoryczne związane z pracą pedagogiczną we współczesnej szkole w 6 obszarach:

1. *Maszyny jako technika dramy pedagogicznej w pracy nad regulacją emocji w edukacji włączającej*, warsztat przeprowadziła dr Marta Jurczyk z Instytutu Pedagogiki na Wydziale Nauk Społecznych UG (seksuolożka, pedagoga specjalna i społeczna, edukatorka);
2. *Funkcjonowanie psychoseksualne osób z ASD – teoria i praktyka psychoseksuologiczna* zaprezentował uczestnikom warsztatu psycholog, psychotraumatolog, seksuolog, pracownik UP Słupsk dr n. zdr. Sebastian A. Zdończyk;
3. *Osoba nieneurotypowa w systemie edukacji – korzyści czy przeszkody?* to temat omówiony przez lek. Katarzynę Błachut-Cholewę, specjalistkę psychiatrii dzieci i młodzieży;
4. *Neuroróżnorodność w szkole – siła różnic czyli jak uczyć czerpiąc z potencjału* przedyskutowała z uczestnikami warsztatów Katarzyna Rodziewicz, psycholog – specjalista pracująca w PODN w Słupsku;
5. *Diagnoza neuroróżnorodności – na co zwracać uwagę?* to zagadnienie, które poruszyła Aleksandra Rynkiewicz, psycholog z Gabinetu Psychologicznego Simple w Słupsku;
6. *Rozpoznawanie potrzeb rozwojowych dziecka w przedszkolu* to temat warsztatu przeprowadzonego przez Tomasza Dobrowolskiego,

dyrektora Przedszkola Miejskiego Integracyjnego nr 8 w Słupsku i pracownika UP w Słupsku.

Uczestnicy Konferencji mieli również możliwość skorzystania z porad prawnych w zakresie praw osób z niepełnosprawnościami udzielanych przez mec. Paulinę K. Trzaskuś z Kancelarii Adwokackiej P.K. Trzaskuś ze Słupska.

Konferencja dedykowana była w szczególności dyrektorom i nauczycielom szkół oraz placówek oświatowych województwa pomorskiego. Uczestniczyli w niej również nauczyciele z sąsiednich województw: wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, jak również studenci Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Wydarzenie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem nauczycieli, terapeutów, specjalistów oraz rodziców. W konferencji wzięło udział 119 osób, w tym 96 skorzystało z 6 warsztatów metodycznych. Od roku 2015 przedsięwzięciu patronuje PFRON – Oddział Pomorski w Gdańsku.

Jubileuszowa V konferencja objęta została honorowym patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego. Fakt ten znacznie podniósł rangę wydarzenia i nadał znaczący wymiar problemom związanym z edukacją włączającą, realizowaną w pomorskich szkołach i placówkach oświatowych. Ponadto wzmacnił ideę akceptacji i tolerancji osób z niepełnosprawnościami oraz zrozumienia problemu neuroroznorodności i neuroinkluzji.

dr Sebastian A. Zdończyk

Zakład Psychologii w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Przewodniczący komitetu naukowo-organizacyjnego konferencji.

Władysława Hanuszewicz

Nauczyciel konsultant ds. wspomagania nauczycieli w zakresie pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Sekretarz komitetu naukowo-organizacyjnego konferencji.

JUBILEUSZ 25-LECIA Przedszkola Miejskiego Integracyjnego nr 8 „Zamek Skarbów” w Słupsku

„Do – jak dobroć ludzkich serc, re – jak rewelacji znak, mi – jak miły uśmiech ten, fa – jak fantastyczna gra, sol – solidnej wiedzy garść, la – landrynek słodki smak, si – jak siła więzi tej, bo tak w „Zamku skarbów” jest na co dzień” – to słowa jednej z piosenek, które 7 marca 2024 r. rozbrzmiewały na scenie auli wielofunkcyjnej Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku podczas uroczystości 25-lecia słupskiego Przedszkola Miejskiego Integracyjnego nr 8 „Zamek Skarbów”.

Ciekawa prezentacja historii i działań Przedszkola (udokumentowana licznymi zdjęciami) była osnową wzruszających występów artystycznych, podczas których zaprezentowały się wszystkie grupy przedszkolaczków, prowadzone uważną i pomocną dłońią swoich nauczycielek i wolontariuszy. Pomysłowa scenografia, piękna i wzruszająca choreografia, aranżacje muzyczne zdobiły tę uroczystość, a artystyczne występy przedszkolaków wzbudzały wzruszenie i radość widzów. Po zakończeniu części artystycznej był czas na gratulacje i podziękowania składane na ręce Tomasza Dobrowolskiego – dyrektora Przedszkola, a także skosztowanie urodzinowego tortu.

W uroczystości wzięli udział licznie przybyli goście, m.in.: Krystyna Danilecka-Wojewódzka – prezydentka Miasta Słupska, dr hab. inż. Zbigniew Osadowski, prof. UP – rektor Uniwersytetu Pomorskiego, dyrektorzy słupskich przedszkoli i szkół, zaprzyjaźnione i współpracujące fundacje, instytucje oraz przyjaciele Przedszkola, a przede wszystkim barwna, roześmiana i roztańczona społeczność „Zamku Skarbów”.

D.I.

Zdjęcia z FB Przedszkola nr 8 w Słupsku

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt CogniQuest ERASMUS+ w POMORSKIM OŚRODKU DOSKONALENIA NAUCZYCIELI w SŁUPSKU

Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku rozpoczął działania w ramach projektu CogniQuest – partnerstwo współpracy w sektorze edukacji szkolnej Erasmus+.

Czas trwania projektu

Projekt będzie realizowany od 1 grudnia 2023 r. do 30 listopada 2025 r.

Lider i partnerzy projektu

Liderem i koordynatorem projektu jest Les Appriemers – agencja wydawnicza (Francja, Paryż). Partnerzy projektu to: SCS LogoPsyCom – centrum innowacji edukacji (Belgia, Mons), a także Osnovna Škola Glina – szkoła podstawowa (Chorwacja, Glina), Arsa-keio Primary School of Patras – szkoła podstawowa (Grecja, Patras) oraz Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku (Polska).

Zróżnicowany skład zespołu projektowego pozwoli dostrzec możliwości wykorzystania strategii metapoznania w różnych działaniach edukacyjnych, a przede wszystkim w pracy z uczniem.

Adresaci projektu

Projekt adresowany jest do uczniów w wieku 8-12 lat, rodziców, nauczycieli, dyrektorów szkół i placówek oświatowych oraz pracowników ośrodków doskonalenia nauczycieli.

Cele projektu

Głównym celem projektu CogniQuest jest wsparcie uczniów w rozwijaniu umiejętności metakognitywnych i adaptacji do zmian na rynku pracy.

Metapoznanie najprościej mówiąc to myślenie o myśleniu. Sprawia, że nauka będzie efektywniejsza

poprzez zrozumienie, jakie procesy zachodzą podczas uczenia się. Metapoznanie pozwala zarządzać uczącemu się różnymi umiejętnościami umysłowymi.

Metapoznanie to zdolność do samoregulacji procesów uczenia się. Jako takie obejmuje ono zespół operacji intelektualnych związanych z wiedzą, kontrolą i regulacją mechanizmów poznawczych, które są zaangażowane w gromadzenie, ocenę i wytwarzanie informacji przez człowieka, krótko mówiąc: uczenie się!

Zostaną przygotowane dedykowane materiały dydaktyczne uczniom i nauczycielom. Przejdą one etap testowania z udziałem specjalistów w dziedzinie edukacji z krajów partnerskich i uczniów w wieku 8-12 lat.

Projekt ma za zadanie wdrożenie strategii metakognitywnych poprzez:

- wspieranie uczniów, aby byli odpowiedzialnymi, niezależnymi i świadomymi odbiorcami swojego procesu uczenia się,
- zwiększenie wiedzy dzieci i dorosłych na temat metapoznania,
- rozwijanie umiejętności uczenia się przez uczniów,
- budowanie u uczniów pewności siebie,
- w dłuższej perspektywie ułatwienie uczniom lepszego dostępu do rynku pracy.

1. Alka Dudek. Znaczenie Metacognition (Co to jest, pojęcie i definicja) – Znaczenia. https://znaczenia.com.pl/znaczenie-metacognition-co-to-jest-pojecie-i-definicja-znaczenia/?utm_content=cmp-true [dostęp: 06.03.2024]

Zespół projektowy PODN w Słupsku:

Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Anna Kreft, Dorota Iwanowicz, Katarzyna Rodziewicz

LIDER PROJEKTU:

PARTNERZY PROJEKTU:

Jolanta Betkowska

Finał z Szymborską

VIII POMORSKI KONKURS LITERACKI DLA NAUCZYCIELI

15 grudnia 2023 roku w sali konferencyjnej Pomorskiej Biblioteki Pedagogicznej w Słupsku zgromadziło się ponad 100 osób, by uczestniczyć w wydarzeniu, jakim był finał VIII Pomorskiego Konkursu Literackiego dla Nauczycieli.

Pomorski Konkurs Literacki dla Nauczycieli, organizowany przez Pomorską Bibliotekę Pedagogiczną w Słupsku i Stowarzyszenie Edukacyjne Volumin, już od ponad dziesięciu lat z powodzeniem inspiruje i promuje twórczość literacką nauczycieli i innych pracowników oświatowych z województwa pomorskiego. Do tej pory blisko dwustu autorów nadesłało niemal pół tysiąca tekstów, a prace spływały zarówno z miast, jak i niewielkich miejscowości, z każdego zakątka regionu. VIII edycja konkursu, w roku 2023, została objęta patronatem honorowym Marszałka Województwa Pomorskiego, Pomorskiego Kuratora Oświaty, Starosty Powiatu Słupskiego oraz Prezydentkę Miasta Słupska, zaś patronatu medialnego udzieliło Radio Gdańsk. Komisja konkursowa w składzie: Jolanta Nitkowska-Węglarz, red. Zbigniew Babiarczyk-Zych, prof. UP Sławomir Rzepczyński i przedstawiciel organizatora Jolanta Betkowska, oceniało 19 wierszy i 15 tekstów prozatorskich. Jury zdecydowało o nagrodach i wyróżnieniach w dwóch kategoriach – prozy i poezji. W kategorii poezji nagrody głównej nie przyznano, a wyróżnienie otrzymała Marta Burzyńska ze Słupska za wiersz ****Babcinym...;* w kategorii prozy nagrodę główną otrzymała Ewa Krzemińska z Lęborka za *Echo serca*, zaś wyróżnienia – Grażyna Pawełoszek ze Słupska za *Jezdeś jeszcze?*, Barbara Pieślak z Jezierzyc za *Sypiając z duchem*, Marzena Markowicz z Grabna za *Zapach rutyny*, Joanna Witt-Szymerkowska z Sopotu za *Maski*. Jury przyznało także nagrodę pozaregulaminową dla tekstu *Belferskie łęki* Andrzeja Gałata z Grabna, za szczere i emocjonalne odniesienie się do problemów współczesnej edukacji.

*Babcinym
Groszkiem pachnie aleja
Najukochańsze oczy
Wypatrują mnie u bramki
Dłonie
Zmarszczką przyodziane
Kładą się na głowie
Warkoczem ukwieconym*

*Chwytam się zapachu
Zerwanego
W dorosłym już życiu.
Bardzo mi
Dziecięcy
I bliski
Mrużę oczy
Już nie takie młode
Wyglądam w przyszłość
Niosąc w tornistrze
Zapiski rad i trosk
Wyhaftowane na tamborku
Ukochaną ręką*

*Ten piękny wiersz Marty Burzyńskiej oraz inne nagrodzone teksty czytali podczas finału konkursu Natalia i Marek, uczniowie V LO w Słupsku, przygotowani przez Małgorzatę Kowalczyk. Usłyszenie własnego utworu na scenie, interpretowane przez wspaniałą młodzież, było dla laureatów przeżyciem, jak dla Ewy Krzemińskiej, której fragment *Echa serca* wybrzmiał dla stuosobowej publiczności:*

Był piękny maj. Nawet jak maj jest do dupy, to i tak jest piękny. Bo deszcz. Bo lilak pospolity. Bo ciepło i zielono. Niech będzie. Niechętnie zgadzam się na ten historyczny zbiorowy zachwyty. Wolę listopad ciągnący za sobą słoneczny ogon października.

Tymczasem, a właściwie tamtym, bo trochę wcześniej niż w maju, serce moje zapragnęło wolności. O poranku, niekiedy wieczorami, ale zawsze trzymając się kurczowo delikatnych, poszarpanych nitek snu, objęło się niespokojnie o krawędzie klatki. Piersiowej. Rozpęd. Kilka uderzeń. Spokój. Czysta. Przed kolejnymi uderzeniami. Taki trzepot ptasich skrzydeł. Wróbel. Szpak. Może gil. Nie. Nie pasują. Wyobraziłam sobie pięknego, tustego gołębia.

O tak. Gołąb czarny. Rzadko już spotykany u wybrzeża Japonii. Gatunek zagrożony wyginięciem. Tak więc wyobraziłam sobie gołębia, który skubiąc spokojnie jakieś okruszki wspomnień, nieoczekiwanie postanawia zerwać się do lotu. Wielokrotnie i uparcie. Rozpędza się, uderza, dławi. Zaczął niepokoić.

Umówiłam się. Na czternastą. Na wizytę. U cardiologa. Siedzę przed gabinetem. Oddział zapełniony. Szlafroczyki pielgrzymują do kuchni po herbatę. Wcałe nie stare te szlafroczyki. Jeszcze w zielone grają.

Ale doktor kazał uspokoić, nakarmić, oswoić gołębie. A potem będzie można mieć gorączkę sobotniej nocy. Na razie powrót z herbatą na salę. Już jutro, za tydzień, ewentualnie po niedzieli będzie można się zakochać.

Wśród owych stu osób znajdował się gość z Krakowa, którego wykład stanowił piękne zwieńczenie finału VIII Pomorskiego Konkursu Literackiego dla Nauczycieli. Wystąpienie pod tytułem „Wszystko, co chcemy wiedzieć o Wisławie Szymborskiej, czyli spotkanie z prof. Michałem Rusinkiem” pozostanie z pewnością w pamięci obecnych na sali. Niedysyjszy sekretarz

noblistki, a obecnie prezes Fundacji Wisławy Szymborskiej, niezwykle zajmująco i w pięknym stylu przybliżył nieoficjalny wymiar postaci poetki, prezentując zarówno jej utwory – z tych najmniej znanych, jak i anegdotki z życia literackiego osób z kręgu bliżej czy dalej skupionego wokół pani Wisławy.

VIII Pomorski Konkurs Literacki dla Nauczycieli zakończył się wspaniałym finałem, a w Pomorskiej Bibliotece Pedagogicznej w Słupsku nie tylko jeszcze trwają jego echa – zapraszamy do zapoznania się z tekstami laureatów oraz przeczytania niezmiernie interesującej rozmowy z nagrodzoną Ewą Krzemińską – ale już zaczynamy przygotowywać IX edycję w roku 2025. Zachęcamy do pisania. Niech po raz kolejny okaże się, że w Ciele Pedagogicznym drzemie Duch Literacki.

Wszystkie nagrodzone teksty można przeczytać na stronie internetowej organizatora: <https://pbp.slupsk.pl/aktualnosci/viii-pomorski-konkurs-literacki-dla-nauczycieli/>

Jolanta Betkowska

Koordinator Pomorskiego Konkursu Literackiego dla Nauczycieli, Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku

Marta Kłosowska

Edukacja morska wspierająca różnorodność i inkluzję w SOSW im. Biskupa z Miry Św. Mikołaja w Żukowie

W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Biskupa z Miry Św. Mikołaja w Żukowie każdy z uczniów jest wyjątkowy i w indywidualny sposób traktowany. Nasze działania opieramy na mocnych stronach uczniów i szukamy sposobów i możliwości, aby móc je rozwijać.

Już od wielu lat rozbudzamy w dzieciach poczucie tożsamości ze swoim regionem poprzez udział i realizację zadań Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej. Interdyscyplinarność i elastyczność Programu, a także jego bogata obudowa merytoryczna, pozwala nam na taki dobór działań, który sprzyja rozwojowi naszych podopiecznych, wpływa na integrację ze środowiskiem lokalnym, pomaga we włączaniu ich do społeczności nie tylko tej szkolnej, otwiera i wzmacnia poczucie własnej wartości, w atrakcyjny sposób urozmaica tok nauki i zdobywanie nowych umiejętności – ogółem – na kształtowanie kompetencji kluczowych.

Piękne kaszubskie jeziora są doskonałym miejscem do tego, aby wprowadzać uczniów w świat zagadnień związanych z marynistyką i żeglarstwem. W placówce staramy się „na sucho” zaznajomić dzieci z elementami żeglarstwa, dostosowując treści, metody i formy pracy do możliwości naszych wychowanków. Podczas zajęć kółka morskiego uczymy się robić węzły, poznajemy elementy wyposażenia oraz budowy łódek. Często wykonujemy prace plastyczne z elementami marynistycznymi, aby w każdy możliwy sposób akcentować wodny kaszubski region, w których mieszkamy.

Jednak to prawdziwa wyprawa na wody jezior czy morza jest największym przeżyciem dla każdego z uczestników. We wrześniu 2023 r., dzięki Kołu Gospodyń Wiejskich w Tuchomiu oraz Młodzieżowemu Klubowi Wodné Sporté, mogliśmy żeglować po wodach Jeziora Tuchomskiego. To tam przełamywaliśmy swoje lęki oraz stereotypy na temat żeglowania dzieci

z niepełnosprawnościami. Już samo wejście na jacht było dla uczniów ogromną radością. Potwierdzają to słowa jednego z uczestników: Na początku trochę się bałem, ale jak już byłem na tej łodzi, to było fajnie i czułem się szczęśliwy. Choć nie każdy z uczniów ma w sobie tyle odwagi, aby wejść na jacht, to już samo zapoznanie się z nim „na żywo” sprawia, że może następnym razem uda się pokonać strach i wkroczyć na pokład.

Po obejrzeniu kilku filmików, na których jacht przechyła się, a znajdujący się na nim ludzie muszą się wychylać, niektórzy odczuwali lęk. Na szczęście podczas naszego żeglowania nie było mocnego wiatru, którego nasi podopieczni bali się najbardziej. Żeglowanie jest naprawdę bardzo przyjemne, a sam kontakt z wodą otwiera dzieci na nowe wrażenia i doświadczenia. Swoimi działaniami udowadniamy, że nasi wspaniali podopieczni mogą w pełni korzystać z życia, rozwijać się i integrować, poznawać ciekawe miejsca, a także zdobywać nowe doświadczenia i pokonywać swoje bariery.

Działania realizowane na rzecz podopiecznych SOSW w Żukowie bardzo integrują społeczność lokalną, która w różnej formie wspiera i włącza się w przedsięwzięcia realizowane w Ośrodku. W czerwcu 2023 r. odbył się, jak co roku, festyn integracyjny „Jesteśmy wśród Was – Ahoj przygodo!”, którego atrakcje opierały się na elementach marynistycznych. Podczas spotkania nie zabrakło dobrej zabawy przy szantach, nauki robienia węzłów, eksperymentów wodnych, zabawnych konkurencji sportowych, pokazu strażackiego OSP w Żukowie. To był wspaniały, integracyjny czas.

Uczniowie SOSW w Żukowie od września prężnie działają podczas zajęć na kółku morskim. Rozwijają swoje talenty i odkrywają nowe. Podczas spotkań uczyli się robienia węzłów, rysowania elementów marynistycznych czy słuchali bajek o morzu. Nasi wychowankowie raz w tygodniu rozwijają również umiejętności pływania, ćwiczą, oswajają się z wodą na basenie.

Teraz tęsknie czekamy na wiosnę i rozpoczęcie sezonu żeglarskiego. Na pewno znów podejmiemy starania o to, by nasi uczniowie mogli zażyć żeglarskiej przygody. Spójrzcie jak pięknie prezentują się nasze żaglówki na Jeziorze Tuchomskim. Mamy nadzieję, że będziemy mogli tam jeszcze wrócić i że spotkacie nas na wodach jezior kaszubskich, a może i na Morzu Bałtyckim. Ahoj przygodo!

Marta Kłosowska

Wychowawca i nauczyciel klas dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi w SOSW im. Biskupa z Miry Św. Mikołaja w Żukowie, szkolny koordynator Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej.

Katarzyna Leończyk

„Z Energą na Księżyc” PROJEKT EKOLOGICZNY UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ IM .W. WITOSA W BIERKOWIE

Pogarszanie stanu środowiska stanowi jeden z najważniejszych problemów z jakimi musi zmierzyć się współczesny człowiek. Dlatego uczniowie Szkoły Podstawowej im. W. Witosa w Bierkowie, noszącej miano Eko-Szkoły, wkraczają do akcji. Opracowaliśmy kolejny już projekt ekologiczny, którego celem jest podniesienie świadomości mieszkańców naszego regionu poprzez budowanie właściwych postaw ekologicznych i uczenie zasad myślenia o środowisku naturalnym. Ważne jest zwrócenie uwagi uczniów i mieszkańców naszego regionu na problem spalania śmieci w piecach i wpływu zanieczyszczonego powietrza na zdrowie i środowisko, a także konieczność segregacji odpadów, co zmniejszy ich ilość i spowoduje likwidację dzikich wysypisk śmieci.

Projekt ekologiczny „Z Energą na Księżyc” sponzorowany przez Energa Grupa Orlen, wprowadza dzieci i dorosłych w świat ponadczasowych wartości, takich jak szacunek do otaczającej przyrody i mądre zarządzanie dobrami. Ma uświadomić nam, jak ważna jest czysta Ziemia, jakie skutki przynosi ocieplenie klimatu, co go powoduje i jak go zatrzymać, by nie trzeba było szukać dla nas ludzi innych miejsc do życia w Kosmosie. Bo przecież zmiany klimatyczne mogą oznaczać koniec życia dla naszej planety. W projekcie odpowiadamy na pytanie „Jak wyglądałoby życie na Księżycu, gdyby ludzkość straciła Ziemię?”. W tym celu wykorzystany został teleskop, dzięki któremu

uczniowie mogli dokonać wnikliwej obserwacji ciał niebieskich Układu Słonecznego. Zespół *badaczy – astronomów* wzbogacił naszą wiedzę na temat Księżyca i odpowiedział na pytanie: czy byłoby tam możliwe życie i na jakie przeszkody napotkałby człowiek gdyby chciał tam zamieszkać? Zbudowaliśmy elementy Bazy Księżycowej z klocków Lego. Mogliśmy rozwijać swoją wyobraźnię i kreatywność. Zachęciło to nas do lepszego poznania Kosmosu i ciał niebieskich. Klocki Lego posłużyły nam również do zbudowania rakiety kosmicznej i łazika księżycowego. Przy pomocy dronów wykonaliśmy symulację lotu statku powietrznego i lądowania na Księżycu. Byliśmy operatorami zaawansowanej technologii kontroli lotu. Poprawiliśmy swoje umiejętności programistyczne. iPady posłużyły nam do nauki programowania i sterowania obiektami latającymi. W ramach konkursu wykonaliśmy strój astronauty z materiałów recyklingowych, jak również zdjęcia Księżyca, które wzięły udział w konkursie pt. „Księżyc w obiektywie”. Grupa *uczniów – ekologów* podjęła się wyzwania ocalenia Ziemi. Narysowaliśmy plakaty na temat: „Nasza Ziemia – Nasz Dom. Nie truj – Nie śmieć”, które zostały wyeksponowane na terenie szkoły.

Przygotowaliśmy także ulotki o zasadach segregacji odpadów i zgubnych skutkach palenia śmieci w piecach, które zostały przekazane rodzicom, a także udostępnione w sklepach i bibliotekach regionu. Został napisany List Otwarty do władz i mieszkańców Gminy

Słupsk oraz Rady do Spraw Środowiska, Energii i Zasobów Naturalnych w Warszawie pt. „Stop paleniu śmieci”. W celu pokazania działań recyklingowych odbyła się wycieczka do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie.

Na podsumowanie projektu: stworzyliśmy hasło: **WSPÓLNIE OCALIMY ZIEMIĘ – NIE CHCEMY SZUKAĆ INNEGO DOMU**; zasadziliśmy w pobliżu szkoły drzewo – symbol więzi i miłości do Ziemi.

Nasze działania projektowe przyczyniły się do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców regionu, do lepszego zrozumienia potrzeby segregacji odpadów, zakazu spalania śmieci w domowych piecach. Chcemy być wzorem dla innych również w zapobieganiu „dzikim wysypiskom”. Wyrobimy u siebie nawyki segregowania odpadów, nieśmiecenia, monitorowania niepalenia śmieci i dbania o środowisko przyrodnicze. Będziemy mieli poczucie odpowiedzialności za stan naszej planety i docenimy walory przyrodnicze Ziemi. Kluczem do tego, by mieć realny wpływ na ochronę środowiska jest dzielenie się wiedzą i zaangażowanie nas wszystkich. Chcemy żyć na zdrowej i pięknej planecie. Pragniemy mieć swój udział w ochronie środowiska w którym żyjemy. Jesteśmy jego częścią i chroniąc je przed zagładą gwarantujemy lepsze życie sobie i przyszłym pokoleniom. Pamiętajmy, że dbanie o środowisko naturalne Ziemi jest zadaniem każdego z nas i wymaga podejmowania codziennych działań.

Zadania realizowane w ramach projektu przyczyniły się również do znacznej poprawy kompetencji informatycznych uczniów. Poznali oni zasady obsługi dronów i zdobyli umiejętność sterowania nimi. Dzięki wykorzystaniu iPadów nauczyli się programować i planować trasy przelotu tych bezałogowych statków powietrznych. W czasie realizacji zadań projektowych dzieci pracowały w zespołach zadaniowych, co znacząco poprawiło relacje między innymi. Wspólnie pokonywali napotkane wyzwania, co umocniło w nich wiarę we własne siły, odkryli w sobie nowe zdolności, doświadczyli formy naukowej przygody, która poszerzyła horyzonty ich zainteresowań.

Liderzy projektu: Krzysztof Plebanek – dyrektor Szkoły, Katarzyna Leończyk – nauczycielka geografii oraz Piotr Ceranowski – nauczyciel informatyki.

Katarzyna Leończyk

Nauczyciel przyrody i geografii w Szkole Podstawowej w Bierkowie. Prowadzi lekcje metodami aktywnymi, pozwalając uczniom na odkrywanie ich pasji. Liderka i koordynatorka szkolnego profilu Eko-Szkoły; pomysłodawczyni i realizatorka wielu projektów o charakterze ekologiczno-naukowym.

Beata Trofimowicz

IX Pomorski Festiwal Piosenki Marynistycznej „Marina 2023”

Od blisko dekady najważniejszą imprezą marynistyczną dla uczniów szkół podstawowych jest Pomorski Festiwal Piosenki Marynistycznej „Marina”. Odbywa się on pod patronatem Prezesa Ligi Morskiej i Rzecznej oraz Wójta Gminy Kobylnica. Od 2021 r. honorowy patronat przyjął także Starosta Słupski. IX Gala Finałowa odbyła się 25 listopada 2023 r.

Komitetem Organizacyjnym Festiwalu od początku kieruje Jan Wild, prezes słupskiego oddziału LMiR. Organizacja Festiwalu oparta jest na wolontariacie członków Ligi i środkach finansowych i rzeczowych darowanych przez współorganizatorów, partnerów i fundatorów nagród. Zadaniem festiwalu jest propagowanie tradycji morskiej w piosence oraz wspieranie działań w zakresie edukacji morskiej, w tym Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej. **Organizatorzy** starają przyczynić się do rozwijania zainteresowań i zdolności muzycznych oraz wokalnych młodych wykonawców, a także do umożliwiania współzawodnictwa artystycznego uczniów szkół podstawowych z województw: kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego. **Współorganizatorzy** tegorocznego Festiwalu to: Gmina Kobylnica, Centrum Kultury Powiatu Słupskiego i Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. **Instytucje partnerskie** to: Morski Powiat Słupski, Gmina Kępice, Miasto Ustka, Miasto Lębork, Miasto Słupsk, Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych, Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce, Morska Jednostka Rakietowa w Siemiro-

wicach, S/Y Gryfita, Spółdzielnia Socjalna „Razem” w Kępicach, Stowarzyszenie „Latarnik”, Słupskie Centrum Kultury „Schron”, Ustka – Tour S.C. Wsparcia organizacyjnego udzielili: Gminne Centrum Kultury i Promocji w Kobylnicy, Centrum Usług Wspólnych w Kobylnicy, Gminna Biblioteka Publiczna w Kobylnicy i Szkoła Podstawowa nr 1 w Słupsku. Pomieszczenia, sprzęt i pełną obsługę techniczną Gali Finałowej udostępniła Gmina Kobylnica. Ponadto uczestnicy otrzymali gadżety z Kancelarii Prezydenta RP, Gminy Kobylnica, Miasta Lębork, Morskiego Powiatu Słupskiego i Miasta Ustka.

Do dziewiątej edycji Festiwalu zgłoszono udział 26 solistów i 10 zespołów. Festiwal „Marina 2023” zorganizowany został w dwóch etapach. 15 listopada 2023 r. jury po wysłuchaniu i obejrzeniu online zgłoszonych występów z udziałem 78 uczestników zakwalifikowało do Gali Finałowej 13 wykonawców – ogółem 26 młodych artystów. Ponadto w finale uczestniczyło ok. 180 gości i widzów.

Jury festiwalowe tegorocznej edycji tworzyli: Roman Seta – dyrektor SP w Warcinie (przewodniczący), Maciej Kozakiewicz – kierownik Klubu Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce, Robert Czerwiński – prezes Pomorskiego Towarzystwa Muzycznego „Makrofon” oraz Anna Bielecka – wicedyrektor SP 1 w Słupsku (sekretarz).

W kategorii *soliści młodsi* pierwsze miejsce zajęła **Nicol Jaśkowska** z piosenką „Hej żeglujże żeglarzu”

(SP 6 Słupsk, opiekun: Magdalena Kwidzińska), drugie przypadło **Anu Tomaszewskiej** za piosenkę „Bosmanowa bosmanowa” (Katolicka SP Ziarno Słupsk, opiekun: Kamila Niemczycka).

W kategorii *zespoły młodsze* wygrało „Canto” (SP 11 Słupsk, opiekun Magdalena Kwidzińska) z utworem „Brzeg Nowej Szkocji” przed „Muszelkami” (SP 3 Ustka, opiekun Urszula Tamulis) za wykonanie utworu „Do zobaczenia na wodzie”.

W kategorii *solisci starsi* pierwsze miejsce przypadło **Blance Korniluk** (SP 3 Ustka, op. U. Tamulis) z utworem „Sztorm”, a drugie **Leonowi Pawlikowskiemu** (SP 1 Ustka, op. Karina Werra) za piosenkę „Białe mewy”. Jury w tej kategorii przyznało trzy miejsca trzecie, zajęli je: **Zofia Zaremba** (Szkoła Muzyczna Słupsk, opiekunowie Aleksandra Cybula i Piotr Mach) z utworem „Przechyły”, **Julia Trofimowicz** (SP 3 Słupsk, opiekun Ewa Chowaniec) za wykonanie utworu „Po co mi to było” i **Misheel Tomaszewska** (Katolicka SP Świętej Rodziny z Nazaretu, opiekun Kamila Niemczycka) za utwór „Gdzie to siódme morze”. Ponadto **Maja Janowicz** (KSP Ziarno Słupsk, opiekun Kamila Niemczycka) za wykonanie piosenki „Perłowa łódź” otrzymała Nagrodę Specjalną Jury.

W kategorii *zespoły starsze* statuetka za pierwsze miejsce trafiła do duetu **Blanka i Hanna** (SP 3 Ust-

ka, opiekun Urszula Tamulis) z utworem „Chcę żeglować”. Statuetkę za drugie miejsce dostało trio „**Błękitna apaszka**” (KW 7 BOW Słupsk, opiekun Zbigniew Sawicki) z utworem „Szanta pasiajstwy skarpetki”. Statuetka za trzecie miejsce otrzymał zespół „**Andante**” (DK Ustka, opiekun Mariola Wólczyńska) z piosenką „Wróćmy na jeziora”.

Tradycją festiwalu są **nagrody dla opiekunów**, fundowane przez Prezydentkę Miasta Słupska, Komisję Zakładową KNSZS „Solidarność ‘80” i Zarząd Oddziału Ligi Morskiej i Rzeźniczej. W tym roku otrzymali je: **Magdalena Kwidzińska ze Słupska i Urszula Tamulis z Ustki**.

Laureaci otrzymali atrakcyjne nagrody, wśród których znalazły się między innymi: rejsy żeglarskie Gryfitą, rejsy turystyczne galeonami, profesjonalne nagrania w studiu Centrum Kultury „Schron”, karty подарunkowe, słuchawki, wakeboard (narty wodne), gry planszowe.

Dziękujemy wszystkim fundatorom wspaniałych nagród i zapraszamy na kolejną, jubileuszową „Marinę”.

Beata Trofimowicz

Nauczycielka historii i języka kaszubskiego w SP Kobylnica, przewodnicząca Komisji Zakładowej KNSZZ „Solidarność ‘80”.

„Zajęcia na fali”

KONKURS DLA NAUCZYCIELI NA SCENARIUSZ ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH O TEMATYCE MORSKIEJ

Zapraszamy **nauczycieli z województwa pomorskiego** wszystkich etapów kształcenia do udziału w IV edycji konkursu „Zajęcia na fali”. Pracę konkursową stanowi scenariusz zajęć edukacyjnych o tematyce morskiej służący realizacji podstawy programowej, opracowany przez jednego nauczyciela. Zajęcia winny mieć charakter interdyscyplinarny.

Zaproponowane w scenariuszu metody, techniki i formy pracy, a także środki dydaktyczne powinny umożliwiać realizację celów zajęć (w tym kształtowanie kompetencji kluczowych oraz tożsamości regionalnej wynikające z nadmorskiego położenia województwa), a także sprzyjać jak największej aktywizacji młodych ludzi w procesie uczenia się.

Celem konkursu jest m.in. propagowanie tematyki związanej z szeroko rozumianą edukacją morską, powiązaniu podstaw programowych poszczególnych przedmiotów szkolnych i innych zajęć edukacyjnych z zagadnieniami wynikającymi z nadmorskiego położenia naszego regionu, rozwijanie kreatywności nauczycieli, aktywizowanie nauczycieli i uczniów do poznawania nadmorskiego potencjału Pomorza, wszechstronny rozwój młodych Pomorzan, wykorzystanie dorobku projektu edukacyjnego pn. „Złap wiatr w pomorskie żagle wiedzy”, morskiej tradycji regionu oraz zasobów gospodarczych.

REGULAMIN

Konkurs organizowany jest przez Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku we współpracy z Departamentem Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Regulamin konkursu: <https://tiny.pl/dmzl7>

POMORSKI PROGRAM
EDUKACJI MORSKIEJ

Harmonogram konkursu:

- Od 6.10.2023 r. do 30.04.2024 r. – przygotowanie scenariusza konkursowego i przeprowadzenie na jego podstawie zajęć otwartych.
- 10.05.2024 r. – termin przesłania konkursowego scenariusza i wymaganej dokumentacji.
- 14.06.2024 r. – ogłoszenie wyników konkursu oraz podanie terminu i miejsca wręczenia nagród.

Irena Czyż

Konkurs „Mój Las” XXXVII edycja 2023/2024

Mieczysława Halicka i Władysław Bądkowski to dwa bardzo ważne nazwiska związane z Ligą Ochrony Przyrody w naszym regionie. Tylko dzięki uporowi i determinacji tych dwóch osób mamy jeszcze w regionie śluskim Zarząd Okręgowy LOP, który jest organizatorem konkursu na pierwszym etapie. Praca w Lidze Ochrony Przyrody jest całkowicie społeczna. W następnych latach, jeśli nie znajdą się następcy, nasz region zostanie „wchłonięty” przez Zarząd Okręgowy w Gdańsku. Zatem zapraszam do współpracy i kontaktu nauczycieli biologii i przyrody, dla których nie jest obojętny los LOP w regionie śluskim.

Konkurs „Mój Las” organizowany jest przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa oraz Ligę Ochrony Przyrody od 1986 r. Celem konkursu jest poszerzanie wiedzy przyrodniczej i ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej, promowanie walorów przyrodniczo-turystycznych polskich lasów oraz zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska. Tematyka prac konkursowych dotyczy szeroko rozumianej ochrony przyrody i środowiska, pracy leśników, gospodarki leśnej oraz wykorzystania surowca drzewnego.

Konkurs „Mój Las” prowadzony jest dwuetapowo:

- I etap na szczeblu regionalnym,
- II etap na szczeblu centralnym.

I etap – na szczeblu wojewódzkim organizują Zarządy Okręgowe LOP, które przy udziale pozostałych współorganizatorów powołują Sąd Konkursowy i dokonują oceny wszystkich nadesłanych prac. Najlepsze z nich kwalifikowane są do etapu centralnego.

W konkursie biorą udział dzieci i młodzież ze szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, podzieleni na cztery kategorie wiekowe.

Tematy konkursu obowiązujące w XXXVII edycji 2023/2024 dla każdej kategorii wiekowej:

1. kategoria I: **Co można zrobić z drewna?** (dzieci szkół podstawowych klas I-III);
2. kategoria II: **Jak powstaje las?** (dzieci szkół podstawowych klas IV-VI);
3. kategoria III: **Sport i turystyka w lesie** (młodzież klas VII i VIII);
4. kategoria IV: **Las a społeczeństwo** (młodzież liceów ogólnokształcących oraz szkół zawodowych).

Sądy konkursowe na szczeblu regionalnym powołane przez ZO LOP dokonują oceny nadesłanych prac i wyboru dwóch najlepszych w każdej kategorii wiekowej, które są kwalifikowane do II etapu konkursu. Na etapie centralnym Główny Sąd Konkursowy wyłoni laureatów I, II i III stopnia i ogłosi wyniki konkursu w terminie do 15 kwietnia 2024 roku.

9 stycznia 2024 r. odbyło się posiedzenie Sądu Konkursowego w regionie śluskim, który **rozpatrzył 26 prac**, w tym: I grupa: 22 prace z 2 szkół; II grupa: 3 prace z 1

szkół; III grupa: 1 praca; IV grupa: brak prac – i wyłonił najlepsze prace XXXVII edycji konkursu „Mój Las”.

Sąd Konkursowy w składzie: przewodnicząca – Irena Czyż, członek – Mieczysława Halicka, członek – Władysław Bądkowski, zapoznał się ze wszystkimi pracami i dokonał ich analizy, której podstawą, zgodnie z regulaminem konkursu, były: wartość merytoryczna pracy, forma opracowania, samodzielność w opracowaniu pracy oraz oryginalność ujęcia tematu, ogólna estetyka pracy, pomysłowość szaty graficznej. Sąd Konkursowy postanowił nagrodzić niżej wymienione prace:

grupa I

- **I miejsce: Filip Owczarski**, klasa IIb, Szkoła Podstawowa nr 3 w Ślusk, opiekun Wioletta Knapa-Przedborska,
- **II miejsce: Iga Kretkowska**, klasa IIa, Zespół Szkół w Damnicy, opiekun Katarzyna Styk,
- **wyróżnienie: Alija Dobrianska**, klasa IIb, Szkoła Podstawowa nr 3 w Ślusk, opiekun Wioletta Knapa-Przedborska,
- **wyróżnienie Sebastian Tutkaj**, klasa Ia, Szkoła Podstawowa nr 3 w Ślusk, opiekun Anna Staszyńska.

grupa II

- **I miejsce: Helena Rola**, klasa IVa, Zespół Szkół w Damnicy, opiekun Agnieszka Michalczyk,
- **II miejsce Zuzanna Krysiak**, klasa IVa, Zespół Szkół w Damnicy, opiekun Agnieszka Michalczyk.

grupa III

- **I miejsce: Otylia Kwiecień**, klasa VIIId, Szkoła Podstawowa nr 3 w Ślusk, opiekun Irena Korczyńska.

Prace konkursowe zakwalifikowane do szczebla centralnego – zarówno nagrodzone, jak i pozostałe – nie będą zwracane autorom i zostaną przekazane do Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. Sąd konkursowy postanowił przyznać również wyróżnienia, jednak te prace nie są wysyłane na etap centralny, zgodnie z regulaminem.

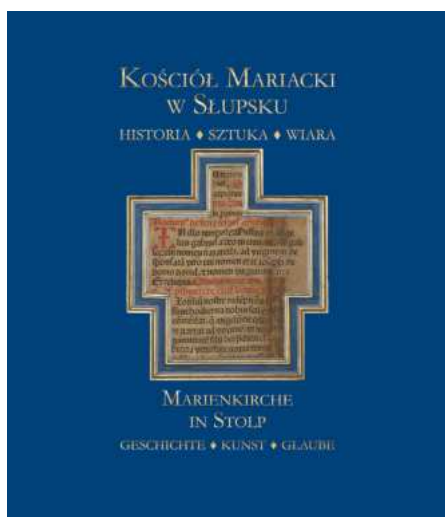
Wszystkim laureatom i wyróżnionym serdecznie gratulujemy. Serdecznie dziękuję za wszystkie nadesłane prace. Ze smutkiem stwierdzam, że obserwuję coraz mniejsze zainteresowanie konkursem. Z roku na rok liczba przysyłanych prac systematycznie maleje. Wśród dzieci młodszych jest większe zainteresowanie, bo prawdopodobnie nauczyciele skuteczniej zachęcają ich do udziału. W bieżącej edycji zabrakło prac w najstarszej grupie wiekowej. Dlaczego? Z pewnością złożyło się na to wiele czynników. Szczególne uznanie i słowa podziękowania należą się szkołom, które co roku nadsyłają prace uczniowskie, są to: **Szkoła Podstawowa nr 3 w Ślusk i Zespół Szkół w Damnicy.**

Irena Czyż

Przewodnicząca sądu konkursowego etapu śluskiego (regionalnego).

Jan Wild

Symbol miasta – album o kościele Mariackim w Słupsku KOŚCIÓŁ MARIACKI W SŁUPSKU. HISTORIA, SZTUKA, WIARA...

W 2023 r. ukazało się obszerne opracowanie dziejów kościoła Mariackiego w Słupsku. Nie brakuje mu zalet, ale warto dodać trochę uzupełnień.

W 1910 r. ks. Walther Bartholdy, ówczesny proboszcz parafii mariackiej w Słupsku, opublikował na 576 stronach książki *O, Słupsku, jesteś godzien chwały* (oryginalny tytuł: „*O Stolpa du bist ehrenreich...*”). *Kulturgeschichtliche Beiträge zur Kirchen – und Stadtgeschichte von Stolp. Zum 600 jährigen Jubelfeste der Stadt und der Marienkirche*) historię słupskiego kościoła farnego na tle dziejów miasta i religijnych dziejów ziemi słupskiej. Po 113 latach od tamtej edycji kościół Mariacki w Słupsku doczekał się pierwszej monografii w języku polskim. Pod redakcją teologa dr Michała Rycherta ukazał się album zatytułowany *Kościół Mariacki w Słupsku. Historia, sztuka, wiara. Marienkirche in Stolp. Geschichte, Kunst, Glaube*.

Album historyczno-artystyczno-teologiczny

Książka podzielona została na trzy części. W założeniu przyjętym przez dr. M. Rycherta trzy rozdziały

składające się na album mają za zadanie w sposób kompleksowy ukazać główne aspekty historii i znaczenia kościoła Mariackiego dla społeczności Słupska.

Część pierwsza prezentuje historię kościoła Mariackiego od jego początków po lata współczesne. Autorem jest Zdzisław Machura, społecznik, popularyzator historii Słupska, który w przystępny, popularyzacyjny sposób przeprowadza poprzez długą, a chwilami również burzliwą historię kościoła i parafii. Część ta jest bogato ilustrowana między innymi nigdy niepublikowanymi zdjęciami archiwaliów sięgających 1291 roku.

Autorką rozdziału *Zabytkowe wyposażenie kościoła Mariackiego w Słupsku* jest Katarzyna Bartosiewicz. Lokalna znawczyni zabytków, pracownica słupskiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków i popularyzatorka historii sztuki sakralnej, opisuje walory artystyczne, symbolikę i znaczenie wyposażenia kościoła i jego architektury. Nie wszystko, co w ciągu wieków zostało w nim zgromadzone, zachowało się do naszych czasów. Z najstarszych zabytków przetrwała „grupa Ukrzyżowania”, bogato zdobiona ambona oraz dwa epitafia, które nie uległy zniszczeniu po zajęciu miasta przez Sowieców.

Nazwa kościoła związana jest z osobą Marii, stąd trzeci rozdział *Tryptyk Maryjny – Niepokalana Matka Dziewica*, poświęcono refleksji nad postacią matki Jezusa. Michał Rychert, w formie opracowania teologicznego, przedstawił najważniejsze dogmaty maryjne, ukazując ich rzeczywiste znaczenie i głębię. Wyszedł ze słusznego założenia, że kościół to nie tylko zabytkowa budowla, pomnik architektury, miejsce, gdzie można podziwiać cenne dzieła sztuki. Nie byłoby tego bez żywej wiary całych pokoleń słupszczyzan, ewangelików i katolików.

Album wydany starannie, na kredowym papierze w twardej złoczonej obwolucie, liczy łącznie 280 stron. Jest to praca dwujęzyczna. Wszystkie teksty zostały przetłumaczone na język niemiecki i wzbogacone zdjęciami prezentującymi współczesne wyposażenie kościoła autorstwa Łukasza Capara, Krzysztofa Kubuja, Macieja Tupajki i Sławomira Żabickiego.

Wydawcą książki jest rzymskokatolicka Parafia NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku – „Mariacka”. Jej proboszcz ks. Zbigniew Krawczyk, potraktował ten projekt nie tylko jako okazję do podsumowania historii kościoła i parafii, ale przede wszystkim jako element misyjny, stąd bardzo przystępna cena. Album jest rozprowadzany w kościelnej kruchcie i zakrystii (1 egzemplarz – 48,00 zł) oraz podczas spotkań autorskich (40,00 zł). Niska cena jest zasługą licznych sponsorów.

Nie byłoby tego dzieła bez wielu osób zaangażowanych w jego realizację, oprócz autorów tekstów i zdjęć, redaktor wymienia także Aleksandrę Krasucką i Dorotę Kłos – zaangażowane w prace nad redakcją i korektą tekstu; Annę Lenz-Wojciechowicz – tłumaczkę na język niemiecki; konsultantów: Tomasza Urbaniaka, Wojciecha Szeląga, ks. dr. Tadeusza Ceynowę, dr. hab. Jerzego Sojkę i wielu innych, którzy bezinteresownie pomagali przy realizacji tego projektu.

Cennym odkryciem – upublicznionym w albumie – są pergaminowe karty lub ich fragmenty z ksiąg liturgicznych z przełomu XV i XVI wieku. Stanowią one część większej całości, a posłużyły za okładki Rejestrów Kościelnych z XVI i XVII wieku, przechowywanych obecnie w słupskim oddziale Archiwum Państwowego w Koszalinie.

Rozdziały poświęcone architekturze i wyposażeniu zabytkowemu oraz teologii maryjnej, w kontekście prezentowanego obiektu, nie mają swoich wcześniejszych odpowiedników i trudno je uzupełnić w oparciu o wyniki poprzedzających badań.

Uzupełnić można część historyczną, posiadającą bogatą literaturę tematu oraz olbrzymi zasób źródłowy.

Jako pierwsze nasuwa się odniesienie do wymienionego na początku tekstu kompleksowego opracowania z 1910 roku *O, Słupsku, jesteś godzien chwały...*

Czytaj całość:
<https://tiny.pl/dx49h>

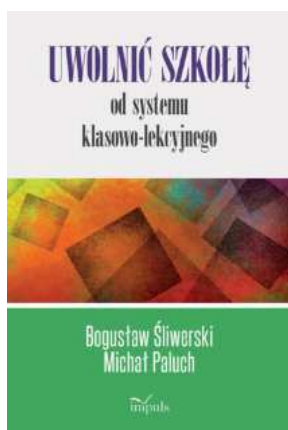
Czytaj całość

Jan Wild

Historyk, regionalista, prezes słupskiego Oddziału Ligi Morskiej i Rzeczej.

PBP poleca...

****TO WARTO PRZECZYTAĆ****

Śliwerski Bogusław, Paluch Michał „Uwolnić szkołę od systemu klasowo-lekcyjnego”

Doświadczenie i wyniki badań procesu nauczania-uczenia się autorów publikacji znajdują odzwierciedlenie w tej publikacji, gdyż sięgają nie tylko do źródeł wiedzy o istocie uczenia się i nauczania, ale także do rdzenia nauczycielskiej profesji, zawodowego talentu i powołania. Cechuje je zarówno potrzeba bycia autorem samorozwoju, nieuleganie trendom i presji osiągnięcia statusu społecznego, jak i towarzyszące każdemu nowatorowi zjawisko samotności.

Podział publikacji: Część 1. Od zniewolenia do edukacji w wolności: Rozdział 1. Krytyka systemu klasowo-lekcyjnego; Rozdział 2. Badania nad klasą szkolną; Rozdział 3. Wyjście poza dostarczone (narzucane) systemowe rygory; Część 2. Powrót do źródeł: Rozdział 1. „Czuły narrator” w społeczności klasowo-lekcyjnej; Rozdział 2. „Pierwotna samotność” nauczyciela w drodze na lekcję; Rozdział 3. „Oiketa” wchodzi do klasy.

Wejner-Jaworska Teresa „Szkoła na miarę ucznia z dysleksją”

Autorka książkę skierowała do wizytatorów, dyrektorów szkół, nauczycieli, terapeutów, rodziców dzieci z dysleksją oraz osób z dysleksją. Publikacja zawiera wielki zasób wiedzy na temat dysleksji oraz praktyczne propozycje dotyczące dostosowania wymagań edukacyjnych do uczniów z dysleksją rozwojową na wszystkich etapach edukacyjnych. W książce przedstawiona jest ocena oraz oczekiwania rodziców wobec szkół oraz przybliżony obraz uczniów z dysleksją rozwojową, ukazując ich samoocenę, relacje z rówieśnikami i marzenia.

Monografia składa się z 5 rozdziałów: Rozdział 1. Dysleksja jako specyficzne zaburzenie uczenia się; Rozdział 2. Pomoc osobom z dysleksją w praktyce oświatowej; Rozdział 3. Szkoła przyjazna uczniowi z dysleksją w świetle przeprowadzonych badań; Rozdział 4. Szkoła jako miejsce wspierające uczniów z dysleksją – analiza rodzajów działań podejmowanych przez szkoły; Rozdział 5. Obraz wsparcia szkoły w trudnościach związanych z dysleksją z perspektywy uczniów i ich rodziców.

Wybrała:

Dorota Czapiewska

Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku

❖❖ TEMATYCZNE ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE ❖❖

Na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku

RÓŻNORODNOŚĆ I INKLUZJA W EDUKACJI

Artykuły z czasopism:

- Alternatywne spojrzenie na zaburzenie - koncepcja różnorodności / Ignaciuk Michalina // Głos Pedagogiczny. - 2023, nr 143, s.28-31
- Być gotowym na różnorodność / Leśniewska Katarzyna // Dyrektor Szkoły. - 2022, nr 10, s.59-60
- Koncepcja neuróżnorodności / Kubala-Kulpińska Aleksandra // Życie Szkoły. - 2022, nr 6, s.31-34
- Mocne strony neuróżnorodności - potencjał, nie problem / Polak-Janik Ewelina // Głos Pedagogiczny. - 2023, nr 140, s.39-43
- Potencjał różnorodności, czyli jak dobrze się różnić? / Appelt Karolina // Głos Pedagogiczny. -2022, nr 136, s.27-31
- Potencjał różnorodności, czyli jak dobrze się różnić? / Appelt Karolina // Życie Szkoły. - 2022, nr 9, s.28-32
- Potęga różnorodności na lekcji matematyki. 10 czynników zróżnicowania uczniów w klasie szkolnej / Swed Tomasz // Matematyka. - 2022, nr 4, s.37-40
- Różnorodność w kontekście egzaminu ósmoklasisty - wskazówki dla nauczycieli i propozycje zadań dla uczniów / Tyl Marzena // Polonistyka. - 2022, nr 2, s.48-54
- Założenia metody Montessori wsparciem dla neuróżnorodności / Franków Łukasz // Głos Pedagogiczny. - 2023, nr 142, s.42-46
- Trudna praktyka inkluzji / Kordziński Jarosław // Dyrektor Szkoły. - 2022, nr 12, s.20-23

Wydawnictwa zwarte:

- Bidziński Karol, Ozga Anna, Rutkowski Mirosław. Szkoła ogólnodostępna przestrzenią realizacji różnorodnych potrzeb edukacyjnych uczniów klas IV-VI : w poszukiwaniu modelu pomocy i wsparcia. - Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2019. -322 s.

UCZEŃ ZE SPE

Artykuły z czasopism:

- Co to znaczy „uczeń ze SPE”? / Łozińska-Lendzion Grażyna // Biblioteka w Szkole. - 2023, nr 11, s.7
- Diagnostyka funkcjonowania poznawczego / Błaszczak Anna // Dyrektor Szkoły. - 2023, nr 4, s.52-54
- Jak zbudować efektywną współpracę z rodzicami w terapii w kontekście wczesnego wspomagania rozwoju? Z praktyki terapeuty / Michalak Karolina // Terapia specjalna dzieci i dorosłych. - 2023, nr 29, s.6-10
- Jesteśmy różni, ale równi (zajęcia dla klasy, do której uczęszczają uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych) / Bartol Izabella // Głos Pedagogiczny. - 2023, nr 138, s.32-35
- Książki przydatne w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / Haman Anna // Biblioteka w Szkole. - 2023, nr 11, s.34-37
- Specjalne potrzeby edukacyjne a biblioteka szkolna / Haman Anna // Biblioteka w Szkole. - 2023, nr 11, s.8-12
- Szkoła jako podmiot zapewniający dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami / Śwital Paweł // Wychowawca. - 2023, nr 5, s.19
- Trudny dialog, ważna pomoc. Dziecko z dysfunkcjami - współpraca nauczyciela / Młodzieniak Danuta // Głos Nauczycielski. - 2023, nr 17-18, s.22-23
- W co się bawić w bibliotece (z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi)? / Kownatka-Ruszkowska Agnieszka // Biblioteka w Szkole. - 2023, nr 11, s.29-30

Wydawnictwa zwarte:

- Jegier Aneta, Szurowska Beata. Umiejętności społeczne dzieci : kształtowanie rozwoju emocjonalno-społecznego dzieci w normie rozwojowej i dzieci ze specjalnymi potrzebami. - Warszawa : Difin, 2017. -284 s.
- Konieczna Iwona. Dzieci z chorobami przewlekłymi. W: Umiejętności społeczne dzieci : kształtowanie rozwoju emocjonalno-społecznego dzieci w normie rozwojowej i dzieci ze specjalnymi potrzebami / Aneta Jegier, Beata Szurowska. - Warszawa : Difin, 2017. -149-161 s.
- Plichta Piotr [i in.]. Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z niepełnosprawnościami : charakterystyka, specyfika edukacji i wsparcie. - Kraków : „Impuls”, 2017. -194 s.

OCENIANIE W SZKOLE

Artykuły z czasopism:

- Bookwidgets.com jako innowacyjne narzędzie do oceniania / Pałczyńska Anna // Języki Obce w Szkole. - 2023, nr 4, s.47-51
- Dialog jako podstawa oceniania kształtującego / Nowosielska Edyta // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2022, nr 9, s.24-33
- Jak oceniać sprawiedliwie? / Hańnik Joanna // Geografia w Szkole. - 2022, nr 3, s.30-33
- Jawność ocen ucznia / Nowicki Krzysztof // Dyrektor Szkoły. - 2023, nr 2, s.33-34
- Matura 2023 okiem egzaminatora / Lipiec-Kuzańska Emilia // Dyrektor Szkoły. - 2023, nr 1, s.14-16
- Ocenianie dłuższych wypowiedzi pisemnych w języku obcym w szkole ponadpodstawowej / Pastuszczyk Michał // Języki Obce w Szkole. - 2023, nr 4, s.91-105
- Ocenianie zachowania / Janik Jakub // Wychowawca. - 2023, nr 9, s.14-16
- Proszę pytać nauczycieli... Jak oceniać ukraińskich uczniów? szef MEiN: Ja nie uczę / Karpiński Jarosław // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 22, s.6
- Pytanie o oceny w szkole / Kowal Stanisław // Wychowawca. - 2023, nr 9, s.5-7
- Wspieranie ucznia z dysleksją w codziennej pracy / Kubala-Kulpińska Aleksandra // Życie Szkoły. - 2022, nr 8, s.27-34

Wydawnictwa zwarte:

- Dudek-Różycki Karol, Gład Łukasz. Sztuka oceniania : uczeń - rodzic - nauczyciel. - Kraków : Wydawnictwo Szkolne Omega, 2023. -112 s.
- Karapuda Julia Magdalena. Nauczycielskie praktyki oceniania zachowania uczniów w edukacji wczesnoszkolnej. - Kraków : Oficyna Wydawnicza Impuls, 2023. -129 s.
- Pauluk Dorota. Model oceniania wspierającego uczenie się i rozwój : konteksty praktyczne i teoretyczne. - Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2022. -256 s.

Wybór i opracowanie:

Agnieszka Stolarczyk

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 1/2024 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Anna Kreft, Ewa Misiewicz, Iwona Poźniak, Bożena Żuk

WSPÓŁPRACA: Mariusz Barański, Władysława Hanuszewicz, Robert Kozłowiec, Kinga Mielczarek, Joanna Pawlak-Jęczewska, Katarzyna Rodziewicz, Tatiana Stojka, Justyna Szczepke-Bogdanowicz, Agata Szklarkowska, Marzena Tuliszcza, Marek Wróblewski

SKŁAD KOMPUTEROWY: Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

DRUK I OPRAWA: Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

KOREKTA: Ewa Misiewicz, Dorota Iwanowicz, Iwona Poźniak

WYDAWCA: Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Poniatowskiego 4a, tel/fax sekretariat: 59 84-23-567, doskonalenie: 502 644 975, www.podn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za poglądy i opinie Autorów zamieszczonych tekstów. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać e-mailem: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

Zeskanuj: WSKAZÓWKI
DLA PUBLIKUJĄCYCH

Dzisiaj rano niespodzianie zapukała do mych drzwi
Wcześniej niż oczekiwałem przyszły te cieplejsze dni
Zdjąłem z niej zmoknięte palto posadziłem vis a vis
Zapachniało zajaśniało wiosna ach to ty
Wiosna wiosna wiosna ach to ty

śł. Marek Grechuta

